

GYŰJTŐ: ORBÁN GÉZÁNE
GYŰJTÉS IDEJE: 1984.

TART. - : FELSZÖMOCOLÁDI HIEDELEMMONDÁK,
TÖRTÉNETI MONDÁK, ÉS TRUFÁK

10 lap - DUPLUM!

FOLDRASZ MUTATÓ: FELSZÖMOCOLÁD

SZAKMUTATÓ: —

XXVI

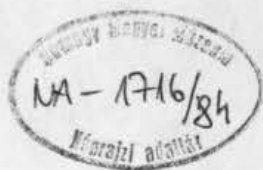
PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRKA'S

ÁTVEZETVE A NA-109/84 - a TETELE ALÓL.

FELSŐMOC SOLÁDI HIEDELEMMONDÁK,
TÖRTÉNETI MONDÁK ÉS TRUFÁK

Készítette: Orbán Gézáne

tanító

7400 Kaposvár, Béke u. 19

BEVEZETÉS

Az itt leírt mondákat téli estéken gyűjtöttem. Nem volt könnyű feladat szólásra bírni az embereket. Voltak egyének, akik hevesen tiltakoztak, hogy ők nem beszorkányok, ők ilyet nem tudnak. Volt olyan személy, aki magát okos embernek tartotta, és azt állította, hogy ő egyáltalán nem hűsz ilyen babonásokban. Viszont találtam ennek ellenkezőjét is, aki úgy mondta el a mondákat, hogy ez vele történt ám, ez így volt, ez igaz volt ám. Kezdetben néma ellenállásba ütköztem a református vallású emberek körében. Ez azzal magyarázható, hogy ők a felszabadulás előtt is rendelkeztek némi földtulajdonnal. A megoszlás a következő volt: telkes polgár, házas zsellér, házatlan zsellér, napszámás és cseléd. Végül mégis érdekes szép történeti mondákat gyűjtöttem a reformátusoktól, és óhatatlanul előkerült egy-két hiedelemmonda is.

Községünkben a római katolikus vallású családok, csak a házas zsellérséig jutottak. A többség földesurakhoz, telkes polgárokhoz vagy egyéb munkaadókhöz szegődött cseléd. A gazdagabbak a szegényeket lenézték. Ellentét alakult ki az iparosok és a polgárok között is. Az iparos réteg elég nagy számu volt a múltban is.

Végül az ide-oda vándorló volt cselédemberek között találtam meg az adatközlőket. Jelenleg mindegyik felsőmocsoládi lakos / volt/, de régebben birtokról, birtokra vándorolt. Keresve és remélve azt, hogy a következő év a következő hely talán jobb életkörülményekhez juttatja őket.

Igy az elhangzott mondák helytörténete kiterjed az egész megyére.

Célem a somogyi nép ősvallásának kutatása volt. Hisz ezeknek az embereknek minden percét átszötte a babonaság, a természetfeletti lényekbe, erőkbe való hit.

Az idősebbek még a mai napig is hiszik, /hitték/ az elmondottakat. Van, aki már a nagyszüleitől hallott dolgokat kételkedve fogadja, vagy még mindig elhiszi. Ez a nagy hit a régi szegénységgel, tulzott vallásossággal magyarázható. Ma már ez a szellemi, kulturális elmaradottság a múlté. A hiedelmeket mesélő nagymama szívesen megnézte velem együtt a televíziót. Aki még gyermekkorában hitte, hogy a halott visszajár, ma természetnek veszi, hogy a magnóról visszajátsszák az elhangzottakat.

Észrevétlenül belepattam magam a szívükbe.

Az itt lejegyzett hiedelemmondákat az 1970- ben beadott pályázati anyag után 1970- ben kezdtem gyűjteni, és 1984. telén fejeztem be, a gyűjtést.

A gyűjtést azzal az elhatározással folytattam, hogy a még el nem mondott mondákat felgyűjtöm az akkori adatközlőktől az 5., 6., 10., 13., 14., 15. sorszámú adatközlő.

Új adatközlőket is felkutatok: 1., 4., 9., 11., 12. sorszámú adatközlők.

Hogy miért pihent a fiók mélyén a lejegyzett monda és miért e hosszú idő a gyűjtéstől?

A saját betegségem, a férjem betegsége, majd elhunyt. A Kaposvárra költözés.

Közben elhunytak a legkedvesebb és mondhatni legjobb adatközlőim. A következő sorrendben:

A 6., 5., 14., 1., 4. sorszámú adatközlőm.

A pályázati anyagban 12 adatközlő 58 hiedelemmondát mondott el. leggazdagabb mondaanyagot a 1. sorszámú adatközlőtől gyűjtöttem.

Az adatközlők különböző életkorúak, így három nemzedék mondavilágából tudok képet adni. A 90 évet élt adatközlőtől kezdve az akkor 34 évesig.

Agyűjtés módja: magnószalagra felvettem a mondákat. A hagyományos mesélési alkalom hozzájárult, hogy hiteles élmányszerű mondák kerüljenek szalagra.

A 4. sorszámú adatközlőtől katonadalekat gyűjtöttem és közben kerül elő a tőle hallott pár hiedelemmonda.

A 8. sorszámú adatközlőtől történeti mondák mesélése közben jöttek elő a javós történetek.

A 9. sorszámú adatközlőhöz viszont hiedelemmonda gyűjtési céllal mentem és ő inkább történeti mondákkal gazdagította a gyűjteményt.

Az adatközlőket sohasem szakítottam félbe kérdésekkel, így kerek egész a monda. A közbekérdezést [] zárójellel jelzem.

Arra törekedtem, hogy a szöveget a nyelvjáráskutatók ennek szakemberei is fel tudják használni. A gyűjtés során, mikor már belemerültek a mesélésbe, akkor kezdtek el nyelvjárásilag beszélni.

A magnószalag sokszori mondatenkénti / néha szavankénti/ visszajátszásával jegyeztem le a mondákat. A nyelvjárási eltérés tehát nem lejegyzésbeli hiba, hanem a fentebb említett élő nyelv sajátossága.

Az adatközlők régóta élnek, vagy éltek Felsőmocsoládon. ezért a mondák Felsőmocsolád mondakincsét tartalmazzák.

Természetes nem mind Felsőmocsoládon keletkeztek. Az adatközlők jórészt jelzik is, hogy hol, mikor, kivel történt.

A mondák lejegyzése után jeleztem a nyelvjárásilag írott \bar{e} és a hosszú \bar{a} -t. Ez a férjem halála előtt lejegyzetteknél jó, mert ő javította ki. / magyar szakos tanár volt / Lehet, hogy az újabb lejegyzésnél, már itt ott hiba csuszott a jelölésbe.

A mondák gyűjtéséhez segítséget adott irodalmilag:
Balassa Iván Karcsai mondák Bp 1963. Lápok, falvak, /hagyományok emberek Bp. 1975. évben kiadott munkái.
Király Lajos Somogyudvarhelyről gyűjtött mondái.

Mióta belekostoltam a néprajz ezen területére, azóta megvásároltam minden ilyen kiadványt. A Honismeret c. folyóirat által jelzett helyi kiadványokat is jórészt megkaptam. Így aztán jelentős szakirodalommal rendelkezem.

A most leadott mondakincs, már közel sem olyan gazdag, mint az előző. A fent említett okok miatt nem valószínű, hogy többet gyűjtök Felsőmocsoládon. Ezzel pedig szeretném, ha csekély módon is gazdagítani a néphitkutatást.

A történeti mondák gyűjtésére a földrajzi névgyűjtésnél felszínre került érdekes elnevezések, mondák serkentettek. Itt adatközlőim voltak a 2., 3., 7., 8., 9. sorszám alatt jelzett adatközlők. Egy személy kivételével két család. Itt is találok érdekesességekkel. Leggazdagabb variánsok a Király asztala és Kisbaba pusztá, illetve Bábod düllőnévénél vannak

Általuk visszapillantottam a római időktől, a Koppány uralkodásán át a tatár, török uralmon keresztül a reformkor idejére bepillantva, az elszegényedett dzsentrivi világra.

Megismerhettem a régi település fellelhető nyomait. Hol találtak, hol vannak értékes kincsek, ~~leletek~~. Hol jártak betyárok, híres emberek, történelmi hősök.

Megismerhettem a régi építkezési formát, nevezetesen épületeket.

Képet kaptam a falu birtokosairól, elszegényedett nemeseiről. Megismerhettem az itt lakó, becsületesen dolgozó és kereskedő zsidó embereket. / az üldözést túléltek, Amerikából, Chiléből hazalátogatva sosem mulasztották el meglátogatni a szülőfalut és ~~szüleiket~~ elbeszélgetni a barátokkal, üzlettársakkal.

Hogy honnét e község szeretete? Nevezhetném második szülőfalumnak. Gyermekkoromat, iskolás korig itt töltöttem, nagyanyámnál. A tanítóképzőt elvégezve ide kerültem ki. Itt mentem férjhez. Itt tanítottam 24 évig. Ismertem az embereket, az életmódjukat, a határt, ahol munkálódtak.

Irodalomként felhasználtam Somogy megye földrajzi neveit

Bp. 1974.

Annak idején én gyűjtöttem össze, a község földrajzi neveit.

Ebből a községből, már nem ígérhetek anyagot, de az új munkahelyemet megismerve szintén érdekes, szép dolgokat lehetne gyűjteni.

A GYÜJTÖTT HIEDELEMMODÁK CSOPORTJAI

Az anyag elrendezésénél figyelembevettem a Multunk és jelenünkII; Felsőmocsoládi hiedelemmondák c. gyűjteményt /1973./ és ennek alapján csoportosítottam. Ezenkívül használtam a Néprajzi lexikont a csoportosításnál. / a két iradalom csoportosítása egyező./

Ahol az anyag megkívánja kisebb alcsoportokat is feltüntettem. Arab számmal a mondák sorszámaint adom meg, és a mondát néhány soros tartalmával jellemzem.

I. VÉGZET

1. A régen meghalt, hibás testvér megjeleníti a nagyapa halálát.
2. A barátnő halálát három fekete ördögféle alak jelenti meg az udvaron.

II. HALÁL ÉS HALOTTAK

3. Egy ember halála után visszajár a kalapjáér. A kalapját a sir oldalába tették, temették. Többet nem jár vissza.
4. Meghalt kislány kéri a szülőket, hogy ne sirassák, mert sárba jár a könnytől. Misét szolgáltatnak. Többé nem jött vissza.
5. Kislány látja a visszajáró halott édesanyát. Misét szolgáltatnak.
6. A fiú látja a mezőn a meghalt apját, ment a temető felé.
7. A halott asszony, akit messze a falujától temetnek el, visszajön az imakönyvéér. Elássák a sir oldalába.
8. A halott sógor és testvér csillag alakjában jön vissza.
9. Meghalt testvér hang alakban jön vissza 7 nap múlva.

III. KISÉRTETEK

10. A fej nélküli csikót, ami a ménesbe keveredett, idei fűz-fából készített kantárral lehet megfogni. A csikóst a temető kapuig viszi. Többet nem jön.
11. Meghal egy pap, disznó képibe visszajár, életében nem mondta az imádság végén, hogy ámmen. Egy fiatal pap addig nem engedi visszafeküdni, míg nem imádkozik és a végén mondja az ámmen. Többet nem jár vissza.
12. A feleség a férjet látogatja a kórhába. Az uton kotlóst lát egy farka csibével.
13. A csendőr bosszút áll, mert nem engedik hozzá a lányt. Mindenkit agyonlő. Saját magát is. Később az elárvult lakásban nagy hupogást hallanak. A csendőrnek, aki figyelmeztet a kabátját.
14. Késő este az aratásból jönnek haza. Csibéket látnak. Meg akarják fogni, de támadnak.
15. Éjjel egy ember kotlóst és csibéket lát. Mikor meg akarja fogni, a kotlós megfenyegeti.
16. A sirásó ássa a sirt és egy macska van a kő keresztben. Meg akarja dobni földdel. A macska megfenyegeti.
17. Kemencébe, mikor nincs befütve zörgést hallanak.
18. A fenóból hazamenő lányok egy magas embert látnak éjfélkor.
19. A halott asszony kecske képibe jött vissza. Aki megijed tőle sokáig beteg lesz.

IV; SZELLEMEK VONULÁSA

V. TULVILÁGJÁRÁS

Ide sorolható a 20. monda: a kocsis a tulvilágon járt.

VI. ÁTVÁLTOZÁS

VII. ÖRDÖG

20. A szili pap a pokolba kerül. Az ördög egy földi embert, fuvarost visz el a pokolba, hogy a pap nyakából kivegye a keresztet. A kutya vezeti őket. Amikor kiveszi a keresztet, a kutya visszavezeti a földre.
21. A vasutra igyekvő beteg asszony picike embert lát. A társa nem látja.
22. Pici ember az utkereszteződésben áll. Le akarja szurni, az arra menő legény. Pofont kap a picitől. Ahonnét a pofont kapta, megfeketedik a szőke haja. Felemás lesz.

VIII. TERMÉSZETFELETTI /MÁGIKUS/ JAVAKKAL ÉS ERŐVEL
RENDELKEZŐ EMBEREK

Boszorkány

23. A meztelen fenékkal lezárt fazekat, csak ugyan azzal lehet kinyitani. Az apa halálakor a fia ezt megtette. Ő jutott a pénzhez.
24. Az asszony boszorkány, lepke képibe rászáll a disznó fenekire. A kanásznak megmondja, hogy ő volt.
25. A menyecske meg az ura az istállóban alszanak. Éjjel a boszorkány kifeji a tehenet.
26. A cirkuszos munkáját megzavarja egy boszorkány. A cirkuszosnak nagyobb a tudalma.

Tudós pásztor

27. A tudós kanásztól nem lehet elhajtani a disznókat. Aki el akarja hajtani, azt még szét is tépték volna.
28. Ua. mint a 27. Taszáti tudós kanász.
29. Baján Gyuri bácsi elhajtja a csendőrök hizóját. Nem keresték nem merneget ujját huzni vele.
30. Két tudós pásztor találkozása.

Tudós kocsis

31. Két tudós kocsis vetekedik a kocsmába. Győz az öregebbik, vagyis, akinak nagyobb a tudalma.

Tudós erdős

32. A tudós erdősnek a fácánok segitének. Aki nincs rossz indulattal azt elengedik, de meglopni sosem lehet az erdőst.
33. A tudós erdőst nem lehet meglopni. A vályunak való fa olyan nehéz, hogy senki nem tudja felrakni a kocsira. Az erdős könnyedén feldobja.

Garabenciás

34. A pásztert utolári egy nagy vihar. Ezt a nagy zivatart a garabenciás csinálta. A pásztor hiba nélkül hazahajtja a jószágot, dicséretet kap.
35. Közös konyhából lesték a vihart. Dörgött, villámlott tél időben. Ez a garabenciás volt.

Javós

36. A javós asszony tanítja a lányokat, hogy hogyan kell megfogni a legényeket. Pogácsába kell a hajukat gyurni.

37. Egy néni beteg volt. A lábnyomát felszedte valaki.
Elmentek a javóshoz. egy szennyis üngit viszik. Megmondja
hol találkoznak a megrentóval. A javós mindenkinek segít.
38. A gyomorfájást a patalomi javós nem tudta meggyógyítani.
A Hideg szüle, csak a sárgaságot gyógyította.
39. A javasasszony megjósolja az édesanyának, hogy a fia él
és hazajön a háborúból.

IX. MITIKUS ÁLLATOK

X. KINCSMONDÁK

40. Pénz megváltása, csak annak sikerül, aki nem káromkodik.
Különben lószarrá változik más kezében.
41. Kü kecske van a határban. Nyomatéknak használják boronálás-
kor. Jön egy török ur és egy kulccsal kinyitja a fenekénél.
Sok pénz volt benne.
42. Parázs a kemence előtt. Reggel korán. Kincs, volt meg lehe-
tett volna váltani.
43. Karácsony éjjel a fuvaros egy nagy tüzet lát, a rétben.
Nem tudta, hogyan kellett volna megváltani.
44. Ősz öreg ember meg akarja váltatni az életét. nem vállalkoz-
nak rá.
45. Három láng a szőlőhegyben.
46. Három láng a kiskertben, nem tudják, hogyan kell megváltani.
47. Tulipános láda bevágódik a pincébe.. Tele van arannyal.
Elviszi az embert, aki ráül.

XI. TERMÉSZETFELETTI LÉNYEK

Sárkány

48. Desedáná a sárkánykigyó mindennap elvisz egy szép südőt.

49. Segesden volt egy sárkánykigyó. Nem tudták legyőzni. Egy legényke jelentkezik, hogy ő legyőzi. A rézfokosával üti agyon. A drávából fogják ki. A kigyó megdöglött és benne volt a rézfokos,

XII. MÁGIKUS TÁRGYAK

Mágikus eljárás

50. Éhnyállal megveszejtett egy kutyát egy cseléd asszony. Nem szóltak rá a kutyára, mikor az asszonyt bántani akarta. Ide sorolható a 26. és a 36. monda is.

Mágikus tárgyak

51. A puskát olyan hid alá teszik, ahol halottat visznek ki a temetőbe. Ezutánól fogva lehet vele lőni.

XIII; TABU

52. Nagypénteken nem szabad vadászni. A nyíl megfenyegeti a vadászt.

XIV. RONTÁS

Elhárítás

53. Anya és leánya a zivatar elől éjjel bemehekülnek a templomba. El a karjék huzni, valami ördög félék. A keresz menti meg őket.

Ide sorolható a 37. monda is.

Egyéb

54. A kanásztól elhajtják a disznót. Az visszahajtja őket. Réadásul fájdalmasan megbünteti őket.
55. Summások, hadifoglyok Győrökben dolgoznak. Éjjel tüzes

- kereket látnak.
56. Egy éjjel késő megy haza egy férfi. Nem számított rá, hogy találkozik valakivel. Egy kicsit megijed, de egy ismerőse volt.
57. Masinálásnál egy férfi kigunyolja az andocsi templom szentjeit. Leesik a kazalról és eltöri azt a kezét, amivel mutogatot.
58. Halál és halottak témából kimaradt:
A meghalt barátnő a temetőkapuban ül. Az élő barátnője látja.

AZ ADATKÖZLŐK NÉVSORA, ÉS AZ ÁLTALUK ELMONDOTT MONDÁK
SORSZÁMA

1. Bodka Pál 1898- 1980 rk.
Az 1.,10., 20.,23.,24.,27.,28.,31.,32.,33.,34.,40.,41.,48.,
49.,50.,54. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
2. Decker József 1902- ref.
A 7.,8.,13.,19.,20.,21., sorszámú történeti mondáknak volt
az adatközlője.
3. Decker Józsefné Lucz Eszter 1907- ref.
A 7.,9.,12.,15. sorszámú történeti mondáknak volt az adat-
közlője.
4. Egerszegi Pál 1907- 1982. rk.
A 3.,29.,36., sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlő-
je.
5. Halász Jánosné Szmedovics Katalin 1889- 1971. rk.
Az 5. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
6. Herczeg Jánosné Fehér Mária 1881- 1971. rk.
A 35., 39. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
7. Hádeg Gyula 1923 - ref.
Az 1.,2.,3.,4.,5.,6.,11.,14.,16.,24.,25., sorszámú történeti
mondáknak volt az adatközlője.
8. Hideg Józsefné Bózsa Erzsébet 1901- ref
A 25.,37.,38. sorszámú hiedelemmondáknak
és a 10., 23. sorszámú történeti mondáknak volt az adatköz-
lője.

9. Kardos Pál 1904- rk.
A 12.,55.,56. sorszámú hiedelemmondáknak és a 17.,18.,22. sorszámú történeti mondáknak volt az adatközlője.
10. Marai János 1932- rk.
A 6.,13.,17.,21.,22.,26.,51.,52. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
11. Orbán Lajos 1907- rk.
A 9., 19.,57. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
12. Orbán Lajosné Tóth Mária 1910 - rk.
A 7.,8.,30. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
13. Pintér Ernőné Hideg Ibolya 1936 - rk.
A 4.,15.,16.,18.,42.,45.,47.,54. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
14. Pulai Istvánné 1905 - 1976. rk.
A 2.,5.,14.,46.,58. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
15. Táncos Jánosné Krepp Mária 1912 - rk.
A 43. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.

ADATTÁR

UTMUTATÓ AZ ADATTÁR HASZNÁLATÁHOZ

A gyűjtött hiedelemmondákat és történeti mondákat tematikus sorrendben csoportosítottam. A szöveglejegyzés végén szereplő sorszám az adatközlőre utal, a rájuk vonatkozó adatokat ugyanilyen sorszám alatt az adatközlőknél is közöltem.

A hagyományos nyelvjárási lejegyzésekben szokásos betűformáktól - technikai okokból - a következő esetben tértem el. A nyílt hosszú e hangokat e, E betűvel, a nyílt hosszú labiális a hangokat a A betűkkel jelöltem. A zárt e, E hangokat minden esetben, a néprajzi nyelvjárási lejegyzési gyakorlatnak megfelelően tüntettem fel. / Bevezetésben utaltam az esetleges hibákra/ A szöveget nem alakítottam át, a közzététel során a nyelvjárás hiteles megörökítésére törekedtem, figyelembevée a Magyar Nyelvtudományi Munkabizottság által elfogadott lejegyzési szabályzatot. /vö. Végh József: Hangjelölési utmutató az önkéntes nyelvjárási gyűjtők számára. Magyar Nyelvőr 94. évf. /1970 / 94-8.

1. Ez nem vicc ám! Ez való tény, igaz. Én még gyerekek voltam. Nagyapám házába laktunk. Édesanyám édesaptyának a házába.

Kérem, volt az udvarunkban egy nagy szédérjefa. Kérem anyám testvérgyűnek született egy kis hibás fia. Ugy, hogy a lábafejinn mönt. A nagyapám az mög mindig szokta a hátánn hurcugatnyú.

Azt mondta nekijje: - Mégájjon papám, ha én möghalok, én magáér elgyűvök!

Hát az én nagyapám abba az időben 93 éves volt. Ugy van! Akkor történt. Nagyon szép holdvilág sütött. Anyám az mönt ki az udvarra.

Aszongya apámnak: -Té párom aszm., gyere aszm. nézd aszm., ott van valami a szédérjefa tövébe.

Hát, mi vóna, hát nem látok sémmit sē. De má ez ujjan fél tizenkettő tájba volt. Éjjē.

Mer nálunk összejártak a legények, a bátyám baráttyai kártyázni, citeráni, mög mindön. Hát kéremszépön mikor kimögy apám, hát jó van. De aztán nem gyűtt be mingyár, az még mögvárta aztat, hogy uristen hát mi az vagy hogyan?

Akkor ékezdött nyúni. Annyira nyút, hogy embör magasságot elért. Mikor főnyüt egy embör magasságra, még akkor nem indut neki. Akkor aztán 2 percre, vagy 3 percre elindut. Elindut a konyha ajtó felé. A konyha mög hátrább volt.

Nagyapám szobájja mög hátra volt, a konyháru nyillott. Oda emönt. Emönt a konyhaajtóig, ott mögát. Má apám is begyűtt. Nem várta mög, hogy egyűjön āra feléjje. Apám begyűtt, azután nem is möntünk ki többet.

Szóva hát én nem is möntem ki, mer én gyerekek voltam. De apám sē, mög anyám sē, de egygyik testférem sē. Kérem szépen másnap reggel azt mongya a nagyapám az édesanyámnak.

Édős lányom aszm. beszétem a Józsi unokámmal. Az má akkor régebben meghalt. Édesanyám csak nézött. Mintha sémmit sē tudott vóna.

Kéremszépön ehöl a naphol pontosan 3 évre möghalt a nagyapám.

2. Égy Bözsi nevű barátom vót. Aztán mindig hajszulódott rajtam, ho mönnyünk ē fáér. De így télidőbe vót. Aztán előtte napokba hozták ki a métërfát is. Mondom hát:

- Të, Bözsi, én ~~nem~~ nem mögyök ē fáér. Mer csunya üdő van, mög uan sikos van, hátha elesünk, aztán valami baj lössz.

Aszongya:

- Të, Maris - asz.-, hát neköm ē köll annom a fát. Muszáj émönni az erdőre.

Mondom neki hát:

- De én nem mögyök ē. Én ujjan nem jót érzök magam felü, én nem mögyök ē.

De másnap röggē mögincsak odagyütt, hogy mönnyünk, hát el-möntünk. Aztán az árkon ahogyan gyüttünk körösztü, az ēcsuszott. A fa mög ráesött a fejire, és akkor az ér mögszakatt a nyakába neki. Attu fogva aztán annak egészsége nem vót. Ā mindig betegsködött. Aztán ezt is hozzátészém, hogy én a legbēső házná laktam, ezek mög majnem a legkūsőné. Aztán mondom hát, émegyök én is tolfosztóba, mer hitak tollat fosztani. Mikor gyüttem hazafelé, hát az ü udvargyukba oan három ronda fekete embör vót, mind az ördögök. De azoknak vót szarvuk is, farkuk is, mög oan ronda körmeik vótak nekik. De az én uram együtt elejbém.

Aszongya:

- Të, annya, néd, mik vannak ottan!

- Látom iszén üket.

- Nē nagyon nézd mög, mer hátha mögijecc!

Hát azér mögnéztem üket. De akkor má hallottam, hogy az Örzse többet fő sē két, möghat. Hát annak a jelönete vót az a három ördög.

M

21

3. En ijjenbe nēm hiszök mögsē hāgattam sose! Az apósom pedig de sokszor ē meséte, hogy ű asztán ennek a szömtanujja vót. Ennek a következő esētnek.

Möghat a szomszéd bācsi. Szép rōndbe ētemették. Hogyan- hogyan sē a kalaptya kimaratt a koporsóbu.

Ez asztán midōn éjjel visszajárt. A sifonérba zirgött zörgött. A házbeliek má nem mertē^k otthun alunnyi. Az apósom aztán aszt mondta, majd ű ott aluszik és mēgfigyelli, hogy igaz-ē a dolog. Ugy is lōtt. Átmōnt hozzájuk este. Együttā az éjfé. Hāt tēnyleg gyütt is ām a szomszéd. Zirgett zörgött a sifonérba. Apām mög odaát ~~mx~~ elejbe és aszt mondta:

• Mindōn jōtēt lēlök az urat dicséri!

En is dicsérnēm, ha dicsérhetnēm! - mongja a szomszéd bācsi.

Apósom mögkérdezte tüle, mi a kivánsága. A halott szomszéd aztán ~~mx~~ mög mondta, hogy a kalapomat nēm temették el velem.

Māsnap aztán a sir ódalāba āstak egyk kis gödröt, oda betōtték a kalapot.

Igy aztán a szomszéd mögnyugodott, többé nem járt vissza.

4

4. Édesanyámtu hallottam, hogy egy családnak egy tizénhatéves lánya meghat.

Mindig kijártak a temetőbe, és nagyon- nagyon siratták. A lány éccer megjelént az édesannyának. Asz monta az édesannyának, hogy ně sirassák ütet. Mer ű mindig sárba vízbe jár. És elmarad a többitü. Az ő szép fehér ruhájja mindig csupa sár, viz. A körmönetbe mindig legháttu van. Mindig lemarad.

Tovább něm siratták, misét szógátattak, és így mögszabadút a körmönetbe.

13

5. Gavárba laktak, lakott az én komaasszonyom. Aztán azt szokta mesélni, hogy a Nökinánénak möghát a lánya. Mönycske lánja. Maratt neki egy ötéves kislánya. Aztán szokta mondani napokru-napokra az aptyának, mikor bemönt így débe énni - asz.-:

- Áukám, néda ott van anyukám a sarokba! ménem fogod mög, ménem viszöd oda az asztāhó? Hát szokott az ott énni az asztāná most ménem viszöd oda?

- Hát én nöm látom, kislányom!

- Dehogynöm! Néd ott van a sarokba, csak mēnny oda aztán fogd mēg!

Hát odamén az embēr. Dehát akkor, mikor odamēnt, hogy nyút felé, mindig élépētt másfelé.

- Hát ménem fogtad mēg? - asz. - éppen a kezedné vót!

- Hát, kislányom, hát én nöm látom. Tē látod? Gyere, fogd mēg tē!

- Hát én mēg nöm tudok lēmēnnyi, mer beteg vagyok.

Hát így sēhogyan sē fogták mēg. De ez napokru-napokra így mönt. Aztán má az öregasszony is, a kislánynak az öregannya má szokta mondanyi, hogy ő fél odajárni, mer mindēnnap láttya a lány az annyát.

Szógátattak érte misét, aztán akkor többet nöm mönt többet oda.

55

6. Körübelü negyvenes évek végén történt. Mihájba laktunk.
Öregapám akkor hāt mēg.

És így rá tavasszā apám a Bánóná takarmányos kocsis vót. S
ëccër a mezõrű ijetten jött be. Tiszta fehér vót, mind a fal. És
aszonta, hogy édësaptyát látta, hogy a mezõn mõnt körösztü temetõ
felé.

Öreganyám mēg az öccse, András bátyám nēm akartákeāhinni.
Még ki is szalattak a kerbe, hogy igaz-ë. De akkor má sēmmit
nēm láttak. Ez igaz vót. Apám látta és meséte.

10

7. A Visnyei sógornak az aptya háboruba vót. Hát a 14-es háboruba. Behítak akkor mindénkit.

Értesitötték a családot, hogy Bátaszékön vannak és ott lehet beszéni vele. Mer majd onnáj is tovább viszik. A nénének, a felesége asztán az mönt utánna.

Hát összez is pakút, mindönt egy ujjan ebédös vékába és emönt.

Hát az akkor viszonyok között nehezen ért oda. Móg má vót valami bajja is, mer uan eszellős vót szögény.

Mikor hát odaért, akkor tutta móg hogy má évezenyúték tovább Nagyváradra. Némá érte má ott őket.

Ebbe asztán belezavarodott, ugy hogy az álomásonn is eszrevötték hát hogy ennek valami bajja van.

Ott üdögét, mind aki sēhá sē akar mönnyi. Figyeték!

Este asztán mikor möggyujtották a lámpát, kikapta a bakter kezibü a lámpát és mögitta az olajat. Ottviratt mög.

Korán rögge, hát nem az vót a vasutasok dóga, hogy aszt vigyázzák. Kiszalatt a váróbu és gyütt egy vonat asztán az elé, vagyis hát valamellik kocsijja ekapta és alá kerút. A sok mindönx mög kiburút ott az álomásön.

A fija . a sógor mönt e a temetésire. Ott temették e Bátaszékön. Nem vót ára pénz, hogy haza hozzák.

A bakter meséte neki, hogy ugy futott, mindha nem is a lábai vitték vóna.

A lányok mög itthun vótá^k egyedü. Egy éjjē, rá egy hétre zörgettek az ablakonn és az gyütt vissza.

Kérte az imakönvit, hogy aszt aggyák oda neki. Asztán az öregannyuk sirgyának az ódalába tötték. Többet asztán nem gyütt.

8. Hát a Katink is visszagyütt az anyátok.

Ugye szombatonn temettük ē, és rá, pontossan ēgy hétren má hát lefeküttünk régönn. Ęccēr csak az ablak előtt a fenyőfáru uan sirásféle hallott. Ęn hallottam. Asztá a bátyád is szól:

- Tē Mari halled?

- Hallom hát, de mi az?

De má akkor begyütt az ablakonn. De az ablak csukva vót. A bátyád mög főkēt, és odamönt a villanyhó. Asztán az a hang ugy kíserte. Mikor asztén a villany égött má, a sporhelt fölött nyikkant, vagy nyögött ēgyet.

Hát akkor ēhagatott. Lekapcsúta a bátyád a villant. Alig fekütle a bátyád, akkor ujra még hangossabban vót az a hang.

Akkor má én kētem fő. De az addig kísért a villanyhó, az a hang. Asztán má mikor főkapsútam a villant, má akkor körbe hallottuk a szobába. Az a hang, de sēmmit nēm láttunk. Még a székre, ēre a székre átam fő. De sēhun nēm vót sēmmi. Asztánnék ēccēr csak ēhagatott.

De az nēm hasolított sē embör sē álat hangjára. Ránésztem az órára, akkor láttam, hogy pontossann éjfé van.

Akkor tuttuk mög, hogy ez csak a Katink löhetött.

De azután többet mēn gyütt. Hát itt hát mög szögén minálunk, ide gyütt vissza. Otthun nēm talát vóna sēnkit.

Drága kis angyalomat, a Gézát is vátam hogy visszagyün. Sokat imátkoztam érte, hogy jó hele lögyön. De csak ámottam aszt, hogy aszonta ēgy embör ēgy nagy kapuba, hogy má jobban van a Géza. Nēm engedött be, de ahogyann benésztem ott űdögēt ēgy gyögyörü szép zöld rétön. Mōgismertem. De eszt csak ámottam. De a Kati az igazibu itt járt.

9. Gyüttünk haza a Katinktu, apátoktu este, má amikor apátok möghat. Ré harmadik napra. A temetés utáni nap.

Asztánn emöntünk hozzá a Katihol, hogy nè féjjön. Beszégetünk mög imádkozgattunk, aszá má késössen értünk haza. Má vót ugy jóvá 11 óra után. Hát nyár vót, nem teccöt uan későnek.

Hát az esó mögyénn uan csillag forma, mindha bukfen^ut vóna. Az uan karikába mönt a kert felé. Ára az Ujhögy irányába.

Csak néstük a bátyáddá. Asztánn a kert véginé fészát és, hát etünt.

De ujjan vót mind egy csillag. Uan fényös is vót.

Hát beszétük, hogy ez csak a Pistánk löhetött. Apátok löhetött.

AA

10. Abba a régi csikós világba, amikor még legetették a csikókat, mög a lovakat, akkor történt ez.

Kéröm legetetnek. Egyszer mén egy fejletlen ló, oda a többi közé. Náhát aztán zavarja mindannyit.

Ó, hát ez nem lössz jó! Mi fő³ evvē történni? Egyszer aszongya az egyik koma.

Idehāgassatok! Majd mögfogom én esztet. Hát aztán egy üdeji hajtásu fűzfának levőtte a héjját. Abbu csinát kantárt.

Amikor mögcsináta a kantárt. Ez má másnap történt, mikor mögcsináta a kantárt, utánna való nap mikor odamönt, belevágta a fejibe. Akkor mingyá ló lött. Addig nem vót neki feje.

Mikor azt a kantárt belevágta a fejibe, rögtön ló lött.

Kérömszépön akkor asztán mikor ló lött, fölút a hátára, nyergēte, hajtotta. Isten veled!

Mikor annak az üdeje lejárt, annak a lónak az üdeje lejárt. Hová ért vele, egy temető kapuhó. Fogta hármat rávágott āra a lóra. Elelesztötte. Ez mög emönt vissza a csikós társaihoz, mög a többi lovakhoz. Ahun vót a saját lova. Szóval ahol legeltettek. Elmönt vissza. Akkor mondták a többiek nekijje:

Tē hát hun vótá tē, hogy ilyen későn gyússz mög ide?

Aszmongy, hát hun löttem vóna, a temetőbe. A temető kapuná.

Aszmongyák, - Nē maháskoggy ám, hogy ott vótá a temető kapuná?

Hát ott vótam aszm. Mer éngöm az a ló odáig vitt. Csak én nem möntem be vele.

Hát jó, hát azok is mögvótak rémulvel, hogyhát mi van, vagy hogyan.

Azutántu fogva többet sose vót, többet nem gyütt az a ló.

1

M. Vót egy pap. Egy fiatal pap. Kéröm möghāt. Hāt az egész halála után nēm tudott pihenni. Az mindig ki szokott járnyi. \angle Miért? - kérdezem én. Mer az sohasē monta az imáccság véginn, hogy ammēt. Kéröm szépōn mikor kijárt, disznó képibe járt ki. Mōnt a falunn végig. Hāt utōbbmā asztán ennyira mōnt, ijeszgette a népeket. Akkor állitotta tak ōrt, hogy foggyák mōg, hogy ki az, aki esztet csinájja. Mer gondūták, hogy állōlény csinájja.

Kéröm mikor elmōnt az ōr, a templomba köllött nekijje bemōnni, ōr-sēgre. Hāt kérōm szépōn, ott mōg széjjē tépte. Az ōrt széjjē tépte. Mindōn éjjel, aki mōnt, széjjē tépte. Na nēm vót māt sēmmi hátra. A papsághó sōrūtak.

Kérōm a papságnā vót egy fiatal pap. Az azt mondta, hogy űneki aggyanak nēm tudom én mijen ēgyházi dolgot, ami szentūt dolog. Ū azzal mögfogja. Mōg is fogta. Mikor ez odamōnt. Persz tutta, hogy m mikor köll neki kijōnni a kriptābul, mer a templom alatt vót eltemetvē. Kérōm szépōn mikor kijōtt, ez az ajtó mōgē elāt. Mikor az kijōtt, ez mōg, ez a kis vállalkozó pap, ez mōg bemōnt. Befekūt a koporsóba. Na most a templomba nem talāt senkit. Elmōnt a faluba mindōn felē. Mikor lejárt vōna az ideje nekijje, jōtt vissza. Ezt a másikat mōg látta a koporsóba. Azt mondja neki: - Hāt tē mit keresōl itt? Aszongya szājki koporsóbul. A kis pap azt mondta, hogy nekōm jó helem van. Tehāt könyörgōtt nekijje szājjon ki a koporsóbul. Mer má ott az űdō, hogy neki az ideje itt van, lejárt. Azt mondta nekijje a kis pap, szóval adott fō nekijje egy imátságot. Azt mondta nekijje, hogy még ezt az imáccságot el nem mondog, addig nēm szāllokki ki. Na, mikor elmonta. Figyēte, hogy az ammētöt mongya-e. Asztán nēm monta az ammētöt. Mikor elmonta az imáccságot akkor azt kérdōzte tūle, hāt az ammēt hun van? Akkor monta, hogy ammēt. Akkor hat mōg rögtōn. Attu fogva aztán nēm járt vissza a faluba.

12. Amikor a háború vót ugyancsak tizennégybe. Édesapám kinn vót az orosz fronton. Asztán mégsebésűt. Onnét elvitték Ausztriába kórházba. Ott volt valami 5 hónapig. Akkor a lengyel-tóti grófnőt még kértük, asztán az elhozatta Kaposvárra.
- Asztán édesanyám, na elmegy Kaposvárra utánna. Hát ais mikor ment a lengyel-tóti állomásra Győrökbü, hát egy nagy foka csibe kötölés-tul együtt ott egész Lengyel-tótiig kísérték. Asztán szegény édesanyám hát az sé tutta, hogy micsinyál, mer maga volt, hát ü is hát aszitté, hogy valóságba így van.
- Hogy asztán így vót-é nem-é nem tudom. De mikor hazagyütt apámtul akkor elmesélte, hogy hogyan járt.
- Persze mi nem hittük ám el. Vótunkujjan gerincös gyerökök, hogy a mink asztán ijjeneket nem hittünk el.
- Na most ugye én magamru tudom, mér én rēngētēget jártam Szőlőskislakon Győrökbül. Éjjel mentemmindig. Igaz éjjel is jöttem, és temető mellett mentem el, de én soha nem láttam sēmmi, sēnkit. Évvel kapcsolatba egyszerű történt velem még egy eset.

13. Ahol én apám születött Scseráliának hívták, Jugoszláviájában ez a község. Ott nagyon loptak, és nagyon verekedőssek laktak.

S éccer odahajésztek egy cséndőrt. Nagyon magas vót. Álittólág két méter tiz centi vót. Az nagyon gorembe vót. S beleszeretett egy lánba. Annak a lánknak vót egy bátyya és egy nagynénnye. Egy udvarba laktak. S az a cséndőr ~~es~~ akarta venni a fíjunak a tesvérgyit, de a fíju nem engette. Elhejésztek onnadj a cséndőrt.

S egy éjjē megjelēnt a cséndőr, és agyonlōte a fíjut is még a lánt is, még saját magát is. S eltemették űket. Akkor üressen maratt a lakás.

S mindēn éjjē, álittólág hallottak valami hupogást a lakásba. Elmēntek, szótak a cséndőröknek.

Cséndőrök bemēntek a lakásba. Lōtek is a cséndőrök a lakásba. Álittólág megijettek a cséndőrök is.

Mikor kifelé jōttek, valaki az egyik cséndőrrü, az utósóru, aki a végin gyütt ki lērántotta a köppent.

14 Gyüttünk haza az eretéábu, de má így este későssen vót. Mentem egy lán barátnőmmel.

- Të, Maris, nézd mennyi csibe van ott!

- Látom én is, had mënnyenek, had légyenek!

- Të - asz.-, én odadobok nekik.

- Në dobgy oda, hátha valami rossz álatok löhetnek, nëm jók!

- De én odadobok.

- Në dobgyá oda, haggyá má nekik béküket!

El is kerűtük űket, ő csak incsēködött, mégis csak odadobott nekik egy darab télávā. Azok mind főröppentek, és futottak, szóvā röpűtek utánunk. Ránk akartak száni. De mink annyira szalattunk, maj mög szakattunk. De azért nëm értek el bennünket, vagy nëm is akartak talán.

15. Egy ember éjjel ment haza. Ahogyan ment a küjesuton, egy kotlós hét csibévé kísérte. Az ember megfordult, hátra-hátra nézett. Gondulta magába - Ej, de jó lenne összeszènni! Hátra-hátra fordult, hogy megfoggya a csibéket, de nem tutta, mer mindig elugrottak.

Asztá mikor má a falunak a végihöl ért, akkor is lehajút. Kisérték a csibék mög a kotlós is. Akkor lehajút az ember ho megfoggya őket.

Asztá ahogyan még akarta fogni, a kotlós háromszor megfenyègette.

13

16. A sirásó ásta a sirt. Egy fekete macska egy kőköröszton út. A sirásó csak nézste egy darabig, csak nézst, és fogott egy hantot, hogy lédobgya onnan. A fekete macska megfenyēgette háromszor a sirásót.

A sirásó eszt emonta másoknak. Aszonták nekijje, hogy ez boszorkány képibe jelent még neki.

13

17. Körülbelül második osztájba mentem. Mikor unokatesvérémné
ëccër jáccottunk.

Az öregök foglalkoztak ijjen famunkávā. Favillákat, talics-
kákat, falapátokat csináltak. Asztá vót ijjen égetőkemënce, amibe
száritották a favëllákat.

Asztá szerettünk nagyon bujócskázni. Bujócskásztunk. A
kemënce üres vót. Ère vélekszék és eszt tudom. És hallottam
zörgést benn.

Beszalattam mingyá asztá szótam a nénémnek. A néném kijött,
ajis hallott zörgést benn.

Ès még lehetëtt látni ijjen hamufëlhót.

10

18. Ez itt történt Mocsoládon. Fijatal lányok vótak. Ęmĕntek ĕgy lány baráttukhó, ĕs ĕjjĕ mĕntek haza. Aszonta a barátnőjjüknek az ĕdĕsannya, hogy:

- Lányok, nĕ mĕnnyetĕk, mer ĕjfé van! Várgyatok, mĕt ijjenkor nĕm jó ĕmĕnni!

De a lányok nĕm vártak, széĕn ĕmĕntek haza. Hárman vótak.

Asztá az ĕgyik lány aszongya a másiknak:

- Jaj, odanézzetĕk, ott a kerittĕs mellett mĕjen ĕn nagy embĕr van!

Asztán mind a hárman néztĕk. Ękeztĕk a lányok szalanni.

De az embĕr a kerittĕs mellett mászkát. Ęgyik sĕ mert hazamĕnni.

Asztán kértĕk ĕgyik a másikát, hogy kísĕrgye haza, de ĕgyik se merte a másikát ĕkísĕrni.

Asztán az ĕgyik lány beszalatt a házhol, ĕs onnan hitak ki valakit, hogy nézzĕk mĕg ki az.

De azok nĕm látták, csak, ez a három lán látta a nagy magos embĕrt.

79
19. Mi az Ujhegybe laktunk. A Visnyei sógorék mög az Átóék között. Hát iszen tudod, ott ahun a Gézáék gyümölcsösse vót. De má hát benyúte a gaz. Jó szélös vót, de má később szétoztották a lányok között. Így asztán a tietök is vót egy darab.

Anyám éjjē kimönt a dógát végezni. Nagyon szép hóvilág vót. Hát láttya ám, hogy a kapu előtt egy gyönyörű szép hófehér kecske ádogáll.

Még aszongya:

- Ej ez a Luc Ádám bácsi fókájjába kóborút ē. Beengedöm, asztám maj ugyis keresi.

Mögy a kapu felé, hát annak a kecskének a szöme, ugy világitott, szinte sugárba.

Anyám nagyon mögijett, de mike hát visszafordút, vóna, vagy kátozott vóna, má nem vot semmi. Egy pillanat alatt etünt.

Hát az a Visnyei sógor ennya vót. Az hat mög akkor Báleszékönn. Az gyütt vissza.

Anyám mög majd egy évig beteg vót Csont, bőrre összeszaratt. A környék összes javósasszonyáhol evitté^k Mögöntötték. Alig tudott hēre gyünni.

11

20. Két ember jár a faluba, fuvarost kerestek. Bementek a kocsmába.

Azt kérdészték, hogy nem-é tudnának egy fuvarost, aki őket elvinné. Na most kérem szépen mikor odamentek egy atyafi ottan monta nekik hogy hát vót egy ijen szegény fajta embör. Monta nekik, hogy mönnyenek el ehho, ez elviszi őket. Jó lovai is vannak nekijje, ez elviszi. Kérem mikor odamentek, hát mondták nekijje, hogy mit kér fuvarba. Aszmongyák amit kér fuvarba aszt mögfizettyük.

Jó van.

Az illető asztán mingyá monta, addig várgyanak uraim mig én a lovaimat kiabrakullom. Adott nekik abrakot, megették.

Befogott. Fölútek. Hová möntek. mind a pap lakáshó. A papot fölütették középre. Ném szerü, hogy ott lögyön, hanem középre. Na asztán mikor mentek aszt mondták nekijje.

Nézze, maga vissza né nézzön, maga csak ezután a kis kutya után mönnyön mindig.

Hát asztán kérdik ám mikor vitték a papot.

Ördög mi viszó? Papot! Micsinyt tött? Hát.... ne szótak sémmit. /Nagyon nevet, én is nevettem, / Maga má tuggya ugye? Mönnyecskezött.

Na asztán beértek egy erdőbe. Hová érte ezután mind a pokóba. A papot leszállították. A két atyafi is leszát, de a stóla a papnak a nyakába vót. Ném birtak hozzáférni. Na most monták a kocsisnak, hogy a stólat vögye ki a nyakából.

A pap mög csóvata a fejit, hogy né vögye ki. Hát asztán kérem mégis annyira ráijesztöttek, a kocsisra, hogy kivette. Mikor kivette, akkor aszt monta nekijje a két atyafi.

Edös barátom mönnyön nyugottan, semmiféle bántalma nem lössz, de vissza né nézzön!

Hát kéröm, hát emönt ám egy darabig, akkor má a pap sikogatott. Akkor má a papot rëndöszték. Hát asztán mikor hazaért, szövä, amikor a határon má beért. Ném az ördögök határába hanem a másikkakéba,

akkor asztán nézött így lè a kocsi fõrhéncrû. Ott annyi kutya vót aszm., annyi kutya vót, hogy annyit még nem látott életibe. Hát hogy mijjen kuzyák voltak azok, nem tuggya sënki sè.

[itt odaszól a Tera néni, Pali bácsi felesége:]

Puli is mög komondor is még másikak.

Ne beszéjj bele ijjenformában én is tudom ,cak asztat nem, hogy hogy kerülhettek oda annyian.

Mikor hazaért, a felesége ékeszte korholni, hogy hun a fenébe járt ennyi időn körösztü. Má mikor elmönté aszm.! Iszen eddig mindig utom vótam!

Má állittólag többx év is elmullot mikor hazaért. talán három is.

Nem tudom erre nagyon pontosan nem emlékszöm.

Hanem hát így vót a szili pappá. Évitték a pokóba. 1

49

21. Anyám nagyon beteg vót. Asztánnék aszt tanácsúták neki, hogy mēnyēn el a hēgyi tanárhoz Kapozsvárra.

Asztá Farkas mamával mēntek ketten az álomásra. Asztánnék anyám éccēr ēgzēdēt sikoltozni. Kijabáta, hogy lát ēgy picī embērt előtte.

Nagyon belekapaszkodott a Farkas mamába. Farkas mama aszonta, hogy ű nēm lát sēnkit.

De anyám aszonta ű még mindig láttyo. Akkor asztá körösztü-mönt a vasuton a picī embēr. Elmönt a Szigeti rét felé. Többet nēm látta anyám sē.

22. Vót nálunk egy ember. Szomszéd kösségbe mént bálba. Asztá aszonta, hogy ü sēnkitü sē fél.

Asztán utkérésztédéshő ért. Asztá megjelēnt elōtte egy ember de nagyon pici vót. Asztānnék mēg akarta fogni aszt a pici kis embērt. Az nēm engette magát. Fōmérgett az embēr, elüvētte a tōrkésit, hogy mēgfoggya, akkor agyonszurgya. Az a pici embēr pofon ütōtte. S eltünt az a pici embēr.

S elmēnt a bálbo. S a bálbo elkesztek nevetni. Nagyon nevettek rajta, hogy hogyan néz ki. Mer egyik fele tiszta szōke vót, a haja, a másik fele mēg tiszta fekete lét. Amēllik felü a pofont kapta attu a nagyon pici embērtü.

23. Vót egy öreg atyafi. Elvitte a pénzt egy horvát fazékba. Egy ujan gölöncsér, vagyis csérépfazékba, na. Elvitte, kéremszépen lötötte az istálló sarkába, a járás-sarkába, oda ásta lē. De vitte a rudalló kötelet is. Azt rátette, az lött egy nagy kigyó.

Amikor aztán rátötte, akkor aszt mondta, hogy mig az ű meszteleh fenekit hozzá nem ütik háromszor, addig aszt onnadj fő nè tuggya vönni sēnki sē. Eszt mög a fija hallotta.

Na kéröm mikor a fija hallotta. Mikor az öreg möghāt, akkor odamönt a hideg ágyhó. Aszt mondta neki:

Kedves édosapám, aszm. én elviszöm magát ide és ide, mög vissza is hozom. Akkor aztán lötöta neki az asó nadrágyát, háromszor hozzáütötte a fenekit a kötélhő. De hát az má nem vót kigyó, az má ismét kötél lött. Kéröm szépen mikor esztet mögcsináta, akkor az öregöt visszavitte. Visszavitte a hidegágyra.

Akkor emönt ki ujbu, fogta szépön a fazekat elvitte. De erü nem tudott sēnki sē. Erü csak ű egyedü maga tudott. Na most asztänn mikor ez möglött, hát asztán a temetés után, ez a fiu ez asztán hát kezdött gyaraponni. Nagyon gyarapodott.

A többi testvérök mög hát, hunnan tud ez gyaraponnyi? Hát egyszer asztänn kivakkantotta, hogy ű mit látott, vagy mit hallott az édosaptyátu.

Asztänn, mikor az édosaptya möghalt, aszm., ű elvitte az édosaptyát ű hozzávágta a kötélhő. És akkor nem lött kigyó, hanem csak kötél lött. Azt mög szépön fogta, mikor odamönt vissza a pénzér, fogta a kötelet, mögfogta a csatját neki, amint van az amibe belehuzza az embör, hogy rácsatujja. Mögfogta aztán vitte a pézel együtt. Nem vót sēmmi vész sē. Hát asztänn a testvéreknek is emonta.

Jaj, jaj aszm. az égyyik, hát tē aszm. nekünk is a jussunkat elvát-
ted!

En! Nem vittem el aszm. Itt van a ház aszm., itt van mindönféle aszm.

Én nem vittem el, csak azt vittem el amit apám elrejtött, úgy hogy égyőnk se tuggyon hozzányúni. Hát aztán evvel a testvérök belenyugottak.

Hát majd aszm., hogy ha úgy gyün a sorq majd én az én részemet nem viszöm el a házbul. Evvel elröndözték a dolgokat. /

24. A kanász röggé hajtott a legellőre. Asztán a kanász vagdalózik az ostorral mindön felé a disznóra.

Hát egyszerű amint asztán vágni akar, a disznó valagátu odaszól neki valami.

Té! Még né vággy!

Hát mi az isten van ottannék?Nézőgelődik a kanász, hát mit lát ott mind egy pillét. Má mönnek tovább. Ej, má nem győzte várni, hogy e mönnyön a pille. Fogta, odavágott egyet.Eltűnt a pille onnadj. Ném taláta el.

Rá másnap mondta a kanásznak egy asszony.

Köszönhetöd, hogy nem vágta mög! Mer én akkor elbántam vóna veled.

. Szóval ez az asszony boszorkány vót, pille képibe. //

25. Boszorkányok is vótak régönte. Nëm mondom mer hát má én is uan bolond vótam, hogy ē hittem, hogy hát a boszorkány kifeji a tehenet. Asztán még abba az üdőbe az istállóbe aluttak a mönyecskék az urukkal.
- Asztá éccër én is ébredük föl, asztán mondom az aptyuknak, hogy hát hallođ a, mondom fejik ám a tehenet. Mer ippen ugy csucsergott, mintha aszt fejték vóna. Asztá akkor mondom idebe röggē hogyhát mi vót.
- Hát aszongyák igaz löhetött, mer asztmongyák van itt egy ez a Róka Panni néni, aki eloptya a tejet. A Varga Lidinek az öreganya vót az a Róka Panni néni.
- Hát, hogy macska képibe, mög béka képibe mögjelöntek és ijenöket csinyátak.
- Szoktak ilen dógokat mondanyi. Sok vót ijjen. 8

26. Öregapám meséte, hogy egy kis cirkusz megjelént nálunk a faluba. Sok mutatvánt mutattak. Valahogy mesét, hogy egy tíztizenkétéves kislánt megszugéráta az a cirkuszos, De álúttólag a faluba vót valami boszorkán. Férfi, vagy nő vót, aszt má nem vélekszák rá, hogyan monta el öregapám.

Az a boszorkán közbejáccot, a kislány mēghalt. Mág egészen nem lēhetett halott, aszonta a cirkuszos. Aki beleavatkozott az ű dógába, szójjon, mer akkor még mēg tuggya menteni a kislánt. Nēm jelēnkēzētt senki sē. Aszonta jó van, hogyha nēm jelēnkēzik sēnki sē, boszut ál rajta.

Hozott egy lavorba vizet. S lavorba dobott valami magot. A lavorbu kinyűt három lilijom. A mējjik legnagyobbra megnyűt, aszt fogta a kardot és lēvágta a lilijomot. A tömeg között egy nőnek a fejit lēvágta. Ez vót a boszorkány.

27. Vót egy kanász társaság. Szóval az egyik aszongya hogyhát ujan em-
bör nincs akitülk ü ē né hajcsa a disznókat. Aszongya nekijje egy öreg
bácsi;

Haj édös fijam aszm. nincs neköd akkora hatalmad, hogy té éntülem
az én disznajimat elhajcsd!

Hát mér? aszm.

Te éntülem nem hajtod el!

Főfogadtak egy hordó sörbe, Hát abba az üdőbe nem nagy értékű vót
egy hordó sör. Nagyonk kevés értékű vót. Kéröm főfogattak. Aszonta
az illető. Na aszm. hát én elhajtom őket.

Az öreg szépön letóta a nadrágot, gatyát. Háromszor is hozzávágta a
fenekit a disznókhól.

A disznók mind ott marattak, mind odamöntek. Sémerre se möntek szét.
Nem tutta elhajtani az atyafi. Hanem majdcsaknem széttépték. Hát ak-
kor néztek a többi társak is, hogyhát mi van itt. Hát nem tuggyák el-
hajtani. Akarmennyire akargya is nem tuggya elhajtanyi.

Kéröm annak ujan tudalma vót, hogyhát nem tutták elhajtani. Na most
asztán mikor az öreg aszmonta na, má mikor látta hogyhát mögkinozták
a disznók, akkor leállította őket.

Akkor Montá nekijje - na fijam aszm. hát hajcsd el őket, ha tudod,
ha neköd akkora a tudalmad.

Aszmogya a legény Öregapám aszm. nem tudom, hogy mi van, de aszm. nem
tudom elhajtanyi. 1

28 Itt vót Taszáron egy Horváth nevű kanász. Hát mi éppen ott vótunk, akkor mikor ez történt. Ott fogadoztak. Ott vótak az embörök, így déli órába vót. Ott vótak az embörök. Hát asztán ēkesztek fogadozni, hogy ōk elhajtják a Jóska bácsitu az összes disznókat.

Aszongya: -Ti! Nincs nektök annyi eszötök, hogy ti azt elhajcsátok. Aszmongya, fogaggyunk föl, aszm. hogy innend még elmozdittani sēm tuggyátok, de még szét is tépnek bennetöket.

Hát természetes dolog, hogy annyira beszéltek, annyira beszéltek, hogyhát főfogattak az öreggē, Jóska bácsivā. Kérēm mikor főfogattak, ott vótak kinn a legellőnn a disznók. Mēr az öreg asztánn mindig ottannék pücskörézött körülöttük. Mōg hát az embörök is ottannék dolgoztak.

Ez ott deleetetött, az embörök mōg ebédütek.

Na mikor az öreg fő fogadott velük, letóta a nadrágot, gatyát háromszor rávágott a fenekire, az összes disznó mind ott vót körülötte. De jó lött vóna onnand azt elhajtanyi. Akik möntek āra felējük széjjeļ skarták tépni. Nēm mertek odamōnni. Sēnkisē mönt oda.

Na kérōmszēpōn aszm, nekik az öreg.

Na legényök, hát ti ijen bátor légényök vattok? Aszm. Nēm ^mértök egy disznót elhajtani, vagy egy fōka disznót? Akkor, amikor annak a kanásznak a kezibe nincsen sēmmi?

Hogyan? Iszen mōg akarnak ōni bennünket?

Hát aszm. édős fijam aszm., vōgyétōz tudomásul, amég én mellettük löszök, addig ezōkēt nēm hajtja ē sēnkisē.

1
A₁

29.

Vót itt Mocsoládon egy nagyon ügyes, jó pásztor, a Baján Gyuri bácsi. A községi pásztor volt, nem az uradalmi.

Tudós embör hirében állt.

Télidőben, miker má, nēm vót más dolog, akkor a disznóvágáshó mindig az öregöt híták.

Ugy, hogyhát még a csöndérök is azt szerették, ami az öreg keze után készüt, azt a tötéléköt.

Jó van, hát előtte annak röngye módgya szörint mög is beszétek a vágást. Az esemény röggelén aztán Gyuri bácsi mög is jeleönt a disznóölésre.

A csöndérök kapitánya aztán nagy mentögetőzés közepötte bevallotta, hogy a két kisebb disznót vággyák lē, mer a nagyobb a 2 mászás étünt.

- Hát hogyan, miképp?

- Nēm tuggyük, csak egyik röggē a mindönös nēm taláta az óba.

- Hát maguk sē tuggyák mögtaláni? Kérđi Gyuri bácsi.

ä Majđ még a végire járunk a dógoknak!

Ērü asztán több szó nēm esött. Pedig tutták, hogy csak a Gyuri bácsi csāta el, mer u⁷yan tudós embör vót. Mögrázta a köténnyit és mindön állat elmöntvutánna. Ēhajtotta ugy az álatokat, hogy nem maratt sēmmi nyomuk sēm.

A faluba beszéték, hogy a csöndérök diszneját is az hajtotta el. De még a csöndérök sē mertek neki szóni.

Ezután is mindig az öregöt híták a disznóvágáshó. De bántani nēm bántották seha.

4

30. Baján Gyuri bácsi a teheneket legētette a szigeti rétönn. Asztánék a tehének mög benn jártak a kukoricásba. Asztánék ára gyűtt a Déri Miska, ammög csikós vót.

Odaköszön a Gyuri bácsinak, hogy:

- Jónapot bátyám! - így. De má mönt vóna is tovább.

- Na Miska fijam, hát má ide sē gyűssz? Hát ennyire ēkerüllöd, má a szögénnyebb gulást?

- Őlég sietős a dógom, mög a tehenei is a kukoricásba vannak.

- Attu én ráérök, had lögyenek! Maj visszagyűnnek.

Hát jó van, má akkor a Miska is odalépött.

A Gyuri bácsi mög rágyujtott a pipára. De valamit tött rá a kalaptyáru. Asztán csak erőgette a fűstöt.

A tehenek mög szépönn sorgyásztak ki a kukoricásbu. Léütek a kut mellé.

A Miska mög csak nészte.

- Látod édös fijam! - aszmongya, - Nēm csak neköd van ám tudalma. Amég én ezöket őrzöm, ezöknek nēm lössz sēmmi bajjuk, mög kárt sē csinyának sēmmibe.

- Má hát ēhiszöm, hogy magának is van tudalma, nagyobb mind neköm. Avval asztánék elmönt.

Hát tényleg ugy vót, hogy a kukoricába ēgy szál kukoricát mög nēm öttek, csak a kórót. Mög össze sē törték a tüjjik. Nēm tiporták lē.

De mind a kettőnek vót tudalma. Csakhát az öreg mögmutatta a Miskának, hogy ű a gulás nagyobb tudalommal rōndölközik, mind a csikós.

31. Vót két parádés kocsis. Bent vótak a kocsmába. Aztán hát az egyiknek be köllött fogni.

Kérem szépen az ur monta neki: Jancsi! aszongya el kő mönnünk ide és ide.

Elmöntek, szóvā befogott a kocsis. Mikor befogott nēm tudott elindúnyi, mēr ott a kocsmába a másik társa aszmonta neki, hát aki embör aszongya az mönnyön, aki nēm embör a mög nēm mögy sē hová sē. Hát jó van. Hát ez gondut āra, hogy nēm-e az valamit űneki csinyát. De ennek is vót tudalma, ennek akit lēkapcsútak Na most aztán, mikor nēm tudott elindúnyi, aszongya a szoba inasnak:

Idefigyējjön Pista bácsi! Mönnyön lē ide a kocsmábo ott van egy kocsis, egy parádés kocsis. Mongya nekijje, hogy én montam, engeggyön engöm utnak! Addig még baj nēm lössz!

Lemén. Hamarosan gyütt is még vissza.

Aszmongya nekijje - János aszmonta a koma, hogyha ujjan nagyon tudós, akkor mönnyön! A mög kapta az āstort, belevágott az ēső kisafás lónak a füle közé. Kivágta a kocsisnak a kocsmábo a szömit. Na most a még nēm vót ölég.

Akkor még möginn monta az inasnak, monta nekijje, hogy mönnyön le mongya nekijje, hogy engeggye űtet utnak, addig még nagy baj nēm lössz.

Nēm akarta. Akkor is aszonta, hogy ű mögmutattya, hogyhát nēm mögy el. Nem tud ēmönni sehá se. Akkor kapta, benn vót az űlés alatt a kisbalta. Leugrott a kocsiru. Kapta a baltát, hogy odavág a küllőhő, izé a kerékagyhő.

Akkor ott jelönt az a kocsis, aszmongya nekijje, -Hagyđ barátom aszongya, ezt nēm gondútam, hogy tē erőssebb légy mint én.

Akkor utba eresztötte, de ennek még erősebbek vótak a legényei mind azé.

32

A Bognár Józsi bácsi el vót Tabra. Pénzér. Dehát az ollan izéba vót, hogy aszonta az a zsidó asszony / akitü a pénzt hozta /

Hogy mer maga ennyi pénzt elvinni, vagy hogyan tuggya ēvinni?

Hát aszm., majd csak valahogyan majd csak elviszüm.

Hát belevarrta a kabáttya bélésibe. Negyvenezër Forint vót.

Kérüm belevarrta a kabáttyába, hát nēm látta sēnkisé. Beūt a vonatba,

aztán oda űt az ablak mellé. Mōnt oda ēgy atyafi.

Aszm., Papa aszm. engeggyōn engōm oda az ablakhó!

Ebbe a bal felibe vót a pénz. [Mutatja.]

Aszm. - Dehogy engedōm én aszm. hát mér? Ennekōm annyi helem van itt

minō magának! Sēm̄mi kōze magának ittennék ehō a helhō. Hát kérüm

mēgvót. Mikor asztānn hazaért. Gyün hazafelé. Itt a vadéji erdőné. /

[Én kérdezem: Itt leszállt?]

Leszát má Kiébáronn. Körōsztü mōnt az erdőnn. De mikoř az erdőnn

körōsztü mōnt, akkor nēm vót sēm̄mi baj. Hanēm mikor gyütt erē haza-

felé, akkor itt a Filos léniáná akart kigyünni. Égy nagy fōka fácány

odamōnt elejbe. Csicsörögtek a fácányok körülōtte. Kapta magát emōnt

vissza az erdőhō. Az öreg Visnyei volt az erdős. Na asztán odamōnt hoz

zája mondja nekiűje.

Mi járatban van aszm. Jōska bácsi?

Aztán mondja neki, hogy mi járatba van. De aszm. itt akartam körōsztü

mōnni a Filos léniáná. Hát nēm tudék körōsztü mōnni ezōktü a fácányok-

tu.

Jól tōtte, hogy visszagyütt aszm.. Mer magát egyon csipkōtték vōna.

Aszm. majd rōggel aszm. elmōgy!

Rōggel kapta magát emōnt. Hát asztán akkor monta nekiűje az erdős, hogy

erē tōbbet ne járgyon ijenkor, mer aza elmōnni nēm tud embōr fija.

Még én itt lēsžek erdős azon nēm mōgy el. Sēm ēgy darab fāt el nēm vi-

het, sēm pediglen körōsztü nēm nēm mōgy. Ez ēgy ijjen tudós erdős

vót. Ojjan tudós erdős vót, hogy āra asztán nem tutta mōglopni sēnkisé.

A

18
33-

Ez szintén az az erdősse történt. Meséte a Jóska bácsi, hogy hát ott szokott fát vágni ezenn a vadéji erdőnn. Kéröm, hát köllene üneki egy darab fa, vállunak. Ném vót ujjan vastag a fa, kérém szépén, mikor akarták, mégsém tuttá főtönni. Ketten vótak, hát még-sém tutták főtönni. Hát hogyan, miképp, mi van evvê? Közbe mikor másodjára belekapaszkottak, hogy fő akargyák tönni, az erdős mög odalépoott. Aszogya nekijjük:

Jóska bácsi mit csinyáll ott?

Hát vadász ur aszm. ném tuggyuk föltönni ezt a fát aszm. Köllene neköm ez egy vállunak. Ez éppen egy vállunak való.

Aszmongya neki az erdős:

Hát mér ném szót má előbb, hogyhát magának köllene!

Na jó van. Hát akkor fogta az erdős magát mögfogta a fát és egymaga főtötte a kocsira. Ujan könnyü módonn. Az mingyá fő tutta tönni. Egyedü tötte fő.

1

34. Göllébe Cserepes pusztán szógátam pásztorként. Egyik nap kihajtottunk. Körös körű az a nyugatifél teli vót fölhővė. Kérėm szépėn, ahogy teli vót fölhővel, de ęgy dörrenésse vót még, se villámlás, semmi. Egyszer asztán, ujan 11 óra tájba hallottam ın ujan mällen dörrenni. mondom a bujtárnak: ę Öcse, mondom mink alighanem mögázunk.

A aszm. Pali bátyám nem ızunk mög aszm.

Cak marattunk legētettünk.

Kérėm egyszer látom hogy villámlık, de akkor se indútam haza a jószággá. Kint vótam a legellőn. Fél kettő tájba jött Cserepes felől ęgy akkora fölhő, mint ęgy szürő ponyva. Addig nem vót semmi vész se. Măkor odaért annak a nagy fölhőnek a szėlihő, ott mögát. Elkezdett esni az esső. Mire ın a jószággal kiértem az utra, akkorra má térdig jártam a vizet. A gyerők mög, ęgy hibás gyerők vót. Hát má azt mondjuk, hogy nem gyerők vót, hanem legén vót, mer má 25 éves vót. Csak a kany mögvágta a lábát ęs hát sántán mőnt. Nagyon hibásan mőnt. Montam neki :

Öcsém mondom, el nē sodorgyon a viz! Nagyon vigyázz!

Mikor kiértünk a rėndes utra, má derėkig jártuk a vizet. Ollan viz fót, csak ugy hōmbölgött.

A kocsisok mög az istálló ajtóbu nézték könyökűve a vellára, hogyhát mit bajlódunk mink a jószággal. Mőg millen veszélbe vagyunk. Kérőm szépőn akkor mikorra beértünk, akkor az esső már mögát. De viz vót akkora, hogy az borzalom.

A gazdának mög akkor gyűtt kő ęgy kis őső borgyaja, 3 nappal mind ez mögtörtént. Kérőm szépőn az mög körősztű ugrott a sáncon. Az ut mellett vót ęgy rét. Körősztű ugrotta a sánct. Na most mit csinájak, hogyan gyün az vissza? Vagy ha visszagyün, beleesik a sáncba, az árokba. elvággya a viz asztán elviszi.

1
A1.

Hát kérömszépön köröszü küttem a kutyát. Mikor köröszü küttem a kutyát, mondom nekijje, ergye Sebajj, mondom, hajcsd áttu. A kutya átmönt mögijesztötte. Szöröncsére vissza az utra ugrott a borgyu. Beértem a pusztába.

Akkor monták az embörök?

Na ezt sē gondútuk vóna, hogy ijjen pásztoruk lögyön, aki így mög-
véggye a jószágot. Mer aszm. az a borgyu, ha beleugrik a sáncba,
azt nem menti mög az isten, hogy el ne pusztujjon. Kérem asztán akkor
a gazda is azt mondta, hogyhát Botka aszm., ha valami ujan bajja
lősz, aszm mög ha azst láttya, hogy ujan csunya üdő gyüh, nē vérjon
sēmmi sē azonnal jöjjön haza.

Ezt az üdőt a garabonciás csináta, vagy valami ojanos féle. Mer,
hát addig még egy csöpp esső sem esött, még az a fölhö oda nem ért.
Ammellé a nagyobb fölhö mellé. Azon vót a garabonciás. Az támasz-
totta a nagy vihart.

1 A1.

35. Okkor még hát ki³lán vótam. Laktunk egy ház alatt hatáⁿ. Egy ház alatt. Kettőbe- kettőbe laktunk négy család.

Mink édsapámmal a másik felibe mög a parádés kocsis. Csak a konyha vót közös. Hát két családnak vót egy konyhája.

Hát má mindig lestátuk estefelé, hogy gyün a föl^hó. Csüngtünk mindénik gyerék az annya szoknyájján.

Égyik este felé mög Nikla felü gyütt a izé a garabonciás.

Nagy fekete föl^hóbe vót egy embër. Am még avvā gyütt egy embër.

Am még szélvihart kavart mög dörgött, villámlott. Furcsa is vót télidőben ijent látni. Monták is az öregebbek, hogy ijent csak ez tud csináni, ez a garabonciás.

Na jó van, hát emént. Emént a Jézus nevibe! Ement.

A 6

36.

Vót itt a szomszéd kösségbe Polányba egy javós asszony. Együtt arattunk a mernyei papi birtokpn, részes aratóként. Ott aztán vótak lányok legényök, egyik jobb képü, a másik csunyább.

A lányok mind kérték tüle a tanácsot, hogy hogyan tunnák ezt, vagy azt a legént magukhó édösgetni. Azt tanácsúta nekik, hogy a pogácsába amit vasárnap otthun sütnék, gyurjanak bele a hajukbu egy pár szákat. Aztán avvá a pogácsáva, azt a legént kinájják mög, amölliket akargyák szeretőjjüknek.

A lányok mög ujjan bolondok vótak, hogy persz mögcsinyáták. Vót amölliknek tényleg az a legény udvarút.

Én nem hittem el a dógait. Mindig viccútem vele, hogyha énvelém összeboronyájja a lányát, / mer szép lánya vót ám neki nagyon Z akkor elismeröm a tudalmát. Mindig azt monta, hogy aki übenne nem hisz az né kérgyön ü tüle sémmit.

H
AA.

37.

Polányba vót egy javós asszony, asztá én ahol emöntem az én pajtásommal, mer anyám beteg volt aztén neköm monták, hogy ottan mög löhet tunnyi, hogy mi a bajja. Mer valaki oda vitte a lába nyomát.

Asztán hát már akkor monta az öregasszony, hogy:

- Má vártalak bennetöket lányom ! aszmongya. - Mer itt van ám má édösanyádnak a lába nyoma.

Majd ottam valamit össze ókuszút- pókuszút. Ottan egy nagy mécsös pislogott egy kászlinn. Asztán mi mög szinte fétünk ottan. Van kislányok vótunk. Asztá akkor, mikor aszmongya:

Maj csak mönnyetök szépön haza. Asztá maj mikor asztá odetta azt a lába nyomát aszt a kis földet.

Mink aszt ehosztuk. Asztá aszmongya:

- Majd akive talákoztok. Majd talákoztok egy asszonnyal az utcán. Az kérdözi felöletök hogyhát:

- Na hogyan van édösanyád?

Asztá asz. az vót akkor az az asszony aki ide hozta a lába nyomát.

Aszt efelejtöttem mondanyi, hogy anyámnak egy szennyes üngit vittünk e hozzá.

Ugy vagyok vele, hogy érdökös vót ez az asszony. Annak is segített, aki odavitte a lába nyomát anyámnak, mög nekünk is segített.

8

As.

38. Vótam én is javósná. Enneköm akkor a gyomrom fájt. Asztán a Róza náném ajánlotta neköm hogyhát mönnyek e.

Annak Búsübe lakott a lánya. Asztá itt vót Búsübü. Asztá én avvá emöntem Patalomba. Asztá, hogy ott is van egy asszony, aki mög tuggya kennji az embört. Asztá egyon kente a gyomromat, mög mindön, hogy majd asztán möggyógyulok. De bizony nēm hasznát.

Na hát asztán akkor csak ujra fájt az én gyomrom tovább.

Ez vót a Patalomi javóssasszony. De bizony nēm vót nagy tudalma.

[Én mondom: / Hiszen a Hideg szüle is tudott gyógyittani. Szégény anyósom mikor megbetegedett, mindig azt hajtogatta, hogy a Hideg szüle, ha élne az majd meg tudná gyógyítani.]

- Aszt ehiszöm, mer a Katinak sárgasága vót és a szüle aszt tutta gyógyittani. De hát a tudományát nēm tanuta mög tüle sënki. Valami főzetöt csinyát avvá gyógyította, de csak a sárgaságot.

A8.

39.

Éj ! de eméntem én több javósasszonyhol is. Mikor a fijam háboruba vót. Ném vót itthun négy esztendeig. Ami ebbe a körzetbe vót javósasszony, mindönikhöl emöntem, hogy mit mondanak. Emöntem én Polánba, Patalomba, Segösdre, Lábodra. Egyiknen nagyobbvót a tudalma mind a másiknak. Akit ajátak mindhő emöntem. Mőghāgattam, hogy mit mondanak. Mindēnik aszonta:

- Él, és hazagyün!

Ez így igaz, ahogyan mondom! Ez igaz. Haza is gyütt a Jánosom.

AG

40 Vót egy koma, aki eccör a mezon látta, hogy fővetötte magát valami izé, valami láng féle. Otthun elmesét. Aszonta neki a szüléjje, hogy hát ez pénz vót. Édös gyerököm ezx hét év mulva ha nagyon ügyes lö-
sző mögváthatod.

Nagyon várta a koma a hét esztendő elmúltát. Karácsony este vót. Ott
út má ali alkonyodott. Ném járt ára egyxterömtött lélok se.

Mindön ugy történődött ahogyan a szüle emonta. Éjfélnkor föl is vetöt-
te magát a láng. Gyorsan rádobta a dómányát. Evvé haza mönt, mert a
kincsöt csak másnap vitte vóna haza.

A nagy izétu ali bóbiskut valamit, mikor bezörögtek az ablakon. Izé
a két komája gyütt haza a pincétü öléggé kapatossan. Aszongya nekijje
a két komájja. Te, itt mög itt a te pincéd dülejibe láttunk egy cso-
mó aranyat, gyere velünk és haza hozzuk.

E mög má tutta a helzetöt, aszonta, ha az isten akargya bedobgya az
az ablakon is a kincsöt. Ném mögyök sehá se.

Azok mög visszamöntek főszötték a tömérdök sok pénzt. Hát ahogyan
mustrájják, hogy millen, mög mennyi, láttyák ám, hogy az mind lószar
lött. Éj elkeritötte a két koma, egyik jobban mind a másik, hogy de
az isten így mög ugy, De má mindeggy vót. Má főszötték mindet. A két
kötény lószart évitték a baráttjukhol és nagy mérögge bedobáták az
ablakonn. Ott mög osztánnék kérömszépön ösmét kincs lött belüle.
mögszólat ere a koma bent a konyhábo az aki valójjába a kincset talá-
ta.

Na láttyátok, ném mögmondtam, hogy ha az isten akargya bedobgya az
ablakon is.

Évvel vége nincs tovább. /

41. Mi Inám pusztán laktunk. Izé az Gölléhöl tartozott. Ott meséte még ezt öregapám.

Vót ott a határba egy uan nagy darab uan izé uan kü kecske. Szóva, mive olan nehéz vót, ez állandójan kinn vót a mezőbe. Ezt aztán boronyálláskor nyomatéknak hasznáták. Hát ugy, hogy jó benyomta a földbe a boronyát. Mert nagyon nehéz is vót, azt majd felelejtöm.

Hát éccer asztán gyütt egy ujan urféle valaki. Asztán érdeklődött e felü a kü kecske felü.

Mondták neki, hogy itt még itt van. Mőgkérözte, hogy a falubéli embörök, hogyhát mennyibe annák át nekijje ezt a kecskét. 20 koronába mőgéggyeztek. Nagyon örütek, hogy ez az atyafi még a küer is pénzt ad. Hát jó van. Mőg is atta. Az embörök mőg örütek, hogy jó bótót csináták.

Kikisérték a mezőbe. Ottannék belenyút a köpönyegének a zsebgyibe, elüvött egy kujcsot és asztat bedugta a kecske fenekibe. Az mőg ki-nyillott, szabállossan ketté vát. Hát akkor amútak am e igazabu az embörök, mikor a tömérdök aranyat mőglátták. Mer az telli vót arannya. Az idegen ur evitte a sok aranyat. Az embörök mőg bánkóttak, hogy uan ócsónn atták e nekijje a kü kecskét.

51
42. Kéripusztán történt:

Édesanyám sokat emeséte, hogy egy reggel édesapám korán fölket. Kiment etetni. Cselédházba laktak, és kikisért édesapámat, miko ement etetni. A szomszédasszonyával egy konyhán laktak.

Édesanyám odanézett a kemence elé. Láttá, hogy nagy csomó parázs van a kemence előtt. Bekiáltott a szomszédasszonyának:

- De korán főketé má kenyeret sütni! Má itt a nagy csomó parázs a kemence előtt.

Ő meg visszaszót rá:

- Dehogysis, iszen még fő se ketem!

Kijött a szomszéd asszonya és nésték a nagy csomó parázsat a kemence előtt. A parázs egyszerrel csak eltönt. E meséték másoknak is, és azt monták nekijjük, hogyha eszt letakarták vóna valamivel, akkor ott nagyon sok arany lett vóna.

A 13

43 Az édesapám fuvaros embër vót. Régën, abba a huszas, tizënnyc-huszas éveke. Fuvaros embër vót.

Éjjel szokott szálittani borgyukat Balatonboglárra egy hentésnek fuvarba. Egyik éjjel is viszi a borgyukat, és nagy tüzet lát a rétën. Nëm tutta elgondolni, hogy mit csináljon. Közbe hát mënt a dolgára.

Mikor hazajött, a nõvére is átjött hozzánk. Annak mëg a családnak is mesëlli az édesapám, hogy mit látott az éjjel. A nõvére azt monta neki:

- Hallod, jános, lë kellëtt vóna nekëd száni a kocsi! Rögtön odamënni a pokróccá és lëtakarni azt a tüzet. De egy szót nëm szabad lëtt vóna szónod. Mikor a tüz elalszik, ott egy témërdëk pénszt, aranyat talátá vóna.

Hát édesapám bänkódott rajta, persze, hogy ez nëm jutott eszibe, mëg nëm is hallott róla soha.

- Mikor történt ez?

- Ez egy karácsony esõ napyán éjszakán történt.

Akkor aztán beszélgettek róla, hogy hátha még ijjen történne, ha tüzet látna, bezzeg eszalanna odájig. De aztán nëm vót szerëncséje többet ijjent látni.

A 15.

61
44. Ez pedig Jaba pusztán történt. Mönte az asszonyok kapáni. Elporosódott a lábuk, odamöntek è tóhó, hogy mægmosák. Egy igen nagyszakállu embèr ott ivott, ivogatott egy kulacsbu. Azt mongya az embèr az asszonyoknak:

- Tè, édes lányom, segiccsetèk énrajtam! Nézzetè, itt van egy mind egy kemence luk! Azon bujhatok be! ott van igen sok pénz, hozzátok ki, jó jártok!

Nagyon fétek az asszonyok, hogy rájjuk szakad a part. Hát hogyan mönnyenek ék be? Egy aztán mégis aszongya:

- Tè, én bemegyèk!

Aszonta az ember:

▼ Gyere, édes lányom, bujj be, de nagyon vigyázz, mert ott két ór áll bellül! Mindenikné kasza van. Ha lèjár az üdö, összevágna, akkor tè benn maradsz! Ha pedig ki tudod hozni, akkor nagyon jól jársz. Engèm akkor mögmentö, mr én odabe nagyon sok esztendözt sinylödök, mer sènki sè mert még oda bebujni.

Akkor az asszon fogta magát, hogy bebujik. De bizon mikor má a fejit tóta, möglátta a két embèrt. Visszavonyódott, és nem mert bemönni.

Akkor sirt az öregembèr:

- Jaj, végem van! Sènki sè vátt föl engömet.

A 5.

45. Mikor kislány vótam, äccär édäsanyámmal elméntünk Turba, ki ägy hëgyre, ott lakott édäsanyámmak ägy tesvérgye. Este késön értünk má oda. Ahogyan mëntünk ägy szőlön kërésztü, äccär ära lëtünk figyelmesek, hogy ujan három kékës láng vetödött fö elöttünk. Édäsanyámmal, miko odaértünk a tesvérgyihöl, édäsanyám mingyá monta nekijje:

- Të, mit láttunk! - aszongya-, három ujan kékës láng itt a pince elött vetödött fö elöttünk.

Édäsanyám aszonta, biztos, van itt valaki, tüzel.

Aszonta a tesvérgye édesanyámmak, hogy nincs itt sënki, mer má régen eméntek a szőlöbü.

Másnap eméntek oda édäsanyám és a tesvérgye, mëgnézték, de bizony nëm láttak sëmmit,

A nagyném monta édäsanyámmak, hogy ez biztos, pénz vót.

A 13

46. Mikor Turba Fraktérékná vótam, tejet vittem átu. Aztán gyűttem má hazafelé. Aztán énnéköm szokásom vót, hogy ěre ě kicsit ugy nézěgělőttem. Aztán azoknak az ěső szoba ablaktyuk alatt abba a picis kis kerbe. Ott háromszor így fővetette magát. De ěn něm tuttam, hogy mi az. Azt láttam, hogy fényős mög uan gömbölěk, de hogyhát pénz vót, ěra nem vót eszöm sě, hogy talán pénz vót.

Aztán soknak mesětem, hogy mit láttam. Aszonták, pénz vót, csak oda köllött vóna dobnom ěgy darab ruhámat, valamit, akkor fönn maratt vóna. Dehát ěra sě vót eszöm neköm sě. Něm vótam annyira kicsiszúva, hogyhát ujjannā mög löhet azt fogni.

A 14

47. A legényék a hēgybe a pincénē mulatoztak. Tél vót ráértek. Szép téli éjjjszaka vót. Sütött a hóvilág. Má hát ölég jó átak. Asztánnék pontossan éjféلكor kivágódott az ajtó és beröpűt rajta egy szép tulipányos láda. Hirtelen mēghökkentek ám. Főnyitották a tetejét, akkor látták hogy az tele van színűltig pénzzē.

Ēj az egyik legény, vagyhát má férfi mēg ráűt és azt mondta:

- Na ebbű lēssz a kurváknak cifra szoknya!

Ērre a láda embērestű eltűnt. Többet nēm is látták az embōrt.

Beszéték, hogy a régi kedvesinek az annya má mēghāt. Az lehetett. Mer ez a legény nēm vettle el a lányát.

A 13

48 A Dösödaji erdőné őrzött egy kanász. Itt Répás és Füred között. Aztán otténnék mindönnap elveszött egy südő. Egy szép südő mindönnap^é elveszött. Hát hogyan, miképp? Hun vesz ē, mög mindön? Hát nem tuggya, hát ü nem üti agyon?

Kérem szépen egyszerű a csádéba láttya ám, hogy hát valami mozog. Hát onnadj gyütt ki egy nagy- nagy^k kigyó. Illeⁿ krokodilus forma sárkány kigyó.

Aztán csak elkapta a südőt és már vitte is. Össze izéta és már vitte be a csádéba. Hogy aztán hova vitte el, mit csinyát vele, vagy mēre vitte el, hát azt nem tuggya sēnki sē.

Nēm tutták elfogni, mer asztán a kanász jelöntötte, hogy mi a hejzet, hová mōnnek a südők. De hát nēm mertek tájára sē mōnnyi nekijje. Mēr ujjan nagy álat vót, hogyhát szōmbe nēm mert vele száni sēnki sē. 1.

A 1

49.

Vót itten Segösdön egy kigyó.

Akár mikor hajtott a kanász, mindönkör egy südő a hidná, az árkon körösztü ami vót hid, ottannék elveszött egy südő. De vót ottannék egy nagy fa. Egy ijen száraz nagy vastag fa. Kérém szépen, hát azt nem tutta sënki sè, hogy abba valami állatféle van. Kéröm az mindönkör ott vót, egy sárkány.

Na mikor a kanász hajtott, mögleste, hogy hát mi van vele. Hová vesznek el a südők. A kanász mögleste, hogy hová tűnnek el a südők mi által vesznek el? Jeléntette a birónak. Katonaság mönt ki, satöbb. Oda möntek ahol a fáhol, és őrizték. De annyit mondott a kanász, hogy szömbe nem száhat vele sënki sè. Mer nagyon nagy, veszélés állat. Mikor odaértek egy 18 éves gyerök az oda vetemödött. Ez a sárkány kinn fekütt a fánn. Alutt. Aszonta nekijjük a gyerök, majd én elbá-nok vele. Vót neki uan rézfokosa. Asztat kiköszörüte, de csak nagyon. Rá vót vágva a gyeröknek a neve, ara a fokosra.

Aszt monta, csak annyit tēgyenek még, hogy a fokosomat asztat hoz-zák vissza, vagy külgyék vissza.

Mikor odamönt a sárkány fekütt a fánn. Az a gyerök ollan ovatosan oda mönt. Avval a fokossal belevágott a feje közepibe. Belevágott a feje közepibe. Mikor belevágott, akkor az föl-vágódott, ~~de~~ uan fülhő szakadás volt, hogy uant nem értek.

A Drávába taláták mög azt a sárkánt, döggüvel, és benn vót a gyeröknek a fokossa.

Kivették, aszt visszakütték nekijsje.

A 1

50

Inám pusztán cserepeztek. Ott dógosztak ezök a munkások, a summások.
Onnajt Galicijábu, vagy hunnajt hoszták őket.

Nēm tudom mi a csősznek a neve. / Bemontam vóna aszt is./ Ott vót
a munkásokkã.

Mönt āra ēgy öreg néni. Asztã a csősz kutyaja mög fokta erősen.
Aszongya nekijje, a csősznek.

Ēdös fijam aszm., hijja el aszm. a kutyaajt addig, amig baj nēm
lősz!

Kērőm szépőn, rá se szót a kutyaajára. Lehasitotta az öregasszonnak
a ruhãjãt. Az öregasszon mög belenyut a szãjãba / Asãjãtãba/
és valamennyi nyãlt odavãgott a kutya szãjãba.

Mikor visszãmönt a kutya. Mer akkor rögtőn lēãt az öregasszontu.
visszãmönt a kutya.

A csőszt a saját gazdãjãt mögharapta. Akkor kapta a kutya magãt,
ēmönt be Inãmba, ott mög ax jószãgot marta mög. Tehãt, ugyhogy a
kutya ēppen ugy visekődött mind a veszött állat. Mikor esztet csi-
nãta vele az öregasszony.

Hãt asztãn mingyã montaãm amikor a gazdãja esztet észlete, hogy
az ű kutyaaja még űtet még nēm harapta mög soha se. Hãt most hogyan
hogy mögharapta. Mikor asztãn mögharapta, akkor asztãn észalatt a
kutya Inãmba. Mög amēre mönt mindőnhun akit ért kapott, mindőnkit
mőgharapott. Akkor asztãn elmönt a hatãrba. Asztãn nēm láttãk to-
vãbb. Eñnyi vót, nincs tovãbb.

A 1

68 51

Vót nálunk egy ember. Szomszéd kösségbe vett egy puskát. Nagy rapsic vót. Sokat járt vadászni vele, de sosé tudott sémmit lüni.

Aszonták neki az öregek, hogy még van babonávā a puska. Hogyha a faluba lëssz egy halott, töggye a hid alá a puskát. S utánna fog vele lüni mindönt.

Hát mikó átvitték a halottat, ahogyan meséllik. A-z embér mingyá elvitte a puskát. És elmönt vadászni. És azut mindönt tudott lüni vele, avvā a puskávā.

A 10

52. Jugoszláviájábo laktunk. Apám nagy rapsic vót. Asztá meséte, hogy nagypéntök, vagy nēm is tudom, mije nagy ünnepe vót.

Elmōnt vadászni. És ěgy nyul fölugrott elōtte. Rálūt háromszor, de nyul nēm esēt el. A nyul visszafordūt, és megfenyēgette.

A 10

53. Egy asszony a kislányává egy másik faluba elindútak estefelé. Nagyon csunya idő keletkezett. Bemétek a templomba. Ott még is vírattak. Éjjē az asszony nēm mert elalunni. A kislány az elalutt.

Asztán az asszony éccēr észrevette, hogy valami uan csunya embērēk, vagy mit tudom én, valamik körüáták. Az asszony körösz-töt vetett, és körüvétettē köröszte a kislánt is még ő saját magát is. Asztán az egyikā másikat bisztatta, hogy:

- Tē, huzd el! Tē, huzd el!

Asztán a másik aszonta, hogy:

- Nēm merēm, mer nagyon szentēs.

Másnap a papnak elmonta az asszony, hogyhát az éjjeā mi történt velük a templomba. Aszonta a pap:

• Szerēncsētēkre, édēs gyērēkēm, hogy imádkoztatok és körösz-töt vetettetek, mer máskēbb elvittek vóna. Mer azok valami rossz lēlkēk vótak.

A 13.

54.

Ahogy hazahajtott a kanász, este ugye. Kérém hazahajtott. Vacsorázott a komájával. A disznait még az állásbul kihajtották. Másik kanászok elhajtották a disznókat. Vót egy foka disznó kérém azok fogták aztán isten veled, már vitték is.

Aszongya neki a kanász, a komája - éj komám aszongya. Elhajtották a disznaimat!

Abba az időbe nagy fehér komondor kutyák szoktak lenni a pásztoroknak. Kérém elmént.

Kérém aszongya, ne busujj komám aszm. elmönünk utánuk. El is mentek. Beértek az erdőbe ugy éjfél tájba. Kérém ottannék a disznók delelnek, fekszenek. A kutyák odamentek. De má akkor a két pasi nem tudott elmene-küni sehová se, mer a kutyák ott fogták. Kérém mikor a kutyák lefogták a két atyafit. A disznók ott vótak mind egy csomónn.

Odaér a két koma aszm. nekijjük, na fiaim aszm., hát ti ujan nagy legények vattok, hogy egy öregtü elhajtjátok a disznókat.

Na várjatok! Fogjátok aztán hajtsátok vissza, ahunnajd elhajtottátok! Visszahajtották. Aszt mondja a feleséginek a kanász.

Annyukom! Készits vacsorát, jó pörküttet!

Hát készített. Mikor má késszen vót a vacsora, odatáluta az asztalra. Akkor aszonta nekijjük, a tolvajoknak. Na fijajim egyeték! Ha észtek aszt is megbánnjátok, ha nem észtek aszt is megbánnjátok!

Na mikor asztán megvacsoráztatta őket, akkor elmöntek a komájával.

Mög persze a két tolvaj is velük mönt. Izé hát velük köllött mönni.

A feleséginek aszonta, hogyhát csereasznye paprikát, vagy a legerősebb paprikából késziccsenx el. Asztat kérém szépen magához vötte a kanász. Elmöntek ki az erdőbe.

Mögkeritette a tolvajok nyakát, vagyishát a nyakánál a bőrt. Lehuzta egy darabig, uan 3 ujjnyi szélössenx lefejtötte és bepaprikázta avval az erős paprikával. Mind a kettőét. Akkor mög a lábászárán is mögkeritötte a bőrt ott is lehuzta erü az inkásáru, ott is bepaprikázta. Most aszm. elmöhöttük. A 1

74

28
55. Tizennégybe, mikor a világháboru vót, asztán Szőlősgyörökbe laktunk. Na oda is gyűttek ilyen fogjok, és hát dolgoztak ugye. Na most így Landori pusztán voltam én is mind bivalos, de ugyan akkor azok is hát ott voltak bivalosok. Sokfélék voltak szerbek meg románok is.

Aztán este hazaméntek a szálásra úgy éfél tájba gyűttek, este eméntek még Györökbe jó messzi. Éjfél tájba gyűttek vissza. Hát ahogyan gyűnnek úgy ujan nagy hēgy vót, még nagy vőgy.

Éccer csak megijennek, mer egy kerék, tüzes kerék vót. Ugy égött a kerékbe a tűz. Ékerűte űket. Ott úgy megijedtek, hogy egész Landorig futottak. Na de még mind nem volt elég, mer még hát szegények nem is mertek szóhoz jutni. Vagyis hát alig tutták elmondani. Mert tudjuk azt jól hogyhát egy tüzes kereket meglátni és a jelenést végig élni....

Én gyerek vótam, lehet hogy én is megijettem volna. Így hát szegény fogjok annyira vótak, hogyhát alig mertek ott megmaranni.

A 9

56.

Velem is történt egy eset, de már, akkor nem Győrökbe, hanem Vadén laktunk. Gyűttem haza Kéri pusztáru Vadéra. Messzirü látok egy embert. Gyün velem szembe. Igaz hogy a sapkám megemelődött mert... Asztán összetalálkoztunk.

- Jó estét!

- Jó estét! -Köszöntünk egymásnak.

Hát mögismertem mingyá, hogy ki volt. Mondom, há vót duruszám? Mongya, hogy Kaposba vót. Az állomáson lészát a feleségivel. Kiméntek Ujhégybe. Amikor mēntek hazafelé ott Kisbabáná lépte körösztü az árkot ez a Somogyi Pali. Elveszött a zsebórájja. Asztán meséte, hogy visszamēnt érte és hát megtalálata a zsebóráát ugyan ott ahun vót.

Hát én is aszontam, hogyhát, akkor megemelődött az én sapkám is. Mer hát én is spekulátam, hogy ki lehet az. Abba a méj éccakába. Igy asztán elbucsuztunk.

Az elmēnt Jaszvinára, én meg emēntem Vadéra. A 9

57.

Ez nyáron történt a masinállásba. Éppen a Katinkná masinátak.

Asztánnék át a masina. Pihentető vót. Ott öttek, mög bolondoztak a masinások.

Vót egy Török nevű embör asztánn uan habókos vót. Sosé vót ki az esze kereke mindig bolondozott.

Aszánn aszt meséte, hogy ü járt az andocsi templomba, asztánn azok a szentök mutogatnak mög beszélgetnek egymássá. Hát emondom, mit beszélnek. Uan Isten káromulló vót világ életibe.

Asztán mongya ám, hogy az egygyik szobor, má hát a nevüket hogy möllik szentrü beszét nem tudom. Hogy az egygyik szobor rámutat a másokra az aszt akargya mondani hogy:

- Të fingottá!

A másik emöllikre rámutat, annak mög alázatossan lë van hajtva a szöme. Az egygyik keze a mellin van a másik mög főfelé mutat. Esküre van emevé a keze. Az aszongya:

- Esküszöm nem én vótam, hanem ő!

Hát többekén montuk neki hogy:

- Të, të , nem fész, hogy mögver az Isten? Igy ki kő figurázni?

Aszongya: - Én bizon nem féllök! Nincs is.

Hát a pihenő utánn beindút a masina. Mindönki mönt a helire. De má alig mászott fő a Török a kazára, hogyan ,hogyanse leesött. De csak nagyon csunyánn etörte a kezit. A társa az mög aszonta, hogy eképzni se tuggya hogyan történt. Adogatók vótak. Éccer csak leesött,

- Hát beszétük, hogy ez az Isten verése vót vele.

A 11

54
58

77

Mikor lány vótam, sokan szoktunk együtt dógózni Balatonszemesén a magtárba. A falubu szokott odajárni egy Takács Tera nevű, ojan üdössebb lány vót, de tudóbajjos vót. Aztán én annyira sajnátom szégént mindig, hogy odaküttem mindig, ahun hát könnyebb munka vót. Ha valamellik odatette, hogy nehezebb vót, akkor szoktunk neki segíteni.

Hát èccër aztán nēm gyütt szégén lány dógózni. Hallottuk, hogy mëghat.

Én mëg~~mm~~ mentem Öszödre a misére. Hát am mëg ott üdögēt a temetőkapuba. Pedig azt ugy láttam, mind, ahogy mast itt magát látom. Hogy az vót-ē, vagy csak a lölke, nēm tudom, de az ott üdögēt. Így vót a keze ē, így ē! /Kezébe temeti az srcát. /

De én sē szótam neki, as sē szót, egyőnk sē szót. Pedig annyira szerettük ám egymást avval a lánnyā, hogy még. Engöm Nagyon szeretött. Hát én sē szótam neki, as sē szót. Emöntem. De mire gyüttem vissza, má nēm vót ott. Nēm vót ott.

A 14

TÖRTÉNETI MONDÁK

I. ALAPÍTÁSI MONDÁK

Birtokalapítás, falvak keletkezése, család eredete, nemzetség telepítése, vár - templom építése.

1. A kisbabai csárda , vagyis Bábodü csárda és Bábod története.
2. A német telepesek sorsa Mocsoládon és környékén.
3. Komáromi mező
4. Inkei mező. Még mindig látszik, valami építkezési nyom.
5. Zsidó birtokosok Felsőmocsoládon.
6. A Pusztaszentegyházá düllőben látszanak a régi porták, tégláégető.
7. Szép jegyző földje. Méheinek hozatott virág gyom lett.
8. Kisbaba puszta története. Hogyan lett Bábedből Kisbaba?
9. Kisbaba puszta valamikor Baba, Bábod volt. Koppány alvezéré volt. Róla nevezték el.

II. NÉV MAGYARÁZÓ MONDÁK

10. Király asztalának története.
11. Keleti szőlőhegy boronya pincéi. Régi erős tölgyfák. Ebből készült a református templomba az ur asztala.
12. Bánom düllő. Tragédiával végződik az eltulajdonított föld gazdájának élete.
13. Orci árok eredése a vizválasztó körtefánál.
14. Római sánc
15. Picis malom.

III. KIEMELKEDŐ HŐSÖK

16. Király asztala története. Nagy Lajos király erre vonult.

IV; BETYÁR TÖRTÉNET

17. Zsubri Jóska a szegény asszonyoknak elméri a gazdag kereskedő ruháját. A kocsirod volt a rőfje.
18. Juhász Andrászt üldözték a csendőrök. A somodori határban lelőt két csendőrt. Kersztjük még megvan.
19. Betyárpince
20. Bukó- Gáti dűllő.

21

V. HÁBORUS TÖRTÉNET

Török - tatár

21. Szigeti rét. Menekülés tatárok, törökök elől.
Világháboru
22. Nehéz a sommás élet, ugy a magyaroknak, mint a Galiciából jötteknek és a hadifoglyoknak.

EGYÉB

23. A pincében talált cserépfazékban pénz van. Ebből gazdagsodik meg egy család.
24. Funtusi réten pénzt találtak. Szóltak a muzeumnak. Jutalmat kaptak.
25. I. kategóriából kimaradt monda:
Mocsolád nemesi és kisenemesi birtokosai.

1. Kisbabán vót az a csárda. Kisbaba végeredményben az ősi település. Mocsolád ősi települése.

Mer iszen a régi krónikába benn vót, hogy mikor a törökök Écsényt lerombúták. Mer iszēn éjjel érkeztek oda. Mocsoládiak eszt megneszēték. Mögneszēték a mocsoládiak, szóvā eszrevötték, és akkor Bábodra menekútek.

Akkor nēm Kisbaba vót a neve, hanēm Bábod. Azér az a régi, a második legrégebbi település,

Azok az Ujhegyi házak amik ott vótak, azok vótak a legelsők. Hát a maguk rokonságuk is végig a Visnyeiék, Tóthék, Átóék, Habiék házuk az tulajdonképpen ott abbu az üdöbū maratt még ott, mikor még ott vót a falu. Annak idején, régen. Ott vót a templom, ott vannak a romjai. Innen elmenekútek Bábodra. Azért a Kisbaba is ősi település. Nēm Kisbaba vót mondom, hanēm Bábod,

S akkor ott a lapon vót az a csárda. Hát az, az még öreganyám szörint is forgalmas valami vót.

Mikor emöntek a bábodi rétre gyűjteni, akkor oda emöntek a csárdába ugye. És az az egész, hát mit mondjak a 30-as évekbe még az mögvót. Még fönn át.

Ugy hogy Bánfalvyéknál van egy gyönyörű kép.

Éccer gyütt egy öreg főstő, nēm tunnám, hogy ki az a Rippl- Rónay vagy más valaki. De az azonmód mögföstötte. Egy hónapig odajárt.

Akkor még az öreg Gavorának a kocsissa vitte ki mindönnap oda Kisbabára. Ott vót egy nagy ilyen hatalmas nyárfa. Fehér nyárfa, a csárdává szömbe. Vót ott egy gémöskut is, és eszt mögföstötte. Mi gyerökök e szoktunk mönni, nézni micsináll a főstő.

Szóval nagyon aprólékossan dógozott rajta. És én möglepödtem rajta mikor éccer jártam Gavoráéknál, hogy, hogy micsoda élethüen mögföstötte eszt a csárdát.

Jártunk is akkor benn, az egy nagy szoba vót. Persze abba az időben az vót ijjen nagy szobák vótak. A cselédék is ijjen nagy szobákban laktak. Ugy hogy 2-3 család is lakott egy szobában. Hát az még mögvót. Ez az Aspián János bácsi gyerekek korába még ott lakott. Hátv ugye az mög tunná mongani, e tunná mendani hogyha azt mög kérdöznék.

Ott vót az a cselédház, ahun most van az a kis mögálló, az a buszmögálló.

Utánna a törökök után má a mocsoládiak nem költöztek vissza oda Pusztaszentegyházhoz. Azért nevezik Pusztaszentegyháznak. Akkor gyűttek ide. Végeredményben Mocsoládnak ez a harmadik hele. Mert másodjára laktak Bábodon. Vagyishát Kisbabán. Régi időkben az öreg Kondrát Gyurka bácsi vót itt a pap, és az végig böngészte a pápai levéltár adatait. Hogy hogyan van ez. Nem tudott rágyünni az öreg sem. Az volt a levéltárban, hogy Babod Bábodra menekűtek, és nem tudott rágyünni, hogy hun van az. Mer má akkor Kisbaba vót a neve.

Az bábod vót régön bábodi rét, bábodi csárda. Öreganyám nem is mondta másképpen csak Bábod. Az bábod vót.

A/7

2

A török időben nagyon elnéptelenődtek a falvak, köztük Mocsolád is. A sváb Bajor medencéből telepítették be ide telepésüket. Azt hiszem ez Mária- Terézia apja valami Károly volt az. Az telepítette ide a telepésüket. Akkor gyűttek be az écsényi őslakók is. Akkor Mocsoládra is telepítették, és és Polányba is. De Mocsoládon elmagyarosodtak, mert itt még magyar családok vótak zömmel.

Az egyházi krónika szerint 1803-ban vót az utósó némöt nyelvü istentisztélet: Mocsoládon.

Tehát még annyi német ajku vót annak idején, hogy azt hiszem havonként ecčer még mindig némötü tartották az istentisztéletét. Mert akik itt laktak Mocsoládon a némöt ajkuak, azok rokonságba vótak a bonnyaiakkal azér vót a Bonnya mindig a Mocsoládiaknak fiók egyháza, régi üdötü kezdve.

Nyilván egy falubu gyűttek. Mer az écsényiek azok mások vótak, azok evangélikusok. Iszen vallás szerint is különbözök vótak.

A 7

3. Van a Komáromi mező. A Komáromi mező ára utal, hogy ott a Komáromi nevűek, hát olyan kishűesek laktak, annak idején.

Közép nemesek? Komáromiak vótak és azoknak vót ott az a határ-rész. Ott a falun kivü. Ott a templomkivü az vót az a határ. Komáromi mező. Az aztán lenyullott ára lefelé, Mernye felé.

A 7

4. Ugyan akkor a falun innen az Inkei mező. Az Inkei mező az Inkeieké volt. Ném az Inkei báróé akik Alsóbogáton voltak. Gondulom valamimásik Inkei család.

A Szapi mező ez mind, mind egy családra utal. Egy tulajdonosra. Ott az alsó részen egy településnek van a nyoma. Ott lènn a Kopasz domb alatt. Van aki azt állitja, hogy pusztá vót, van aki, azt állitja, hogy csak egy birka akó vót. A régi öregéktü halottam.

De ott elügyün máig is a szántás közbe különböző épületöknek a nyoma. Ez ott jól látható.

A 7

5. Mikor asztán a kismemesiek elszegényettek, akkor ezökmek a he-
lükbe gyüttek a zsidók. A Möríc mög a Náci bácsi.
Ezék vötték mög ezéktü a nemeséktü a birtokot egybe. Akkor el-
kezdték gazdákonnni. De nem sikerült. Mer iszen az a Müller zsi-
dó is ugye gazdálkodott, de nem tuttak bánni a földde. De észné
vótak, mer rögtönn kiparcellázták ugye, nem adták el! Mer a
Kacskovics az mögvötte vóna, mer az vót a legerősebb. Annakköl-
lött vóna mindé, az mögvötte vóna.
A Náci bácsi annak ott vót a háza itt ahun most az Antli ház
van. Ezéké vót a fősző mező.
Mer ugye a jobbágy telkek mög itt vótak: a Téglaház, Tégláégető.
Ezék a Náci mög a Möríc ezék mind a ketten Boszkovics nevezetűek
vótak. Nem testvérek, csak valami rokonság.

A 7

6. A Pusztaszentegyházi dűlő, vagy az a határrész nagyon érdekes ijenkor ősszel vagy nyáron, mikor jó mál szántó ekével mögszántják.

Csak nézze mög! Tavasszal is mög löhet nézni, de nem annyira, mind nyáron, vagy ősszel, mikor jó méllen mög van szántva.

A portákat ki löhet vönniött a portákat, mert ott mindenhol ilyen sötétebb színű. Az ucca soron ellöhet mönni. Onnan a bakterháztu nézve nagyon érdekös, hogy ott megvan a falu képe. Hát még egész téglák is vannak.

Ott egy nagy hegy, vagyis hát domb, hogy ali löhe fömönni. Hát xx szántjuk, szántjuk, de nagyon sok értelme nincs, mer ott ujan me-szes téglá van. Nagyon nem teröm ott sēmmi. Ojan téglatörmelék az egész.

Oda kb. ojan 100 méterre egy ki dombon van egy egész sötét vörös rész. Vagy tégláégető, vagy valami ollasmi löhetött ott. Ez teljesen kiüt a környezetibü.

Amikor föl van szántva, akkor nagyon jó láccik. De mikor itt a hidná a vasutná átmögy és ott mögáll, mög löhet nézni, mög löhet látni az ucca sorokat.

A 7

7. Vót itt egy Szép Lajos nevezetű jegyző. Abba a házba lakott ahun most maguk.

Az asztán itt jó mög szötte magát- Az Alpároktu vött e jó darab földet. Emmög asztánnék aszonta a Móric zsidónak, hogy csak ugy vigye a nevíre, ha felít neki aggya. Hát ugy is lött. Fele lött a Móric föld, a másik fele mög a jegyző föld. Igy van máig is.

Asztán mög vötte ezt a Nyugati szállót is, mög mindönt.

Hozatott valamiféle magot, hogy a méhei majd annak a virággyábu mézének a méhek. Asztánnék az a virág ugy elszaporodott, hogy valóságos gaz lött belüle. Azutántu fogva csak jegyző gaznak hítták. Ujan tāró virág féle vót. [köbe szól a felesége]

Ez a jegyző öreg legén vót. Szinte vót neki két lánstestvérgye is De sém nem házasodott, se azok férhő nem möntek.

Aszt beszéték, hogy ez férfi is vót, mög nő is. Mind a kettő vót neki. [Itt aztán meg is mondja Eszti néni, hogy mi je.]

Vót, aki látta. Biztos az hirösztete. Na hát vót is benne valami! Mer hát akkor mé nem nősüt mög?

[Jóska bácsi:] Akar hogyan vót, akár mijjen vót azér az igaz, hogy e szál ümögbe mög gatyába gyütt ide, de jó mög szötte magát itténék.

A 2-3

8. Kizsbaba puszta?

Hát az a Kacskovics feleségirü vót énevezve.

Hát iszen mindön családbelinek vót valami része a határba.

A Géza fenyves, Sándor puszta, Mihál major, Zoltán, ahun az apósáék laktak.

Ez a Kacskovics ész felesége, hát az igön-igön szép vót. Uan vót mind egy baba.

Asztán mikor ide kerüt mingyá ráiratták Bábodot, merhát ré-
gönte az vót a neve. Még az öreggyeink ugy is híták.

Igy lött Kizsbaba. De hát asztán möggyüttek a bajjok, mer
észerették a feleségit.

Járt ide egy fiskális vagy miféle atyafi, az ügyeiket intézte.
Mer ez az uraság képviselő is vót. Ez az atyafi mindön hétön
möggyütt. Uan mostanság hát ügyvéd féle lönnö.

De má a Sándori istállóba a cselédök tutták, mikor érkezött.
Tutták hogy itt a Kaposi atyafi, mer akkor má korán berontott a
Kacskovics uraság. Asztán hát sēmmi nēm ugy át az istállóba, aho-
gyen annal lönni köllöt. Azokon boszúta mög.

Asztá addig- addig járogatott ide, mig emönt a szép asszony
vele. Itt hatta az uraságot. Összeházasottak avvā az ügyvéddē.

Asztá a Kacskovics is elmönt az esküvőjire. Mellette át egy
ismeretlen urféle. Asztá mikor gyüttek ki a templombu aszongya
az az ur:

Éj, asz., - hát ennek én is lönnék az ura. Én is évönném
eszt a szép asszont.

- Haggya barátom, ugy járna mind én! Magátu is észeretnék.
Mongya a Kacskovics neki.

Asztán mögérték visszaporúni, mög visszaváttani a Kizsbabát.
Má pusztát gondolom. Sok pénzibe kerüt ez az uraságnak.

9.

Kizsbaba pusztát valamikor régönn, hát még az öregyeink még Bábodnak Babának híták.

Aszt beszéte öregapám, hogy Koppány alvezérét Babának híták. Neki vót itt a birtoka. Azért vót Babod, Bábod.

A török időbü vót itt egy templom is. Annyi téglát szöttek ki, hogy abbu épút a zistálló

A Bábodi kut mellett vót egy csárda. Oda járt Juhász András ~~ám~~ Móg Tóth András, mög még Subri Jóska is járt ide.

Ott vót az a csárda ahun az a mögálló mozs van.

A 3

10 A főső mezőn ott a Királ asztala. Aszt is hát a katonák a sap-
kájukka horták össze aszt a dombot. Oda āra a hēre.

Az vót az, azér vót a királ asztala.

- [Melyik királynak kérdezem.]

Hát annak ak királnak, tuggya nyavala mölliknek. Nēmtudom.

Aszt tudom, hogy ott átak mög ebédüni.

A 8.

11. Itt a Keleti szőlőshögybe vót egy egész sor pince.
 Azok vótak az ugynevezett boronyapincék. Nem tudom hollotta má
 ezt a kifejezést? / Igen hallottam, feleltem.
 Fábu vótak azok, de hatalmasak ám! Ollan métér szélés tölgyfák
 löhettek. Abbu vágták ki és aszt így főrakták. A tetejire raktak
 egy, mögenn egy illen erős vastag pallót és akkor az vót a pin-
 ce. Mikor ittvegy időbe csináták az ur asztalát a templomba, Mo-
 csoládon ide a templomba. A Juhászék szötték széjjel abba az ü-
 dőben ezt a pincét, és akkor egy ijjen szép darabot attak ére a
 célra. Akkor a Deres Lajos bácsi az csinyáta ezt a gömbölü ur asz-
 talát. Még most is mögvan a templomban.
 Ez egybü, egy fábu van. Egybü kikerüt. De gyönyörü vót akkor is
 egészségsös, pedig hát sok száz éves löhetött má akkor is.
 Hát iszen itt a Mózsék pincéjjük vót itt a mi szőlőnk végibe.
 Mig mi nem épütünk, aszt hasznátuk egy pár évön. Ajis az vót.
 Boronya pince.
 Hát éképzéhető, hogy itt vótak azok a hatalmas erdők, azokbu ha-
 sitották ki.
 Alacsonnyak vótak ám azok a pincék. Nem fűrészűték, nem vót fü-
 rész. Kihásitották egy ijjen jó 10 centis vagy még vastagabb ga-
 rabokra. De legalább mind ez az asztal illen széles vót egy- egy
 darab. Ebbü vót a fala, mög a teteje is.

A 7

12. A Bánom dülő mög onnadjd kapta a nevit, hogy az Alpároktu a Kacskovics el sinkófáta.

Mer ez a Kacskovics mögyei alispán vót, vagy mi fene. Ülég a hozzá, hogy vót hatalma a mögyébe. Így azé lött a föld. Asztá a Bárány Sándor mög eszt annyira a szivire vötte, bánta nagyon.

Abba az esztendőbe gyönyörű szép buza termött benne. Má mög vót érvé.

A Bárány Sándor mög belemönt a tábla közepibe és ott agyon lúte magát. A fujtástu mög möggyullatt a buza, és az egész tábla szénné égött.

Nēm löhetött vele sémmit csinányi. Elégött gazdástu, mindönöstü. Az egész elégött.

Így lött bánom dülő. A 3

13. Az Orszi árok, hát az mög Vadénn föllü, majnem, hogy má hát Jazvináná, van egy vadkörtefa. Ott van a vizválasztó. Onnajt főfelé Tur felé, mög lefelé ere mifelénk folik a viz.

Onnajt ered ez az árok. Asztánn ha vonattá mögy az embör, akkor a vonat átmögy rajta Somodar, mög Mernye között. Asztán Orszi alatt folik. Ott a Közvágóhidná folik bele a Kaposba.

Uan érvéntelen halak vótak is benne, mikor mélitötték a medrit. Van asztánnék ahun mellebb, mög néhu egéaz sekél.

A 2

14 Római sánc, Hát az ott van a Királ asztala mellett. Szömmē kivē -
hetően egy méledésös terület.

Nēm tudom Löllén járt-ē abba az uccába ott a Tanácsgházon
alu, ami temető felé mögy? Aszt mongyák āra vitt a Római ut.
Nagy fehér kövek vannak, vagyishát vótak abba a részbe.
Több falu határába van ijjen ahogyan az öregök beszéték. Hogy
ez a dülő is annak a része lönne!

Nēm tudom? Valami köze van egymáshol. Mer, ha gondulatba hu-
zunk egy vonalat a Balatontu. Egy mellefés huzódik végig.
Ujan sánc forma.

Hogy asztán mirü, vagy mér kapta ezt a nevet, hát konkrétan
nem tudom. A. 7

15. Picis malom

Itt Mocsoládoh má hát nem csak a Kacskovics féle nagy malom vót , hanem hát vot kissebb daráló is. A régi Bertalan féle házná, ahun most a Pulai lakik. Ott vót egy ujan darálló. Ugy hogy hát lisztöt nem is darát, csak kását mögy darát készítött. Ami, hát az álatoknak köllött.

Asztán ennek a darálónak a tulajdonosa igön alacsony picis ember vót. Ugy is hiták, hogy Picis mónár.

Persze hát, csak a háta mögött, mer szömibe jó lött vóna ezt mondani. Az igazi neviere nem is vélekszöm, pedig hát anyám sokszor emeséte.

Egy tisztöletös gyütt a faluba. Annak mög igön magos vót a felesége.

Hát régönbe a papok mög a tanittók is gazdálkodtak. Emönt a tisztöletös asszony is a mónárhó kását csinyátatni.

De má, hát ugy emlékszöm má mönz érte. Bemögy és köszön, hogy:

- Jónapok kívánok Picis ur! Késszen van a kása?

- Kész van bizon égimeszellő tisztöletös asszony! Késszen van!

De hát az a mónár tetőtü tapig csak ugy vörösögett a mérögtü. Igaz hát ölég köze vót a tapa a tetejihó.

A tisztöletös asszony is eszrevötte, hogy itt hát ü valami nem jól szót.

Asziszöm asztán hát tisztázódott a dolog. **A3**

40
 6. A Király asztala? Hát az, az köztudomásu. Végeredménybe egy szén-
 égető lehetett ott, mer annak a talaja elüt a környék talajátu.
 És az ott kiemelkedik, egy domb szerű halom. Valamikor az a
 Wilhelm Sándor bácsinak a főggye volt. Az öreg az nem szántotta,
 mer az ugy tisztéletbe tartotta azt a dombot.

Persze utánna, mikor a tszbe kerút, akkor szántottuk és akkor,
 mos má ölég jó mögkopott.

Aszt e szokták meséni, hogyhát mikor Nagy Lajos ~~királ~~ királ ment
 Nápolyba, itt az erdőben, itt táberozott, és a katonái sapkába
 horták össze a dombot.

Az Örzse néni sokszor emeséte. Asztán ez ugy fönn[↑]is maratt. Mer m
 mindenki ugy tutta, hogy ez a Királ asztala. Máig is.

• Az üdössebbek mind aszt mongyák. Móg ugy is van, az a neve annak
 a földnek. Királ asztala. Innen ereg az az elnevezés.

A7

17.

Amikor a Zsubri Jóska betyár volt és elmönt az erdőbe és találkozott az asszonyokkal. Azt kérdezte az asszonyoktól, hogy:

- Hova mennék asszonyok?
- Emönünk a vásárra.

Aztán közbe nem fének, hogyhát Zsubri Jóska ere van?

- Nemi - asszonya az egyik asszony.
- Nem félünk. asz. A jó Isten álgya mög asz. hogyhát ott ahol van!

Asztán jó van. Aszonta nekik a Zsubri Jóska hogyhát:

- Várgyanak asszonyok!

Mentek a zsidók a vásárra sok ruhával. Mer akkor a zsidók voltak a vásárocsok. Aztán ez a Zsubri Jóska megálitotta őket és mindenki-nek mért. A kocsi ruggyátul a háttujjáig a vót [a kezével mutatja] egy róf. Mer valamikor csak ekkora vót. [azt is mutatja] Jóba mutatom így nem láttyák ebbe a masinába!

Közbe asztánnék Zsubri Jóska kimérte minden asszonynak a ruhát és akkor aszonta nekik na mosmá emöhetnek, maguknek bántódásuk nem löhet!

Az asszonyok mög köszönték nagyon szépen. Zsubri Jóska is elmönt, még az asszonyok is. A zsidók még elmöntek vissza haza, mer hát nem vót portékájjuk amit áruljanak.

A 9.

18. Na mast Juhász Andrásru szeretnék beszányi!

Juhász András alsó Bogáton vót mind juhász a gazdasági rendszerbe. Má hát régén vót ais! És a birkái mind fölfujódtak, hát mit csinált

A juhász András fogta magát ott hatta a gazdaságot és elmént betyárnak. Asztán annyira üldözték, annyira üldözték, persze szerettek volna elfogni. Mivel hogy nem tutták elfogni.

Aztán Juhász András ere a somodori környékre terelődött, szóval ide gyütt el, Asztánnék a csëndörök annyira hajtották, hogy két csëndört Juhász András agyon lút és etemették a somodari temetőbe. És még magam is láttam nem ujan nagyon régén a két, szóva a két csëndörnek a fakörösztit.

Illen nagyon magas faköröszt vót. És két mintaköröszt vót a fán. Hogy asztán azután mi lött, én sè tudom.

A 9.

19. A Betyárpince mögött vót fönn az Antli pince mögött. Tuggya ott a Tarjánékonföllü.

Nëm is pince vót, hanëm uan mël barlang. ugy befelé mönt. Nëm vót kibótozva tégláva.

Oda nyullott be a högyódába. De az uan hosszi vót, hogy oda jártak a betyárok. Amit loptak ökröt azt ott dugták e.

Má nëm hasznájják, má benyúte a gaz, a bozót.

A 2.

20. A Római sánc és a Királ asztala nevezetű dűlő mellett mögy, vagyis hát vezet egy kocsiut āra a kisbári erdő felé. Ott az ut mellett láccik valami porta nyoma.

Aszt a helet Bukó- Gáti kutnak hijják, mög a dűleje is ott van aszt is annak hijják.

Az öreggyeink maséték, hogy ott lakott egy Gáti nevű egyém. Azé volt az a porta.

Hát ölég távol van midöntü. Ugy gondolom, hogy Mecsoládtu is mög Bári pusztátu is.

Asztán a betyárok sokszor möglátogatták. Mögfordút ott sok betyár. Hirös talákozó hel vót.

Ez a gáti nevű embör vót a betyárok orgazdájja. Sok pénz, mög mindönféle mögfordút annak a kezinn.

Asztá hát az vót az érdökös, hogy vót ujan portéka, hát legjobban álatféle, hogy ez által visszakerút az eredeti gazdájához. De azok, hát jó pénzér visszavötték. Nëm jelöntötték sehun, met fétek a betyároktu.

Igy asztán a Gátinak bántódása nëm esött, de annak mindig vót mindöne. Pedig, hát főggye, mög hát más vagyona nëm vót.

Nëm is dógozott mégis gazdag vót.

De háborgatni még a csöndérök sē igen háborgatták.

A 2.

Tudós pásztor

27. A tudós kanásztól nem lehet elhajítani a disznókat. Aki el akarja hajítani, azt még szét is tépték volna.
28. Ua. mint a 27. Taszáti tuós kanász.
29. Baján Gyuri bácsi elhajítja a csendőrök hizóját. Nem keresték nem merneget ujját húzni vele.
30. Két tudós pásztor találkozása.

Tudós kocsis

31. Két tudós kocsis vetekedik a kocsmába. Győz az öregebbik, vagyis, akinak nagyobb a tudalma.

Tudós erdős

32. A tudós erdősnek a fácánok segitének. Aki nincs rossz indulattal azt elengedik, de meglopni sosem lehet az erdőt.
33. A tudós erdőt nem lehet meglopni. A vályunak való fa olyan nehéz, hogy senki nem tudja felrakni a kocsira. Az erdős könnyedén feldobja.

Garabenciás

34. A pásztert utolári egy nagy vihar. Ezt a nagy zivatart a garabenciás csinálta. A pásztor hiba nélkül hazahajítja a jószágot, dicséretet kap.
35. Közös konyhából lesték a vihart. Dörgött, villámlott tél időben. Ez a garabenciás volt.

Javós

36. A javós asszony tanítja a lányokat, hogy hogyan kell megfogni a legényeket. Pogácsába kell a hajukat gyurni.

79 21. A Szigeti rét, hát azt maga is tuggya, járnak ara, az uttu főfelé. Ara mönnek mindig kirándúni.

De lefelé mög asztán még mindig zsombékos, állandóan vize-nyős. Nem szárod mög soha.

A növényzet is uan berki. Füz mög berökfa van rajta, mög sásos. Régönte itt kaszáták az aratáshó a sást. Mer hát abbu csinyáták a kötelet.

A régi öregök azt meséték, hogy régönte az egész ujjan láposm mecsaras vót. Mög erdő is vót itt.

Asztánn a tatárok mög a törökök elü ide menekútek a falubu. Csak azok ismerték az utat a zsombékba.

Igy menekútek mög.

A 2.

22. Amikor még gyerek voltam, asztmondhatom, hogy tényleg hát uan kis felmött gyerek voltam, de nem voltam legény.
- Elhatároztuk, hogy sztájgolunk. Keveset füzettek. Asztá összebeszétünk jó egy csomón. Körülbelü tizen, ha nem többen ijjen gyerekek, hogy elmönünk Magyaróvgybe munkára. De mire mennyi kölött, akkor csak ketten marattunk a Táscai Ferkóval, hogy maj mink azért elmönünk. Hogy maj mi ott mit fogunk csinítani a lányokkal, még satöbbi.
- Ennek örütünk mög, nem ám a munkának. Fenéket!! Na asztán, hogy odamentünk. Mink előbb ementünk, mint, hogy Galiciábu meghozták a izéket, a munkásokat. Mer Galiciábu gyüttek.
- Aztán gyüttek szép lányok, mink még örütünk nekijje, hogy mijen szép lányok gyünnek. Mög minden. Szóval örütünk a Ferkóval.
- Hát asztán vót egy két nap, de mindennap borsólevest kaptunk ebédre, mög lassus pogácsát. Lassus sós pogácsát. Mást nem.
- Hiszen ölég lett vóna, hogyha jó lött vóna, de mosléku nézött ki az az étel. Zsizsikös vót a leves. Egy koszon vótunk a summásokkal.
- Aztán csak vótam. Három nap dógosztam. Még betegédtem. Négy napot feküttem, mer tényleg így volt. Asztá mondom a gazdának:
- Én gazda ur emegyek haza, mer én nagyon beteg vagyok!
- Ászmongya a gazda:
- Jó van fiam, de gyere vissza, mer te, terád nagy szükség van! Ugye báres löttem volna.
- Asztá mikor nem volt pénzem, de azér vót egy napi kenyerem azt odattam 60 krajcárér egy másiknak, aki megvütte. Én aztán Somogyjátul Lengyeltótiig vonattal elméntem.
- Na mikor Lengyeltótiba kiszáltem, hazaindultam Györök felé.
- Hát legalább 10-szer le kellett ülnöm, mer uan gyöngé vótam.

Uan gyöngve vótam a kosztu. Hát nem vót jó, hát nem ettem meg.

A mikor mēntēm a faluba, mer végig kellōtt mēnnēm, mer fōnt laktunk egészen Szólósnek a legēsleg-fōdō házába. S találkoztam, akivel laktunk ēgy ház alatt.

Aszongya nekōm:

- Bácsikám elveszti a tányért, a tálat!

Nem szótam én semmit, mer nem ismert meg. Én meg hát nem akartam úgy tenni, mutatni, hogy ki vagyok.

Hazamēgyek, szōvā, hazaérek, édēsanyám is rám néz. Ujan módon mind a kōdis, úgy mōntem be. "dēsanyám rám néz:

- Na minek gyüttē haza?

Aszontam neki:

- Mer beteg vótam!

Még othol két hétig nyomtam az ágyat, amire hát tuttam mēnni dōgozni.

Igy lett az én sorsom amikor Magyaróvōgybe elmentēm munkára.

Nagy mellēnyē, legénykēdve mēntem, asztán minē ēgy kōdis, úgy gyüttem haza.

A 9.

2B. Mienké má hát az a szöllő. Mienké mostanába csak. De úgy lött mögvéve. A Müller Zsidóé vót. Ott laktak ahun most a Balla Miskának van a háza, hát vagy má csak az telke. Ott vót egy ijjen ház, vén ház. Asztá a Müllerné még az mögvót. Sokáig ijjen egy özvegy asszony. Asztán azé vót az a szöllő. Asztán ott vót rajta egy rossz pince. Az má össze vót düve. Asztán annak a Müllernek a cseléggye bontotta el azt a pincét. Hát asztán ott vót egy fazék. Az taláta. Asztán mög , mögijett tüle, a fazéktu, hogy mi löhet az. Emönt a komájjáhol, hogyhát gyüjjön csak mit talát ü, de ü ahó nem mer hozzányuni. Hát asztán a mög lebeszéte, hogy né is nyujjon ám hozzá komám mer asztán az bajj lössz ha maga asztat mögmözdittya. Asztán az mög emönt haza. Nem mert hozzányúni. Emmög / a komájja/ kimönt suttyomba asztán az kivötte a fazekat. Benn vót a pénz. Eszt a Julcsa tagaggya, nem is hiszi el. Addig a faluba csak Büggös Nyulnak híták őket. Utóbb asztán gazdag Nyul lött. Akkor gazdagodott mög. Hogy asztán mennyibe igaz mennyibe nem , nem löhet tunni. Itt a faluba tartotta magát. Szokták mondani, hogyhát látták, tutták, hogy mikor szokták bevánni az aranpénzt cseréni. Szóva eképzéhető. Valami zörgött körülötte.

A 8.

24 A funtusba is mikor szántottak egy nagy csomó pénz kerűt efü.
 Ez a süket Kiss Jóska taláta vóna. 1200-as felirattal.
 Tudom hogyhát szöttek össze. A legnagyobbat az Aspián taláta
 vóna mög. Mög a Tarr Jóska is.
 A Kiss is mög a Tarr is kapott érte valamit, amiér bejelöntöt-
 ték. Aszt beszéték, hogy fejenként 150⁰ ft-ot.
 Mög kerűt elü még Kisbabán cserépedény is. Amikor ott valamiféle
 silógödröt ástak. Asztis elvitték a muzeumnak.
 Mikor itt egy atyafi előadást tartott, az monta, hogy az a cse-
 rép edény micsoda értékes lelet. Valami embér fejét ábrázol az
 a koró. Hogy mijjen vót azt nem tudom.
 Még aszt tudom, hogy az urvecsoráztató kehel is egy régi értékes
 darab. Aszt is má a muzeumosok le akarták, vagy talán lē is
 fényképezték.

A 7

25. A Vázsonyiak mög az Erősök? Hiszen a történelöm is így hozza, és itt is így zajlott le. Mecsoládnak a népe protestáns lett. Mer iszen végeredményben a török hódoltság idején ugye, jártak ezek a hittérítők. A protestáns vallás tagjai.

A török az nem akadályozta ezeknek a mozgását. Itt is kisnemesek voltak, nem voltak nagy földbirtokosok. Mecsoládon is így volt. A ~~VÁZSONYI~~ Vázsonyiak ugye, akkor az Erősök, akkor ki volt még? A Bárányok, az Alpárok, akkor a Kaszások ott fölnt a főső mezőn. Ugye ezek kisnemesek vótak, ezeknek nem vót akkora befojásuk a falura mint tészem egy nagyobb földbirtokosnak. Hiszen a mernyeiek ugyan ugyan, ugyan az a népség, mint mi, a mecsoládiak. Mer a beszeggyük, mög minden ara utal,

- Csak ugye az egy papi birtok volt, és mikor vissza gyűttek a török hódoltság után, ugye a régi urak vissza gyűttek. Azok vissza térítették a régi vallásra az ott lakókat.

Ijjen helekönn midn Aszaló, mög Mecsoládon, mög ollan helekönn ahol református községök marattak, ott végeredményben azért marattak, mer ott csak kisnemesek vótak és azoknak nem vót ara hatalmuk, hogy mögváltoztassák a vallást.

Azok asztán mikor ugy elszegényedtek. Mer iszen a Szép Lajos a Szép szálló tulajdonos az is egy dzsentrí volt. De később má az is elszegényedett. Még vásárút magának illen kisebb birtokot. Illen 50- 60 hódas részt. De má a közigazgatásba helézkedett. Ezek vótak a tekintetes vármegye, ugye. Végeredménybe a Gavora is ugy gyűtt lefelé.

Mer ezeknek minnek vót birtoka. De má nem tutták tartani. Saját maguk nem akartak dógozni. Cselédek mög nem mőntek hozzájuk, mer ollan keveset termött a föld. Kevés jövedelme lött, hogy eszegényedtek. Ez a fojamat itt is lejátszódott. Észrevéhetően.

TRUFÁK

1. S kovács mester felesége szép asszony. Megbüntetik a papot, a kántort és a dékányt,amiér bűnös gondolatuk támad a szép asszony iránt.
2. A kádárnak szép felesége van. A zsidó Náci nagyon szeretne jóba lenni vele. Rá is áll az asszony a találkára, de az urával megbüntetik a Nácit.

A pap mög a kántor, mög a mestör ezök elmöntek. A kovácsnak a feleségit szerették vóna. Hát jó van. Mikor aztán kérdözték tüle mikor lesz találka, mög mindönféle, satöbb.

Aszmongya a kovácsnak a felesége, hogyhát ekkor és ekkor nem lössz ithun az uram, elmögy Kaposvárra vásárunyi. - Hát aszm. majd akkor löhet, este.

Jó van. De aszm. a kéményen kö begyünni. Persze ezt mind az uráva mögbeszéte. Az ura éhatározta, hogy majd egy vasat mögtüzesitt. Asztán hármann ugy beszéték mög ottannék, hogy amellik esöbe lemén, ha aszmongya fittyfiritty, akkor huzzák ki a többiek. Hát jóvan.

Lémönt a pap, aszmongya rögvest, hogy fittyfiritty. Kihuzták. Utánna mönt a dékány ais mongya fittyfiritty. Aszt is kihuzták. Követközött a mestör. Az aszonta addig né huzzanak ki még 300-szor el nem mondom fittyfiritty, fittyfiritty. Hát jó van.

Persze mikor aztán leeresztették a kovács mög bökötte a tüzes vasal ugye. Aszongya fittyfiritty, fittyfiritty, háromszázszor fittyfiritty, aszm. Huzzatok ki! Akkor huzták ki. Na asztánnék ez emút.

Hanem vasárnap mikor möntek a templomba. Mönt a kovácsné is.

Aszonta a pap mikor möglátta hogy mönt be a kovácsné. Amint kifordut az oltártu, akkor látta mög. Aszmongya:

Amott gyün egy hirös dáma!

A dékány a kórusba mög aszonta:

Az is a mi pénzünk ára!

Éjj a mestör möghajja fönna kórusba. Ammög az orgonáva ráízéta:

Mivel pézöm nem vót, seggöm gyertya tartó vót! Áleluja.

Á templomi szövegét énekelve mondta el az adatközlő. 7 /

Akkor vót egy kádár. Szép felesége vót a kádárnak. Két rongyos zsidó legény vót a faluba.

Aztán hát mēntek keresnyi a izét, szóva rongyot szőnnyi. Hát az egyiknek Náci vót a neve, a másiknak mög Maxi.

Hát a Maxi az nagyon szerette vóna a kádárnak a feleségét.

Na most kérēmszépen, nem tudott rá alkalmat talányi. Mindig monta neki az asszonnak:

Mongya, nem találkozhathánk mi?

Aszongya neki a kádárnak a felesége. / Högmondta az urának, a kádárnak, hogy mit akar a rongy szedő Maxi.

Aszmongya, -Te mondd neki, hogy ekkor lössz vásár itt és itt. Én elmegyek, asztán gyűjjön. De ugy, hogy anyaszült mesztelennyen lögyön ám. Majd itt lössz egy befenekeletlen hordó, abba bujtasd bele mikor én kopogtatok. Ugy is lött.

Ódamén a izé, sipul nagyba, hajnaba, korán a Maxi. Na mikor sipút persze aztán az asszony kinn vót.

Aszongya a Maxi: Angyalom löhet?

Löhet, aszongya az asszony. Most nincs itthun az uram, emönt a vásárra!

Bemönt hozzájja.

De én mesztelennyen szeretöm ám a férfit! Hát jóvan.

Levetkőzött nagyhama a zsidó gyerök. Közbe kopogtak az ajtónn.

Aszongya az asszony: -Ki az?

Aszongya: -Én vagyok asszony aszm. Engeggy be!

Hát mi a fenét kereső aszm., má emönté, évitted a hordókat, hát möginn visszagyütté?

Té, van a kamurába egy hordó, ugy hallottam, hogy a 6 akós hordónak nagyon jó ára van. Befenekellöm hamarossan azt a hordót a kamurába és asztánn rögtönn főtöszöm a kocsira.

Kiforrázom és asztánnék éviszöm, érdömös, mer jó pénzt kapok érte.

Hát jóvan.

De a Maxi gyerök mög benn vót. E mög ugy tött, hogy nem is nézött oda hogyhát abba benn a zsidó gyerök.

Befenekēte.

Fuēt egy akona likat a tetejire. Aztán kigurította az udvarra. Asszony aszm.! Melegácscs egy nagy fazék vizet. ~~Mingyá~~ Mingyá kifórázom és aztán ēviszöm.

Nem akarta ám igazábu kifórázni.

De a zsidó gyerök eszt mind hallotta.

Hát gyūna baráttya a Náci, siput. Ez mög azonn az akona likonn dugozta ki az ujját.

Náci ! Ide jē!

A Náci mög tekinget, hogyhát hunnan az istenbū kátoznak nekijje.

Náci! Ide jē!

Hát mögláttya valahogyan, hogy az ujját dugozta ki az akona likonn.

Hát jó van. Odamén. Mongya nekijje /a Maxinak /. Ugyan kérlek, a jóistenre, hogyan tuttá illen picli likonn bebujni? Nem gondúta aztat, hogy a kádár befenekēte.

Vödd mög eszt a hordót, ha 300 forint lössz is, mer mingyá melegöt kapok aszm!

Hát jól van. Bemén a kádárhol, mongya nekijje: - Mestöt ur nem eladó ez a hordó?

De eladó. Kiforrázom aztán aszm. ugy adom el.

Be vót a Maxi gyerök nagyon gyulladva, hogy kapja a vizet.

Vödd mög aszm. mer rögtönn melegöt kapok!

Aszongya neki a kádár: - 300 Forintér aszm. viheti.

Mögvötte. Elvitte, de nem tutta szét bontani. Annyi esze nem vót hogy az abréncsokat le köllött vóna vönni. Vissza vitte. Amikor visszavitte a kádár mög egy jó kötelet mögáztatott jó vizzē.

37. Egy néni beteg volt. A lábnyomát felszedte valaki.
Elmentek a javóshoz. egy szennyis üngit viszik. Megmondja
hol találkoznak a megrentóval. A javós mindenkinek segít.
38. A gyomorfájást a patalomi javós nem tudta meggyógyítani.
A Hideg szüle, csak a sárgaságot gyógyította.
39. A javasasszony megjósolja az édesanyának, hogy a fia él
és hazajön a háboruból.

IX. MITIKUS ÁLLATOK

X. KINCSMONDÁK

40. Pénz megváltása, csak annak sikerül, aki nem káromkodik.
Különben lószarrá változik más kezében.
41. Kü kecske van a határban. Nyomatéknak használják boronálás-
kor. Jön egy török ur és egy kulccsal kinyitja a fenekénél.
Sok pénz volt benne.
42. Parázs a kemence előtt. Reggel korán. Kincs, volt meg lehe-
tett volna váltani.
43. Karácsony éjjel a fuvaros egy nagy tüzet lát, a rétben.
Nem tudta, hogyan kellett volna megváltani.
44. Ősz öreg ember meg akarja váltatni az életét. nem vállalkoz-
nak rá.
45. Három láng a szőlőhegyben.
46. Három láng a kiskertben, nem tudják, hogyan kell megváltani.
47. Tulipános láda bevágódik a pincébe.. Tele van arannyal.
Elviszi az embert, aki ráül.

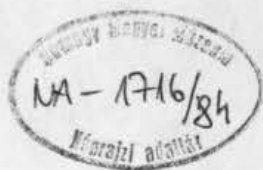
XI. TERMÉSZETFELETTI LÉNYEK

Sárkány

48. Desedáná a sárkánykigyó mindennap elvisz egy szép südőt.

Mikor az abréncsot leszötte, a hordó fenekit kivötte, akkor a Maxi
gyerök akart kiugrani, az mög avva a vizes kötéllel jó hátba verte.
Elfenekete alaposan.

Hát így aztán a Maxi gyerök mögmenekűt, nem kapott főrót. De emönt
a kedve a mönyecskézéstü egy időre. /

FELSŐMOC SOLÁDI HIEDELEMMONDÁK,
TÖRTÉNETI MONDÁK ÉS TRUFÁK

Készítette: Orbán Gézáne

tanító

7400 Kaposvár, Béke u. 19

BEVEZETÉS

Az itt leírt mondákat téli estéken gyűjtöttem. Nem volt könnyű feladat szólásra bírni az embereket. Voltak egyének, akik hevesen tiltakoztak, hogy ők nem beszorkányok, ők ilyet nem tudnak. Volt olyan személy, aki magát okos embernek tartotta, és azt állította, hogy ő egyáltalán nem hűsz ilyen babonásokban. Viszont találtam ennek ellenkezőjét is, aki úgy mondta el a mondákat, hogy ez vele történt ám, ez így volt, ez igaz volt ám. Kezdetben néma ellenállásba ütköztem a református vallású emberek körében. Ez azzal magyarázható, hogy ők a felszabadulás előtt is rendelkeztek némi földtulajdonnal. A megoszlás a következő volt: telkes polgár, házas zsellér, házatlan zsellér, napszámás és cseléd. Végül mégis érdekes szép történeti mondákat gyűjtöttem a reformátusoktól, és óhatatlanul előkerült egy-két hiedelemmonda is.

Községünkben a római katolikus vallású családok, csak a házas zsellérséig jutottak. A többség földesurakhoz, telkes polgárokhoz vagy egyéb munkaadókhöz szegődött cseléd. A gazdagabbak a szegényeket lenézték. Ellentét alakult ki az iparosok és a polgárok között is. Az iparos réteg elég nagy számu volt a múltban is.

Végül az ide-oda vándorló volt cselédemberek között találtam meg az adatközlőket. Jelenleg mindegyik felsőmocsoládi lakos / volt/, de régebben birtokról, birtokra vándorolt. Keresve és remélve azt, hogy a következő év a következő hely talán jobb életkörülményekhez juttatja őket.

Igy az elhangzott mondák helytörténete kiterjed az egész megyére.

Célem a somogyi nép ősvallásának kutatása volt. Hisz ezeknek az embereknek minden percét átszötte a babonaság, a természetfeletti lényekbe, erőkbe való hit.

Az idősebbek még a mai napig is hiszik, /hitték/ az elmondottakat. Van, aki már a nagyszüleitől hallott dolgokat kételkedve fogadja, vagy még mindig elhiszi. Ez a nagy hit a régi szegénységgel, tulzott vallásossággal magyarázható. Ma már ez a szellemi, kulturális elmaradottság a múlté. A hiedelmeket mesélő nagymama szívesen megnézte velem együtt a televíziót. Aki még gyermekkorában hitte, hogy a halott visszajár, ma természetesen veszi, hogy a magnóról visszajátsszák az elhangzottakat.

Észrevétlenül belepottam magam a szívükbe.

Az itt lejegyzett hiedelemmondákat az 1970- ben beadott pályázati anyag után 1970- ben kezdtem gyűjteni, és 1984. telén fejeztem be, a gyűjtést.

A gyűjtést azzal az elhatározással folytattam, hogy a még el nem mondott mondákat felgyűjtöm az akkori adatközlőktől az 5., 6., 10., 13., 14., 15. sorszámú adatközlő.

Új adatközlőket is felkutatok: 1., 4., 9., 11., 12. sorszámú adatközlők.

Hogy miért pihent a fiók mélyén a lejegyzett monda és miért e hosszú idő a gyűjtéstől?

A saját betegségem, a férjem betegsége, majd elhunyt. A Kaposvárra költözés.

Közben elhunytak a legkedvesebb és mondhatni legjobb adatközlőim. A következő sorrendben:

A 6., 5., 14., 1., 4. sorszámú adatközlőm.

A pályázati anyagban 12 adatközlő 58 hiedelemmondát mondott el. leggazdagabb mondaanyagot a 1. sorszámú adatközlőtől gyűjtöttem.

Az adatközlők különböző életkorúak, így három nemzedék mondavilágából tudok képet adni. A 90 évet élt adatközlőtől kezdve az akkor 34 évesig.

Agyűjtés módja: magnószalagra felvettem a mondákat. A hagyományos mesélési alkalom hozzájárult, hogy hiteles élmányszerű mondák kerüljenek szalagra.

A 4. sorszámú adatközlőtől katonadalekat gyűjtöttem és közben kerül elő a tőle hallott pár hiedelemmonda.

A 8. sorszámú adatközlőtől történeti mondák mesélése közben jöttek elő a javós történetek.

A 9. sorszámú adatközlőhöz viszont hiedelemmonda gyűjtési céllal mentem és ő inkább történeti mondákkal gazdagította a gyűjteményt.

Az adatközlőket sohasem szakítottam félbe kérdésekkel, így kerek egész a monda. A közbekérdezést [] zárójellel jelzem.

Arra törekedtem, hogy a szöveget a nyelvjáráskutatók ennek szakemberei is fel tudják használni. A gyűjtés során, mikor már belemerültek a mesélésbe, akkor kezdtek el nyelvjárásilag beszélni.

A magnószalag sokszori mondatenkénti / néha szavankénti/ visszajátszásával jegyeztem le a mondákat. A nyelvjárási eltérés tehát nem lejegyzésbeli hiba, hanem a fentebb említett élő nyelv sajátossága.

Az adatközlők régóta élnek, vagy éltek Felsőmocsoládon. ezért a mondák Felsőmocsolád mondakincsét tartalmazzák.

Természetes nem mind Felsőmocsoládon keletkeztek. Az adatközlők jórészt jelzik is, hogy hol, mikor, kivel történt.

A mondák lejegyzése után jeleztem a nyelvjárásilag írott \bar{e} és a hosszú \bar{a} -t. Ez a férjem halála előtt lejegyzetteknél jó, mert ő javította ki. / magyar szakos tanár volt / Lehet, hogy az újabb lejegyzésnél, már itt ott hiba csuszott a jelölésbe.

A mondák gyűjtéséhez segítséget adott irodalmilag:
Balassa Iván Karcsai mondák Bp 1963. Lápok, falvak, /hagyományok/ emberek Bp. 1975. évben kiadott munkái.
Király Lajos Somogyudvarhelyről gyűjtött mondái.

Mióta belekostoltam a néprajz ezen területére, azóta megvásároltam minden ilyen kiadványt. A Honismeret c. folyóirat által jelzett helyi kiadványokat is jórészt megkaptam. Így aztán jelentős szakirodalommal rendelkezem.

A most leadott mondakincs, már közel sem olyan gazdag, mint az előző. A fent említett okok miatt nem valószínű, hogy többet gyűjtök Felsőmocsoládon. Ezzel pedig szeretném, ha csekély módon is gazdagítani a néphitkutatást.

A történeti mondák gyűjtésére a fölrajzi névgyűjtésnél felszínre került érdekes elnevezések, mondák serkentettek. Itt adatközlőim voltak a 2., 3., 7., 8., 9. sorszám alatt jelzett adatközlők. Egy személy kivételével két család. Itt is találok érdekesességekkel. Leggazdagabb variánsok a Király asztala és Kisbaba pusztá, illetve Bábod düllőnévénél vannak

Általuk visszapillantottam a római időktől, a Koppány uralkodásán át a tatár, török uralmon keresztül a reformkor idejére bepillantva, az elszegényedett dzsentri világig.

Megismerhettem a régi település fellelhető nyomait. Hol találtak, hol vannak értékes kincsek, ~~leletek~~. Hol jártak betyárok, híres emberek, történelmi hősök.

Megismerhettem a régi építkezési formát, nevezetes épületeket.

Képet kaptam a falu birtokosairól, elszegényedett nemeseiről. Megismerhettem az itt lakó, becsületesen dolgozó és kereskedő zsidó embereket. / az üldözést túléltek, Amerikából, Chiléből hazalátogatva sosem mulasztották el meglátogatni a szülőfalut és ~~szüleit~~ elbeszélgetni a barátokkal, üzlettársakkal.

Hogy honnét e község szeretete? Nevezhetném második szülőfalumnak. Gyermekkoromat, iskolás korig itt töltöttem, nagyanyámnál. A tanítóképzőt elvégezve ide kerültem ki. Itt mentem férjhez. Itt tanítottam 24 évig. Ismertem az embereket, az életmódjukat, a határt, ahol munkálódtak.

Irodalomként felhasználtam Somogy megye földrajzi neveit

Bp. 1974.

Annak idején én gyűjtöttem össze, a község földrajzi neveit.

Ebből a községből, már nem ígérhetek anyagot, de az új munkahelyemet megismerve szintén érdekes, szép dolgokat lehetne gyűjteni.

A GYÜJTÖTT HIEDELEMMODÁK CSOPORTJAI

Az anyag elrendezésénél figyelembevettem a Multunk és jelenünkII; Felsőmocsoládi hiedelemmondák c. gyűjteményt /1973./ és ennek alapján csoportosítottam. Ezenkívül használtam a Néprajzi lexikont a csoportosításnál. / a két iradalom csoportosítása egyező./

Ahol az anyag megkívánja kisebb alcsoportokat is feltüntettem. Arab számmal a mondák sorszámaint adom meg, és a mondát néhány soros tartalmával jellemzem.

I. VÉGZET

1. A régen meghalt, hibás testvér megjeleníti a nagyapa halálát.
2. A barátnő halálát három fekete ördögféle alak jelenti meg az udvaron.

II. HALÁL ÉS HALOTTAK

3. Egy ember halála után visszajár a kalapjáér. A kalapját a sir oldalába tették, temették. Többet nem jár vissza.
4. Meghalt kislány kéri a szülőket, hogy ne sirassák, mert sárba jár a könnytől. Misét szolgáltatnak. Többé nem jött vissza.
5. Kislány látja a visszajáró halott édesanyát. Misét szolgáltatnak.
6. A fiú látja a mezőn a meghalt apját, ment a temető felé.
7. A halott asszony, akit messze a falujától temetnek el, visszajön az imakönyvéér. Elássák a sir oldalába.
8. A halott sógor és testvér csillag alakjában jön vissza.
9. Meghalt testvér hang alakban jön vissza 7 nap múlva.

III. KISÉRTETEK

10. A fej nélküli csikót, ami a ménesbe keveredett, idei fűz-fából készített kantárral lehet megfogni. A csikóst a temető kapuig viszi. Többet nem jön.
11. Meghal egy pap, disznó képibe visszajár, életében nem mondta az imádság végén, hogy ámmen. Egy fiatal pap addig nem engedi visszafeküdni, míg nem imádkozik és a végén mondja az ámmen. Többet nem jár vissza.
12. A feleség a férjet látogatja a kórhába. Az uton kotlóst lát egy farka csibével.
13. A csendőr bosszút áll, mert nem engedik hozzá a lányt. Mindenkit agyonlő. Saját magát is. Később az elárvult lakásban nagy hupogást hallanak. A csendőrnek, aki figyelmeztet a kabátját.
14. Késő este az aratásból jönnek haza. Csibéket látnak. Meg akarják fogni, de támadnak.
15. Éjjel egy ember kotlóst és csibéket lát. Mikor meg akarja fogni, a kotlós megfenyegeti.
16. A sirásó ássa a sirt és egy macska van a kő keresztben. Meg akarja dobni földdel. A macska megfenyegeti.
17. Kemencébe, mikor nincs befütve zörgést hallanak.
18. A fenóból hazamenő lányok egy magas embert látnak éjfélkor.
19. A halott asszony kecske képibe jött vissza. Aki megijed tőle sokáig beteg lesz.

IV; SZELLEMEK VONULÁSA

V. TULVILÁGJÁRÁS

Ide sorolható a 20. monda: a kocsis a tulvilágon járt.

VI. ÁTVÁLTOZÁS

VII. ÖRDÖG

20. A szili pap a pokolba kerül. Az ördög egy földi embert, fuvarost visz el a pokolba, hogy a pap nyakából kivegye a keresztet. A kutya vezeti őket. Amikor kiveszi a keresztet, a kutya visszavezeti a földre.
21. A vasutra igyekvő beteg asszony picike embert lát. A társa nem látja.
22. Pici ember az utkereszteződésben áll. Le akarja szurni, az arra menő legény. Pofont kap a picitől. Ahonnét a pofont kapta, megfeketedik a szőke haja. Felemás lesz.

VIII. TERMÉSZETFELETTI /MÁGIKUS/ JAVAKKAL ÉS ERŐVEL
RENDELKEZŐ EMBEREK

Boszorkány

23. A meztelen fenékkal lezárt fazekat, csak ugyan azzal lehet kinyitani. Az apa halálakor a fia ezt megtette. Ő jutott a pénzhez.
24. Az asszony boszorkány, lepke képibe rászáll a disznó fenekire. A kanásznak megmondja, hogy ő volt.
25. A menyecske meg az ura az istállóban alszanak. Éjjel a boszorkány kifeji a tehenet.
26. A cirkuszos munkáját megzavarja egy boszorkány. A cirkuszosnak nagyobb a tudalma.

49. Segesden volt egy sárkánykigyó. Nem tudták legyőzni.
Egy legényke jelentkezik, hogy ő legyőzi. A rézfokosával
üti agyon. A drávából fogják ki. A kigyó megdöglött és
benne volt a rézfokos,

XII. MÁGIKUS TÁRGYAK

Mágikus eljárás

50. Éhnyállal megveszejtett egy kutyát egy cseléd asszony.
Nem szóltak rá a kutyára, mikor az asszonyt bántani akarta.
Ide sorolható a 26. és a 36. monda is.

Mágikus tárgyak

51. A puskát olyan hid alá teszik, ahol halottat visznek ki a
temetőbe. Ezutánól fogva lehet vele lőni.

XIII; TABU

52. Nagypénteken nem szabad vadászni. A nyíl megfenyegeti a
vadászt.

XIV. RONTÁS

Elhárítás

53. Anya és leánya a zivatar elől éjjel bemehekülnek a templom-
ba. El a karjék huzni, valami ördög félék. A keresz menti
meg őket.

Ide sorolható a 37. monda is.

Egyéb

54. A kanásztól elhajtják a disznót. Az visszahajtja őket.
Rádásul fájdalmasan megbünteti őket.
55. Summások, hadifoglyok Győrökben dolgoznak. Éjjel tüzes

Tudós pásztor

27. A tudós kanásztól nem lehet elhajtani a disznókat. Aki el akarja hajtani, azt még szét is tépték volna.
28. Ua. mint a 27. Taszáti tudós kanász.
29. Baján Gyuri bácsi elhajtja a csendőrök hizóját. Nem keresték nem merneget ujját huzni vele.
30. Két tudós pásztor találkozása.

Tudós kocsis

31. Két tudós kocsis vetekedik a kocsmába. Győz az öregebbik, vagyis, akinak nagyobb a tudalma.

Tudós erdős

32. A tudós erdősnek a fácánok segitének. Aki nincs rossz indulattal azt elengedik, de meglopni sosem lehet az erdőst.
33. A tudós erdőst nem lehet meglopni. A vályunak való fa olyan nehéz, hogy senki nem tudja felrakni a kocsira. Az erdős könnyedén feldobja.

Garabenciás

34. A pásztert utolári egy nagy vihar. Ezt a nagy zivatart a garabenciás csinálta. A pásztor hiba nélkül hazahajtja a jószágot, dicséretet kap.
35. Közös konyhából lesték a vihart. Dörgött, villámlott tél időben. Ez a garabenciás volt.

Javós

36. A javós asszony tanítja a lányokat, hogy hogyan kell megfogni a legényeket. Pogácsába kell a hajukat gyurni.

37. Egy néni beteg volt. A lábnyomát felszedte valaki.
Elmentek a javóshoz. egy szennyis üngit viszik. Megmondja
hol találkoznak a megrentóval. A javós mindenkinek segít.
38. A gyomorfájást a patalomi javós nem tudta meggyógyítani.
A Hideg szüle, csak a sárgaságot gyógyította.
39. A javasasszony megjósolja az édesanyának, hogy a fia él
és hazajön a háborúból.

IX. MITIKUS ÁLLATOK

X. KINCSMONDÁK

40. Pénz megváltása, csak annak sikerül, aki nem káromkodik.
Különben lószarrá változik más kezében.
41. Kü kecske van a határban. Nyomatéknak használják boronálás-
kor. Jön egy török ur és egy kulccsal kinyitja a fenekénél.
Sok pénz volt benne.
42. Parázs a kemence előtt. Reggel korán. Kincs, volt meg lehe-
tett volna váltani.
43. Karácsony éjjel a fuvaros egy nagy tüzet lát, a rétben.
Nem tudta, hogyan kellett volna megváltani.
44. Ősz öreg ember meg akarja váltatni az életét. nem vállalkoz-
nak rá.
45. Három láng a szőlőhegyben.
46. Három láng a kiskertben, nem tudják, hogyan kell megváltani.
47. Tulipános láda bevágódik a pincébe.. Tele van arannyal.
Elviszi az embert, aki ráül.

XI. TERMÉSZETFELETTI LÉNYEK

Sárkány

48. Desedáná a sárkánykigyó mindennap elvisz egy szép südőt.

49. Segesden volt egy sárkánykigyó. Nem tudták legyőzni. Egy legényke jelentkezik, hogy ő legyőzi. A rézfokosával üti agyon. A drávából fogják ki. A kigyó megdöglött és benne volt a rézfokos,

XII. MÁGIKUS TÁRGYAK

Mágikus eljárás

50. Éhnyállal megveszejtett egy kutyát egy cseléd asszony. Nem szóltak rá a kutyára, mikor az asszonyt bántani akarta. Ide sorolható a 26. és a 36. monda is.

Mágikus tárgyak

51. A puskát olyan hid alá teszik, ahol halottat visznek ki a temetőbe. Ezutánól fogva lehet vele lőni.

XIII; TABU

52. Nagypénteken nem szabad vadászni. A nyíl megfenyegeti a vadászt.

XIV. RONTÁS

Elhárítás

53. Anya és leánya a zivatar elől éjjel bemehekülnek a templomba. El a karjék huzni, valami ördög félék. A keresz menti meg őket.

Ide sorolható a 37. monda is.

Egyéb

54. A kanásztól elhajtják a disznót. Az visszahajtja őket. Réadásul fájdalmasan megbünteti őket.
55. Summások, hadifoglyok Győrökben dolgoznak. Éjjel tüzes

- kereket látnak.
56. Egy éjjel késő megy haza egy férfi. Nem számított rá, hogy találkozik valakivel. Egy kicsit megijed, de egy ismerőse volt.
57. Masinálásnál egy férfi kigunyolja az andocsi templom szentjeit. Leesik a kazalról és eltöri azt a kezét, amivel mutogatot.
58. Halál és halottak témából kimaradt:
A meghalt barátnő a temetőkapuban ül. Az élő barátnője látja.

AZ ADATKÖZLŐK NÉVSORA, ÉS AZ ÁLTALUK ELMONDOTT MONDÁK
SORSZÁMA

1. Bodka Pál 1898- 1980 rk.
Az 1.,10., 20.,23.,24.,27.,28.,31.,32.,33.,34.,40.,41.,48.,
49.,50.,54. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
2. Decker József 1902- ref.
A 7.,8.,13.,19.,20.,21., sorszámú történeti mondáknak volt
az adatközlője.
3. Decker Józsefné Lucz Eszter 1907- ref.
A 7.,9.,12.,15. sorszámú történeti mondáknak volt az adat-
közlője.
4. Egerszegi Pál 1907- 1982. rk.
A 3.,29.,36., sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlő-
je.
5. Halász Jánosné Szmedovics Katalin 1889- 1971. rk.
Az 5. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
6. Herczeg Jánosné Fehér Mária 1881- 1971. rk.
A 35., 39. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
7. Hádeg Gyula 1923 - ref.
Az 1.,2.,3.,4.,5.,6.,11.,14.,16.,24.,25., sorszámú történeti
mondáknak volt az adatközlője.
8. Hideg Józsefné Bózsa Erzsébet 1901- ref
A 25.,37.,38. sorszámú hiedelemmondáknak
és a 10., 23. sorszámú történeti mondáknak volt az adatköz-
lője.

9. Kardos Pál 1904- rk.
A 12.,55.,56. sorszámú hiedelemmondáknak és a 17.,18.,22. sorszámú történeti mondáknak volt az adatközlője.
10. Marai János 1932- rk.
A 6.,13.,17.,21.,22.,26.,51.,52. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
11. Orbán Lajos 1907- rk.
A 9., 19.,57. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.
12. Orbán Lajosné Tóth Mária 1910 - rk.
A 7.,8.,30. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
13. Pintér Ernőné Hideg Ibolya 1936 - rk.
A 4.,15.,16.,18.,42.,45.,47.,54. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
14. Pulai Istvánné 1905 - 1976. rk.
A 2.,5.,14.,46.,58. sorszámú hiedelemmondáknak volt az adatközlője.
15. Táncos Jánosné Krepp Mária 1912 - rk.
A 43. sorszámú hiedelemmondának volt az adatközlője.

ADATTÁR

UTMUTATÓ AZ ADATTÁR HASZNÁLATÁHOZ

A gyűjtött hiedelemmondákat és történeti mondákat tematikus sorrendben csoportosítottam. A szöveglejegyzés végén szereplő sorszám az adatközlőre utal, a rájuk vonatkozó adatokat ugyanilyen sorszám alatt az adatközlőknél is közöltem.

A hagyományos nyelvjárási lejegyzésekben szokásos betűformáktól - technikai okokból - a következő esetben tértem el. A nyílt hosszú e hangokat e, E betűvel, a nyílt hosszú labiális a hangokat a A betűkkel jelöltem. A zárt e, E hangokat minden esetben, a néprajzi nyelvjárási lejegyzési gyakorlatnak megfelelően tüntettem fel. / Bevezetésben utaltam az esetleges hibákra/ A szöveget nem alakítottam át, a közzététel során a nyelvjárás hiteles megörökítésére törekedtem, figyelembevée a Magyar Nyelvtudományi Munkabizottság által elfogadott lejegyzési szabályzatot. /vö. Végh József: Hangjelölési utmutató az önkéntes nyelvjárási gyűjtők számára. Magyar Nyelvőr 94. évf. /1970 / 94-8.

1. Ez nem vicc ám! Ez való tény, igaz. Én még gyerekek voltam. Nagyapám házába laktunk. Édesanyám édesaptyának a házába.

Kéröm, volt az udvarunkban egy nagy szédérjefa. Kéröm anyám testvérgyűnek született egy kis hibás fia. Ugy, hogy a lábafejinn mönt. A nagyapám az mög mindig szokta a hátánn hurcugatnyú.

Azt mondta nekijje: - Mègájjon papám, ha én möghalok, én magáér elgyűvök!

Hát az én nagyapám abba az időben 93 éves volt. Ugy van! Akkor történt. Nagyon szép holdvilág sütött. Anyám az mönt ki az udvarra.

Aszongya apámnak: -Tè párom aszm., gyere aszm. nézd aszm., ott van valami a szédérjefa tövébe.

Hát, mi vóna, hát nem látok sèmmi sè. De má ez ujjan fél tizènkettő tájba volt. Éjjè.

Mer nálunk összejártak a legények, a bátyám baráttyai kártyázni, citeráni, mög mindön. Hát kérömszèpön mikor kimögy apám, hát jó van. De aztán nem gyütt be mingyár, az még mögvárta aztat, hogy uristen hát mi az vagy hogyan?

Akkor èkezdött nyúni. Annyira nyút, hogy embör magasságot elért. Mikor főnyüt egy embör magasságra, még akkor nem indut neki. Akkor aztán 2 percre, vagy 3 percre elindut. Elindut a konyha ajtó felé. A konyha mög hátrább volt.

Nagyapám szobájja mög hátra volt, a konyháru nyillott. Oda emönt. Emönt a konyhaajtóig, ott mögát. Má apám is begyütt. Nem várta mög, hogy egyűjön ära feléjje. Apám begyütt, azután nem is möntünk ki többet.

Szóva hát én nem is möntem ki, mer én gyerekek voltam. De apám sè, mög anyám sè, de èggyik testférem sè. Kérem szépen másnap reggel azt mongya a nagyapám az édesanyámnak.

Édös lányom aszm. beszétem a Józsi unokámmal. Az má akkor régebben meghalt. Édesanyám csak nézött. Mintha sèmmi sè tudott vóna.

Érèmszèpen ehöl a naphol pontosan 3 évre möghalt a nagyapám.

2. Égy Bözsi nevű barátom vót. Aztán mindig hajszulódott rajtam, ho mönnyünk ē fáér. De így télidőbe vót. Aztán előtte napokba hozták ki a métërfát is. Mondom hát:

- Të, Bözsi, én ~~nem~~ nem mögyök ē fáér. Mer csunya üdő van, mög uan sikos van, hátha elesünk, aztán valami baj lössz.

Aszongya:

- Të, Maris - asz.-, hát neköm ē köll annom a fát. Muszáj émönni az erdőre.

Mondom neki hát:

- De én nem mögyök ē. Én ujjan nem jót érzök magam felü, én nem mögyök ē.

De másnap röggē mögincsak odagyütt, hogy mönnyünk, hát el-möntünk. Aztán az árkon ahogyan gyüttünk körösztü, az ēcsuszott. A fa mög ráesött a fejire, és akkor az ér mögszakatt a nyakába neki. Attu fogva aztán annak egészsége nem vót. Ā mindig betegsködött. Aztán ezt is hozzátészém, hogy én a legbēső házná laktam, ezek mög majnem a legkūsőné. Aztán mondom hát, émegyök én is tolfosztóba, mer hítak tollat fosztani. Mikor gyüttem hazafelé, hát az ü udvargyukba oan három ronda fekete embör vót, mind az ördögök. De azoknak vót szarvuk is, farkuk is, mög oan ronda körmeik vótak nekik. De az én uram ēgyütt elejbém.

Aszongya:

- Të, annya, néd, mik vannak ottan!

- Látom iszén üket.

- Nē nagyon nézd mög, mer hátha mögijecc!

Hát azér mögnéztem üket. De akkor má hallottam, hogy az Örzse többet fő sē két, möghat. Hát annak a jelönete vót az a három ördög.

M

21

3. En ijjenbe nēm hiszök mögsē hāgattam sose! Az apósom pedig de sokszor ē meséte, hogy ű asztán ennek a szömtanujja vót. Ennek a következő esētnek.

Möghat a szomszéd bācsi. Szép rōndbe ētemették. Hogyan- hogyan sē a kalaptya kimaratt a koporsóbu.

Ez asztán midōn éjjel visszajárt. A sifonérba zirgött zörgött. A házbeliek má nem mertē^k otthun alunnyi. Az apósom aztán aszt mondta, majd ű ott aluszik és mēgfigyelli, hogy igaz-ē a dolog. Ugy is lōtt. Átmōnt hozzájuk este. Együttā az éjfé. Hāt tēnyleg gyütt is ām a szomszéd. Zirgett zörgött a sifonérba. Apām mög odaát ~~mx~~ elejbe és aszt mondta:

• Mindōn jōtēt lēlök az urat dicséri!

En is dicsérnēm, ha dicsérhetnēm! - mongja a szomszéd bācsi.

Apósom mögkérdezte tüle, mi a kivánsága. A halott szomszéd aztán ~~mx~~ mög mondta, hogy a kalapomat nēm temették el velem.

Másnap aztán a sir ódalába ástak egyk kis gödröt, oda betōtték a kalapot.

Igy aztán a szomszéd mögnyugodott, többé nem járt vissza.

4

4. Édesanyámtu hallottam, hogy egy családnak egy tizénhatéves lánya meghat.

Mindig kijártak a temetőbe, és nagyon- nagyon siratták. A lány éccer megjelént az édesannyának. Asz monta az édesannyának, hogy ně sirassák ütet. Mer ű mindig sárba vízbe jár. És elmarad a többitü. Az ő szép fehér ruhájja mindig csupa sár, viz. A körmönetbe mindig legháttu van. Mindig lemarad.

Tovább něm siratták, misét szógátattak, és így mögszabadút a körmönetbe.

13

5. Gavárba laktak, lakott az én komaasszonyom. Aztán azt szokta mesélni, hogy a Nökinánénak möghát a lánya. Mönycske lánja. Maratt neki egy ötéves kislánya. Aztán szokta mondani napokru-napokra az aptyának, mikor bemönt így débe énni - asz.-:

- Áukám, néda ott van anyukám a sarokba! ménem fogod mög, ménem viszöd oda az asztāhó? Hát szokott az ott énni az asztāná most ménem viszöd oda?

- Hát én nöm látom, kislányom!

- Dehogynöm! Néd ott van a sarokba, csak mēnny oda aztán fogd mēg!

Hát odamén az embēr. Dehát akkor, mikor odamēnt, hogy nyút felé, mindig ēlépētt másfelé.

- Hát ménem fogtad mēg? - asz. - éppen a kezedné vót!

- Hát, kislányom, hát én nöm látom. Tē látod? Gyere, fogd mēg tē!

- Hát én mēg nöm tudok lēmēnnyi, mer beteg vagyok.

Hát így sēhogyan sē fogták mēg. De ez napokru-napokra így mönt. Aztán má az öregasszony is, a kislánynak az öregannya má szokta mondanyi, hogy ő fél odajárni, mer mindēnnap láttya a lány az annyát.

Szógátattak érte misét, aztán akkor többet nöm mönt többet oda.

55

6. Körübelü negyvenes évek végén történt. Mihájba laktunk.
Öregapám akkor hāt mēg.

És így rá tavasszā apám a Bánóná takarmányos kocsis vót. S
ëccër a mezõrű ijetten jött be. Tiszta fehér vót, mind a fal. És
aszonta, hogy édësaptyát látta, hogy a mezõn mõnt körösztü temetõ
felé.

Öreganyám mēg az öccse, András bátyám nēm akartákeāhinni.
Még ki is szalattak a kerbe, hogy igaz-ë. De akkor má sēmmit
nēm láttak. Ez igaz vót. Apám látta és meséte.

10

7. A Visnyei sógornak az aptya háboruba vót. Hát a 14-es háboruba. Behítak akkor mindénkit.

Értesitötték a családot, hogy Bátaszékön vannak és ott lehet beszéni vele. Mer majd onnáj is tovább viszik. A nénének, a felesége asztán az mönt utánna.

Hát összez is pakút, mindönt egy ujjan ebédös vékába és emönt.

Hát az akkor viszonyok között nehezen ért oda. Móg má vót valami bajja is, mer uan eszellős vót szögény.

Mikor hát odaért, akkor tutta móg hogy má évezenyúték tovább Nagyváradra. Némá érte má ott őket.

Ebbe asztán belezavarodott, ugy hogy az álomásonn is eszrevötték hát hogy ennek valami bajja van.

Ott üdögét, mind aki sēhá sē akar mönnyi. Figyeték!

Este asztán mikor möggyujtották a lámpát, kikapta a bakter kezibü a lámpát és mögitta az olajat. Ottviratt mög.

Korán rögge, hát nem az vót a vasutasok dóga, hogy aszt vigyázzák. Kiszalatt a váróbu és gyütt egy vonat asztán az elé, vagyis hát valamellik kocsijja ekapta és alá kerút. A sok mindönmög kiburút ott az álomásonn.

A fija . a sógor mönt e a temetésire. Ott temették e Bátaszékön. Nem vót ára pénz, hogy haza hozzák.

A bakter meséte neki, hogy ugy futott, mindha nem is a lábai vitték vóna.

A lányok mög itthun vótá^k egyedü. Egy éjjē, rá egy hétre zörgettek az ablakonn és az gyütt vissza.

Kérte az imakönvit, hogy aszt aggyák oda neki. Asztán az öregannyuk sirgyának az ódalába tötték. Többet asztán nem gyütt.

8. Hát a Katink is visszagyütt az anyátok.

Ugye szombatonn temettük ē, és rá, pontossan ēgy hétren má hát lefeküttünk régönn. Ęccēr csak az ablak előtt a fenyőfáru uan sirásféle hallott. Ęn hallottam. Asztá a bátyád is szól:

- Tē Mari halled?

- Hallom hát, de mi az?

De má akkor begyütt az ablakonn. De az ablak csukva vót. A bátyád mög főkēt, és odamönt a villanyhó. Asztán az a hang ugy kíserte. Mikor asztén a villany égött má, a sporhelt fölött nyikkant, vagy nyögött ēgyet.

Hát akkor ēhagatott. Lepakcsúta a bátyád a villant. Alig fekütle a bátyád, akkor ujra még hangossabban vót az a hang.

Akkor má én kētem fő. De az addig kísért a villanyhó, az a hang. Asztán má mikor főkapsútam a villant, má akkor körbe hallottuk a szobába. Az a hang, de sēmmit nēm láttunk. Még a székre, ēre a székre átam fő. De sēhun nēm vót sēmmi. Asztánnék ēccēr csak ēhagatott.

De az nēm hasolított sē embör sē álat hangjára. Ránésztem az órára, akkor láttam, hogy pontossann éjfé van.

Akkor tuttuk mög, hogy ez csak a Katink löhetött.

De azután többet mēn gyütt. Hát itt hát mög szögén minálunk, ide gyütt vissza. Otthun nēm talát vóna sēnkit.

Drága kis angyalomat, a Gézát is vátam hogy visszagyün. Sokat imátkoztam érte, hogy jó hele lögyön. De csak ámottam aszt, hogy aszonta ēgy embör ēgy nagy kapuba, hogy má jobban van a Géza. Nēm engedött be, de ahogyann benésztem ott űdögēt ēgy gyögyörü szép zöld rétön. Mōgismertem. De eszt csak ámottam. De a Kati az igazibu itt járt.

9. Gyüttünk haza a Katinktu, apátoktu este, má amikor apátok möghat. Ré harmadik napra. A temetés utáni nap.

Asztánn emöntünk hozzá a Katihol, hogy nè féjjön. Beszégetünk mög imádkozgattunk, aszá má késössen értünk haza. Má vót ugy jóvá 11 óra után. Hát nyár vót, nem teccöt uan későnek.

Hát az esó mögyénn uan csillag forma, mindha bukfen^ut vóna. Az uan karikába mönt a kert felé. Ára az Ujhögy irányába.

Csak néstük a bátyáddá. Asztánn a kert véginé fészát és, hát etünt.

De ujan vót mind egy csillag. Uan fényös is vót.

Hát beszétük, hogy ez csak a Pistánk löhetött. Apátok löhetött.

AA

10. Abba a régi csikós világba, amikor még legetették a csikókat, mög a lovakat, akkor történt ez.

Kérom legetetnek. Egyszer mén egy fejetlen ló, oda a többi közé. Náhát aztán zavarja mindannyit.

Ó, hát ez nem lössz jó! Mi fő³ evvē történni? Egyszer aszongya az egyik koma.

Idehāgassatok! Majd mögfogom én eszet. Hát aztán egy üdeji hajtásu fűzfának levőtte a héjját. Abbu csinát kantárt.

Amikor mögcsináta a kantárt. Ez má másnap történt, mikor mögcsináta a kantárt, utánna való nap mikor odamönt, belevágta a fejibe.

Akkor mingyá ló löttAddig nem vót neki feje.

Mikor azt a kantárt belevágta a fejibe, rögtön ló lött.

Kéromszépön akkor asztán mikor ló lött, fölút a hátára, nyergēte, hajtotta. Isten veled!

Mikor annak az üdeje lejárt, annak a lónak az üdeje lejárt. Hová ért vele, egy temető kapuhó. Fogta hármat rávágott āra a lóra. Elelesztötte. Ez mög emönt vissza a csikós társaihoz, mög a többi lovakhoz. Ahun vót a saját lova. Szóval ahol legeltettek. Elmönt vissza. Akkor mondták a többiek nekijje:

Tē hát hun vótá tē, hogy ilyen későn gyússz mög ide?

Aszmongy, hát hun löttem vóna, a temetőbe. A temető kapuná.

Aszmongyák, - Nē maháskoggy ám, hogy ott vótá a temető kapuná?

Hát ott vótam aszm. Mer éngöm az a ló odáig vitt. Csak én nem möntem be vele.

Hát jó, hát azok is mögvótak rémulvel, hogyhát mi van, vagy hogyan.

Azutántu fogva többet sose vót, többet nem gyütt az a ló.

1

M. Vót egy pap. Egy fiatal pap. Kéröm möghāt. Hāt az egész halála után nēm tudott pihenni. Az mindig ki szokott járnyi. \sphericalangle Miért? - kérdezem én. Mer az sohasē monta az imáccság véginn, hogy ammēt. Kéröm szépön mikor kijárt, disznó képibe járt ki. Mōnt a falunn végig. Hāt utóbbmā asztán ennyira mōnt, ijeszgette a népeket. Akkor állitotta tak őrt, hogy foggyák mōg, hogy ki az, aki esztet csinájja. Mer gondúták, hogy állólény csinájja.

Kéröm mikor elmōnt az őr, a templomba köllött nekijje bemōnni, őrségre. Hāt kéröm szépön, ott mōg széjjē tépte. Az őrt széjjē tépte. Mindōn éjjel, aki mōnt, széjjē tépte. Na nēm vót már sēmmi hátra. A papsághó sōrūtak.

Kéröm a papságnā vót egy fiatal pap. Az azt mondta, hogy űneki aggyanak nēm tudom én mijen ēgyházi dolgot, ami szentütt dolog. ű azzal mögfogja. Mōg is fogta. Mikor ez odamōnt. Persz tutta, hogy m mikor köll neki kijōnni a kriptābul, mer a templom alatt vót eltemetvē. Kéröm szépōnn mikor kijōtt, ez az ajtó mōgē elāt. Mikor az kijōtt, ez mōg, ez a kis vállalkozó pap, ez mōg bemōnt. Befekűtt a koporsóba. Na most a templomba nem talāt senkit. Elmōnt a faluba mindōn felē. Mikor lejárt vōna az ideje nekijje, jōtt vissza. Ezt a másikat mōg látta a koporsóba. Azt mondja neki: - Hāt tē mit keresōl itt? Aszongya szājki koporsóbul. A kis pap azt mondta, hogy nekōm jó helem van. Tehāt könyörgött nekijje szājjon ki a koporsóbul. Mer má ott az űdō, hogy neki az ideje itt van, lejárt. Azt mondta nekijje a kis pap, szóval adott fō nekijje egy imátságot. Azt mondta nekijje, hogy még ezt az imáccságot el nem mondog, addig nēm szāllokki ki. Na, mikor elmonta. Figyēte, hogy az ammētöt mongya-e. Asztán nēm monta az ammētöt. Mikor elmonta az imáccságot akkor azt kérdőzte tüle, hāt az ammēt hun van? Akkor monta, hogy ammēt. Akkor hat mōg rögtōn. Attu fogva aztán nēm járt vissza a faluba.

12. Amikor a háború vót ugyancsak tizennégybe. Édesapám kinn vót az orosz fronton. Asztán mégsebésűt. Onnét elvitték Ausztriába kórházba. Ott volt valami 5 hónapig. Akkor a lengyel-tóti grófnőt még kértük, asztán az elhozatta Kaposvárra. Asztán édesanyám, na elmegy Kaposvárra utánna. Hát ais mikor ment a lengyel-tóti állomásra Győrökbü, hát egy nagy foka csibe kötölés-tul együtt ott egész Lengyel-tótiig kísérték. Asztán szegény édesanyám hát az sé tutta, hogy micsinyál, mer maga volt, hát ü is hát aszitté, hogy valóságba így van. Hogy asztán így vót-é nem-é nem tudom. De mikor hazagyütt apámtul akkor elmesélte, hogy hogyan járt. Persze mi nem hittük ám el. Vótunkujjan gerincös gyerökök, hogy a mink asztán ijjeneket nem hittünk el. Na most ugye én magamru tudom, mér én rēngētēget jártam Szőlőskislakon Győrökbül. Éjjel mēntemmindig. Igaz éjjel is jöttem, és temető mellett mēntem el, de én soha nem láttam sēmmi, sēnkit. Évvel kapcsolatba egyszerű történt velem még egy eset.

13. Ahol én apám születött Scseráliának hívták, Jugoszláviájában ez a község. Ott nagyon loptak, és nagyon verekedőssek laktak.

S éccer odahajésztek egy cséndőrt. Nagyon magas vót. Álittólág két méter tiz centi vót. Az nagyon goremba vót. S beleszeretett egy lánba. Annak a lánknak vót egy bátyya és egy nagynénnye. Egy udvarba laktak. S az a cséndőr eã akarta venni a fíjunak a tesvérgyit, de a fíju nëm engette. Elhejésztek onnadj a cséndőrt.

S egy éjjē megjelënt a cséndőr, és agyonlöte a fíjut is még a lánt is, még saját magát is. S eltemették őket. Akkor üressen maratt a lakás.

S mindën éjjē, álittólág hallottak valami hupogást a lakásba. Elméntek, szótak a cséndőröknek.

Cséndőrök beméntek a lakásba. Lótek is a cséndőrök a lakásba. Álittólág megijettek a cséndőrök is.

Mikor kifelé jöttek, valaki az egyik cséndőrrü, az utósóru, aki a végin gyütt ki lérántotta a köppent.

14 Gyüttünk haza az eratóábu, de má így este későssen vót. Mentem egy lán barátnómmel.

- Të, Maris, nézd mennyi csibe van ott!

- Látom én is, had mënnyenek, had lëgyenek!

- Të - asz.-, én odadobok nekik.

- Në dobgy oda, hátha valami rossz álatok löhetnek, nëm jók!

- De én odadobok.

- Në dobgyá oda, haggyá má nekik béküket!

El is kerűtük űket, ő csak incsëködött, mégis csak odadobott nekik egy darab télávā. Azok mind főröppentek, és futottak, szóvā röpűtek utánunk. Ránk akartak száni. De mink annyira szalattunk, maj mög szakattunk. De azért nëm értek el bennünket, vagy nëm is akartak talán.

15. Egy ember éjjel ment haza. Ahogyan ment a küjesuton, egy kotlós hét csibévé kísérte. Az ember megfordult, hátra-hátra nézett. Gondulta magába - Ej, de jó lenne összeszènni! Hátra-hátra fordult, hogy megfoggya a csibéket, de nem tutta, mer mindig elugrottak.

Asztá mikor má a falunak a végihöl ért, akkor is lehajút. Kisérték a csibék mög a kotlós is. Akkor lehajút az ember ho megfoggya üket.

Asztá ahogyan még akarta fogni, a kotlós háromszor megfenyègette.

13

16. A sirásó ásta a sirt. Egy fekete macska egy kőköröszton út. A sirásó csak nézte egy darabig, csak nézt, és fogott egy hantot, hogy lédobgya onnan. A fekete macska megfenyegette háromszor a sirásót.

A sirásó eszt emonta másoknak. Aszonták nekijje, hogy ez boszorkány képibe jelent még neki.

13

17. Körülbelül második osztájba mentem. Mikor unokatesvérémné
ëccër jáccottunk.

Az öregök foglalkoztak ijjen famunkávā. Favillákat, talics-
kákat, falapátokat csináltak. Asztá vót ijjen égetőkemënce, amibe
száritották a favëllákat.

Asztá szerettünk nagyon bujócskázni. Bujócskásztunk. A
kemënce üres vót. Ère vélekszék és eszt tudom. És hallottam
zörgést benn.

Beszalattam mingyá asztá szótam a nénémnek. A néném kijött,
ajis hallott zörgést benn.

Ès még lehetett látni ijjen hamufëlhót.

10

18. Ez itt történt Mocsoládon. Fijatal lányok vótak. Ęmĕntek ĕgy lány baráttukhó, ĕs ĕjjĕ mĕntek haza. Aszonta a barátnőjjüknek az ĕdĕsannya, hogy:

- Lányok, nĕ mĕnnyetĕk, mer ĕjfé van! Várgyatok, mĕt ijjenkor nĕm jó ĕmĕnni!

De a lányok nĕm vártak, széĕn ĕmĕntek haza. Hárman vótak.

Asztá az ĕgyik lány aszongya a másiknak:

- Jaj, odanézzetĕk, ott a kerittĕs mellett mĕjen ĕn nagy embĕr van!

Asztán mind a hárman néztĕk. Ękeztĕk a lányok szalanni.

De az embĕr a kerittĕs mellett mászkát. Ęgyik sĕ mert hazamĕnni.

Asztán kértĕk ĕgyik a másikát, hogy kísĕrgye haza, de ĕgyik se merte a másikát ĕkísĕrni.

Asztán az ĕgyik lány beszalatt a házhol, ĕs onnan hitak ki valakit, hogy nézzĕk mĕg ki az.

De azok nĕm látták, csak, ez a három lán látta a nagy magos embĕrt.

79
19. Mi az Ujhegybe laktunk. A Visnyei sógorék mög az Átóék között. Hát iszen tudod, ott ahun a Gézáék gyümölcsösse vót. De má hát benyúte a gaz. Jó szélös vót, de má később szétoztották a lányok között. Így asztán a tietök is vót egy darab.

Anyám éjjē kimönt a dógát végezni. Nagyon szép hóvilág vót. Hát láttya ám, hogy a kapu előtt egy gyönyörű szép hófehér kecske ádogáll.

Még aszongya:

- Ej ez a Luc Ádám bácsi fókájjabu kóborút ē. Beengedöm, asztám maj ugyis keresi.

Mögy a kapu felé, hát annak a kecskének a szöme, ugy világitott, szinte sugárba.

Anyám nagyon mögijett, de mike hát visszafordút, vóna, vagy kátozott vóna, má nem vot semmi. Egy pillanat alatt etünt.

Hát az a Visnyei sógor ennya vót. Az hat mög akkor Báleszékönn. Az gyütt vissza.

Anyám mög majd egy évig beteg vót Csont, bőrre összeszaratt. A környék összes javósasszonyáhol evitték. Mögöntötték. Alig tudott hēre gyünni.

11

20. Két ember jár a faluba, fuvarost kerestek. Bementek a kocsmába.

Azt kérdészték, hogy nem-é tudnának egy fuvarost, aki őket elvinné. Na most kérem szépen mikor odamentek egy atyafi ottan monta nekik hogy hát vót egy ijen szegény fajta embör. Monta nekik, hogy mönnyenek el ehho, ez elviszi őket. Jó lovai is vannak nekijje, ez elviszi. Kérem mikor odamentek, hát mondták nekijje, hogy mit kér fuvarba. Aszmongyák amit kér fuvarba aszt mögfizettyük.

Jó van.

Az illető asztán mingyá monta, addig várgyanak uraim mig én a lovaimat kiabrukullom. Adott nekik abrakot, megették.

Befogott. Fölútek. Hová möntek. mind a pap lakáshó. A papot fölütették középre. Ném szerü, hogy ott lögyön, hanem középre. Na asztán mikor mentek aszt mondták nekijje.

Nézze, maga vissza né nézzön, maga csak ezután a kis kutya után mönnyön mindig.

Hát asztán kérdik ám mikor vitték a papot.

Ördög mi viszó? Papot! Micsinyt tött? Hát.... ne szótak sémmit. /Nagyon nevet, én is nevettem, / Maga má tuggya ugye? Mönnyecskezött.

Na asztán beértek egy erdőbe. Hová érte ezután mind a pokóba. A papot leszállították. A két atyafi is leszát, de a stóla a papnak a nyakába vót. Ném birtak hozzáférni. Na most monták a kocsisnak, hogy a stólat vögye ki a nyakából.

A pap mög csóvátá a fejit, hogy né vögye ki. Hát asztán kérem mégis annyira ráijesztöttek, a kocsisra, hogy kivette. Mikor kivette, akkor aszt monta nekijje a két atyafi.

Edös barátom mönnyön nyugottan, semmiféle bántalma nem lössz, de vissza né nézzön!

Hát kérdöm, hát emönt ám egy darabig, akkor má a pap sikogatott. Akkor má a papot rördöszték. Hát asztán mikor hazaért, szóvā, amikor a határon má beért. Ném az ördögök határába hanem a másikkakéba,

akkor asztán nézött így lè a kocsi fõrhéncrû. Ott annyi kutya vót aszm., annyi kutya vót, hogy annyit még nem látott életibe. Hát hogy mijjen kuzyák voltak azok, nem tuggya sënki sè.

[itt odaszól a Tera néni, Pali bácsi felesége:]

Puli is mög komondor is még másikak.

Ne beszéjj bele ijjenformában én is tudom ,cak asztat nem, hogy hogy kerülhettek oda annyian.

Mikor hazaért, a felesége ékeszte korholni, hogy hun a fenébe járt ennyi időn körösztü. Má mikor elmönté aszm.! Iszen eddig mindig utom vótam!

Má állittólag többx év is elmullot mikor hazaért. talán három is.

Nem tudom erre nagyon pontosan nem emlékszöm.

Hanem hát így vót a szili pappá. Évitték a pokóba. 1

49

21. Anyám nagyon beteg vót. Asztánnék aszt tanácsúták neki, hogy mēnyēn el a hēgyi tanárhoz Kapozsvárra.

Asztá Farkas mamával mēntek ketten az álomásra. Asztánnék anyám ēccēr ēgzēdēt sikoltozni. Kijabáta, hogy lát ēgy pici embērt előtte.

Nagyon belekapaszkodott a Farkas mamába. Farkas mama aszonta, hogy ű nēm lát sēnkit.

De anyám aszonta ű még mindig láttyo. Akkor asztá körōsztü-mōnt a vasuton a pici embēr. Elmōnt a Szigeti rét felé. Tōbbet nēm látta anyám sē.

22. Vót nálunk egy ember. Szomszéd kösségbe mént bálba. Asztá aszonta, hogy ü sēnkitü sē fél.

Asztán utkérésztédéshő ért. Asztá megjelént előtte egy ember de nagyon pici vót. Asztánnék még akarta fogni aszt a pici kis embért. Az nēm engette magát. Főmérgett az ember, elüvütte a törkésit, hogy megfoggya, akkor agyonszurgya. Az a pici ember pofon ütötte. S eltünt az a pici ember.

S elmént a bálbo. S a bálbo elkesztek nevetni. Nagyon nevetek rajta, hogy hogyan néz ki. Mer egyik fele tiszta szőke vót, a haja, a másik fele még tiszta fekete lét. Amellik felü a pofont kapta attu a nagyon pici embértü.

23. Vót egy öreg atyafi. Elvitte a pénzt egy horvát fazékba. Egy ujan gölöncsér, vagyis csérépfazékba, na. Elvitte, kéremszépen lötötte az istálló sarkába, a járás-sarkába, oda ásta lē. De vitte a rudalló kötelet is. Azt rátette, az lött egy nagy kigyó.

Amikor aztán rátötte, akkor aszt mondta, hogy mig az ű meszteleh fenekit hozzá nem ütik háromszor, addig aszt onnajt fő nè tuggya vönni sēnki sē. Eszt mög a fija hallotta.

Na kéröm mikor a fija hallotta. Mikor az öreg möghāt, akkor odamönt a hideg ágyhó. Aszt mondta neki:

Kedves édsapám, aszm. én elviszöm magát ide és ide, mög vissza is hozom. Akkor aztán lötöta neki az asó nadrággját, háromszor hozzáütötte a fenekit a kötélhő. De hát az má nem vót kigyó, az má ismét kötél lött. Kéröm szépen mikor esztet mögcsináta, akkor az öregöt visszavitte. Visszavitte a hidegágyra.

Akkor emönt ki ujbu, fogta szépön a fazekat elvitte. De erü nem tudott sēnki sē. Erü csak ű egyedü maga tudott. Na most asztänn mikor ez möglött, hát asztán a temetés után, ez a fiu ez asztán hát kezdött gyaraponni. Nagyon gyarapodott.

A többi testvérök mög hát, hunnan tud ez gyaraponnyi? Hát egyszer asztänn kivakkantotta, hogy ű mit látott, vagy mit hallott az édsaptyátu.

Asztänn, mikor az édsaptya möghalt, aszm., ű elvitte az édsaptyát ű hozzávágta a kötélhő. És akkor nem lött kigyó, hanem csak kötél lött. Azt mög szépön fogta, mikor odamönt vissza a pénzér, fogta a kötelet, mögfogta a csatját neki, amint van az amibe belehuzza az embör, hogy rácsatujja. Mögfogta aztán vitte a pézel együtt. Nem vót sēmmi vész sē. Hát asztänn a testvéreknek is emonta.

Jaj, jaj aszm. az égyyik, hát tē aszm. nekünk is a jussunkat elvát-
ted!

Én! Nem vittem el aszm. Itt van a ház aszm., itt van mindönféle aszm.

Én nem vittem el, csak azt vittem el amit apám elrejtött, úgy hogy égyőnk se tuggyon hozzányúni. Hát aztán evvel a testvérök belenyugottak.

Hát majd aszm., hogy ha úgy gyün a sorq majd én az én részemet nem viszöm el a házbul. Evvel elröndözték a dolgokat. /

24. A kanász röggé hajtott a legellőre. Asztán a kanász vagdalózik az ostorral mindön felé a disznóra.

Hát egyszerű amint asztán vágni akar, a disznó valagátu odaszól neki valami.

Té! Még né vággy!

Hát mi az isten van ottannék?Nézégelődik a kanász, hát mit lát ott mind egy pillét. Má mönnek tovább. Ej, má nem gyözte várni, hogy e mönnyön a pille. Fogta, odavágott egyet.Eltűnt a pille onnajt. Ném taláta el.

Rá másnap mondta a kanásznak egy asszony.

Köszönhetöd, hogy nem vágta mög! Mer én akkor elbántam vóna veled.

. Szóval ez az asszony boszorkány vót, pille képibe. //

25. Boszorkányok is vótak régönte. Nëm mondom mer hát má én is uan bolond vótam, hogy ē hittem, hogy hát a boszorkány kifeji a tehenet. Asztán még abba az üdőbe az istállóbe aluttak a mönyecskék az urukkal.
- Asztá éccër én is ébredük föl, asztán mondom az aptyuknak, hogy hát hallođ a, mondom fejik ám a tehenet. Mer ippen ugy csucsergott, mintha aszt fejték vóna. Asztá akkor mondom idebe röggē hogyhát mi vót.
- Hát aszongyák igaz löhetött, mer asztmongyák van itt egy ez a Róka Panni néni, aki eloptya a tejet. A Varga Lidinek az öreganya vót az a Róka Panni néni.
- Hát, hogy macska képibe, mög béka képibe mögjelöntek és ijenöket csinyátak.
- Szoktak ilen dógokat mondanyi. Sok vót ijjen. 8

26. Öregapám meséte, hogy egy kis cirkusz megjelént nálunk a faluba. Sok mutatvánt mutattak. Valahogy mesét, hogy egy tíztizenkétéves kislánt megszugéráta az a cirkuszos, De álúttólag a faluba vót valami boszorkán. Férfi, vagy nő vót, aszt má nem vélekszák rá, hogyan monta el öregapám.

Az a boszorkán közbejáccot, a kislány mēghalt. Mág egészen nem lēhetett halott, aszonta a cirkuszos. Aki beleavatkozott az ű dógába, szójjon, mer akkor még mēg tuggya menteni a kislánt. Nēm jelēnkēzētt senki sē. Aszonta jó van, hogyha nēm jelēnkēzik sēnki sē, boszut ál rajta.

Hozott egy latorba vizet. S latorba dobott valami magot. A latorbu kinyűt három lilijom. A mējjik legnagyobbra megnyűt, aszt fogta a kardot és lēvágta a lilijomot. A tömeg között egy nőnek a fejit lēvágta. Ez vót a boszorkány.

27. Vót egy kanász társaság. Szóval az egyik aszongya hogyhát ujan em-
bör nincs akitülk ü ē né hajcsa a disznókat. Aszongya nekijje egy öreg
bácsi;

Haj édös fijam aszm. nincs neköd akkora hatalmad, hogy té éntülem
az én disznajimat elhajcsd!

Hát mér? aszm.

Te éntülem nem hajtod el!

Főfogadtak egy hordó sörbe, Hát abba az üdőbe nem nagy értékű vót
egy hordó sör. Nagyonk kevés értékű vót. Kéröm főfogattak. Aszonta
az illető. Na aszm. hát én elhajtom őket.

Az öreg szépön letóta a nadrágot, gatyát. Háromszor is hozzávágta a
fenekit a disznókhól.

A disznók mind ott marattak, mind odamöntek. Sémerre se möntek szét.
Nem tutta elhajtani az atyafi. Hanem majdcsaknem széttépték. Hát ak-
kor néztek a többi társak is, hogyhát mi van itt. Hát nem tuggyák el-
hajtani. Akarmennyire akargya is nem tuggya elhajtanyi.

Kéröm annak ujan tudalma vót, hogyhát nem tutták elhajtani. Na most
asztán mikor az öreg aszmonta na, má mikor látta hogyhát mögkinozták
a disznók, akkor leállította őket.

Akkor Montá nekijje - na fijam aszm. hát hajcsd el őket, ha tudod,
ha neköd akkora a tudalmad.

Aszmogya a legény Öregapám aszm. nem tudom, hogy mi van, de aszm. nem
tudom elhajtanyi. 1

28 Itt vót Taszáron egy Horváth nevű kanász. Hát mi éppen ott vótunk, akkor mikor ez történt. Ott fogadoztak. Ott vótak az embörök, így déli órába vót. Ott vótak az embörök. Hát asztán ēkesztek fogadozni, hogy ōk elhajtják a Jóska bácsitu az összes disznókat.

Aszongya: -Ti! Nincs nektök annyi eszötök, hogy ti azt elhajcsátok. Aszmongya, fogaggyunk föl, aszm. hogy innend még elmozdittani sēm tuggyátok, de még szét is tépnek bennetöket.

Hát természetes dolog, hogy annyira beszéltek, annyira beszéltek, hogy hát főfogattak az öreggē, Jóska bácsivā. Kérēm mikor főfogattak, ott vótak kinn a legellőnn a disznók. Mēr az öreg asztánn mindig ottan-nék pücskörézött körülöttük. Mōg hát az embörök is ottannék dolgoztak.

Ez ott deleetetött, az embörök mōg ebédütek.

Na mikor az öreg fő fogadott velük, letóta a nadrágot, gatyát háromszor rávágott a fenekire, az összes disznó mind ott vót körülötte. De jó lött vóna onnand azt elhajtanyi. Akik möntek āra felējük széjjeļ skarták tépni. Nēm mertek odamōnni. Sēnkisē mönt oda.

Na kérōmszēpōn aszm, nekik az öreg.

Na legényök, hát ti ijen bátor légényök vattok? Aszm. Nēm ^mértök egy disznót elhajtani, vagy egy fōka disznót? Akkor, amikor annak a kanásznak a kezibe nincsen sēmmi?

Hogyan? Iszen mōg akarnak ōni bennünket?

Hát aszm. édős fijam aszm., vōgyétōz tudomásul, amég én mellettük löszök, addig ezōkēt nēm hajtja ē sēnkisē.

1
A₁

29.

Vót itt Mocsoládon egy nagyon ügyes, jó pásztor, a Baján Gyuri bácsi. A községi pásztor volt, nem az uradalmi.

Tudós embör hirében állt.

Télidőben, mikor má, nem vót más dolog, akkor a disznóvágáshó mindig az öregöt híták.

Ugy, hogyhát még a csöndérök is azt szerették, ami az öreg keze után készüt, azt a tőteléköt.

Jó van, hát előtte annak röngye módgya szörint mög is beszétek a vágást. Az esemény röggelén aztán Gyuri bácsi mög is jeleönt a disznóölésre.

A csöndérök kapitánya aztán nagy mentögetőzés közepötte bevallotta, hogy a két kisebb disznót vággyák lē, mer a nagyobb a 2 mászás étünt.

- Hát hogyan, miképp?

- Nēm tuggyük, csak egyik röggē a mindönös nēm taláta az óba.

- Hát maguk sē tuggyák mögtaláni? Kérđi Gyuri bácsi.

ä Majđ még a végire járunk a dógoknak!

Ērü asztán több szó nēm esött. Pedig tutták, hogy csak a Gyuri bácsi csāta el, mer u⁷yan tudós embör vót. Mögrázta a köténnyit és mindön állat elmöntvutánna. Ēhajtotta ugy az álatokat, hogy nem maratt sēmmi nyomuk sēm.

A faluba beszéték, hogy a csöndérök diszneját is az hajtotta el. De még a csöndérök sē mertek neki szóni.

Ezután is mindig az öregöt híták a disznóvágáshó. De bántani nēm bántották seha.

4

30. Baján Gyuri bácsi a teheneket legētette a szigeti rétönn. Asztánék a tehének mög benn jártak a kukoricásba. Asztánék ára gyűtt a Déri Miska, ammög csikós vót.

Odaköszön a Gyuri bácsinak, hogy:

- Jónapot bátyám! - így. De má mönt vóna is tovább.

- Na Miska fijam, hát má ide sē gyűssz? Hát ennyire ēkerüllöd, má a szögénnyebb gulást?

- Őlég sietős a dógom, mög a tehenei is a kukoricásba vannak.

- Attu én ráérök, had lögyenek! Maj visszagyűnnek.

Hát jó van, má akkor a Miska is odalépött.

A Gyuri bácsi mög rágyujtott a pipára. De valamit tött rá a kalaptyáru. Asztán csak erőgette a fűstöt.

A tehenek mög szépönn sorgyásztak ki a kukoricásbu. Lēütek a kut mellé.

A Miska mög csak nészte.

- Látod édös fijam! - aszmongya, - Nēm csak neköd van ám tudalmaid. Amég én ezöket őrzöm, ezöknek nēm lössz sēmmi bajjuk, mög kárt sē csinyának sēmmibe.

- Má hát ēhiszöm, hogy magának is van tudalma, nagyobb mind neköm. Avval asztánék elmönt.

Hát tēnylög ugy vót, hogy a kukoricába ēgy szál kukoricát mög nēm öttek, csak a kórót. Mög össze sē törték a tūjjik. Nēm tiporták lē.

De mind a kettőnek vót tudalma. Csakhát az öreg mögmutatta a Miskának, hogy ű a gulás nagyobb tudalommal rōndölközük, mind a csikós.

31. Vót két parádés kocsis. Bent vótak a kocsmába. Aztán hát az egyiknek be köllött fogni.

Kérem szépen az ur monta neki: Jancsi! aszongya el kő mönnünk ide és ide.

Elmöntek, szóvā befogott a kocsis. Mikor befogott nēm tudott elindúnyi, mēr ott a kocsmába a másik társa aszmonta neki, hát aki embör aszongya az mönnyön, aki nēm embör a mög nēm mögy sē hová sē. Hát jó van. Hát ez gondut āra, hogy nēm-e az valamit űneki csinyát. De ennek is vót tudalma, ennek akit lēkapcsútak Na most aztán, mikor nēm tudott elindúnyi, aszongya a szoba inasnak:

Idefigyējjön Pista bácsi! Mönnyön lē ide a kocsmábo ott van egy kocsis, egy parádés kocsis. Mongya nekijje, hogy én montam, engeggyön engöm utnak! Addig még baj nēm lössz!

Lemén. Hamarosan gyütt is még vissza.

Aszmongya nekijje - János aszmonta a koma, hogyha ujjan nagyon tudós, akkor mönnyön! A mög kapta az āstort, belevágott az ēső kisafás lónak a füle közé. Kivágta a kocsisnak a kocsmábo a szömit. Na most a még nēm vót ölég.

Akkor még möginn monta az inasnak, monta nekijje, hogy mönnyön le mongya nekijje, hogy engeggye űtet utnak, addig még nagy baj nēm lössz.

Nēm akarta. Akkor is aszonta, hogy ű mögmutattya, hogyhát nēm mögy el. Nem tud ēmönni sehá se. Akkor kapta, benn vót az űlés alatt a kisbalta. Leugrott a kocsiru. Kapta a baltát, hogy odavág a küllőhő, izé a kerékagyhő.

Akkor ott jelönt az a kocsis, aszmongya nekijje, -Hagyd barátom aszongya, ezt nēm gondútam, hogy tē erőssebb légy mint én.

Akkor utba eresztötte, de ennek még erősebbek vótak a legényei mind azé.

32

A Bognár Józsi bácsi el vót Tabra. Pénzér. Dehát az ollan izéba vót, hogy aszonta az a zsidó asszony / akitü a pénzt hozta /

Hogy mer maga ennyi pénzt elvinni, vagy hogyan tuggya ēvinni?

Hát aszm., majd csak valahogyan majd csak elviszüm.

Hát belevarrta a kabáttya bélésibe. Negyvenezēr Forint vót.

Kérēm belevarrta a kabáttyába, hát nēm látta sēnkisé. Beūt a vonatba,

aztán oda űt az ablak mellé. Mōnt oda ēgy atyafi.

Aszm., Papa aszm. engeggyōn engōm oda az ablakhó!

Ebbe a bal felibe vót a pénz. [Mutatja.]

Aszm. - Dehogy engedōm én aszm. hát mér? Ennekōm annyi helem van itt

minō magának! Sēm̄mi kōze magának ittennék ehō a helhō. Hát kérēm

mēgvót. Mikor asztānn hazaért. Gyün hazafelé. Itt a vadéji erdőné. /

[Én kérdezem: Itt leszállt?]

Leszát má Kibáronn. Körōsztü mōnt az erdőnn. De mikoř az erdőnn

körōsztü mōnt, akkor nēm vót sēm̄mi baj. Hanēm mikor gyütt erē haza-

felé, akkor itt a Filos léniáná akart kigyünni. Égy nagy fōka fácány

odamōnt elejbe. Csicsörögtek a fácányok körülōtte. Kapta magát emōnt

vissza az erdőhō. Az öreg Visnyei volt az erdős. Na asztán odamōnt hoz

zája mondja nekiļje.

Mi járatban van aszm. Jōska bácsi?

Aztán mondja neki, hogy mi járatba van. De aszm. itt akartam körōsztü

mōnni a Filos léniáná. Hát nēm tudék körōsztü mōnni ezōktü a fácányok-

tu.

Jól tōtte, hogy visszagyütt aszm.. Mer magát egyon csipkōtték vōna.

Aszm. majd rōggel aszm. elmōgy!

Rōggel kapta magát emōnt. Hát asztán akkor monta nekiļje az erdős, hogy

erē tōbbet ne járgyon ijenkor, mer aza elmōnni nēm tud embōr fija.

Még én itt lēsžek erdős azon nēm mōgy el. Sēm ēgy darab fāt el nēm vi-

het, sēm pediglen körōsztü nēm nēm mōgy. Ez ēgy ijjen tudōs erdős

vót. Ojjan tudōs erdős vót, hogy āra asztán nem tutta mōglopni sēnkisé.

A

18
33-

Ez szintén az az erdősse történt. Meséte a Jóska bácsi, hogy hát ott szokott fát vágni ezenn a vadéji erdőnn. Kéröm, hát köllene üneki egy darab fa, vállunak. Ném vót ujjan vastag a fa, kérém szépén, mikor akarták, mégsém tuttá főtönni. Ketten vótak, hát még-sém tutták főtönni. Hát hogyan, miképp, mi van evvê? Közbe mikor másodjára belekapaszkottak, hogy fő akargyák tönni, az erdős mög odalépoott. Aszogya nekijjük:

Jóska bácsi mit csinyáll ott?

Hát vadász ur aszm. ném tuggyuk föltönni ezt a fát aszm. Köllene neköm ez egy vállunak. Ez éppen egy vállunak való.

Aszmongya neki az erdős:

Hát mér ném szót má előbb, hogyhát magának köllene!

Na jó van. Hát akkor fogta az erdős magát mögfogta a fát és egymaga főtötte a kocsira. Ujan könnyü módonn. Az mingyá fő tutta tönni. Egyedü tötte fő.

1

34. Göllébe Cserepes pusztán szógátam pásztorként. Egyik nap kihajtottunk. Körös körű az a nyugatifél teli vót fölhővė. Kérėm szépėn, ahogy teli vót fölhővel, de ęgy dörrenésse vót még, se villámlás, semmi. Egyszer asztán, ujan 11 óra tájba hallottam ęn ujan mällen dörrenni. mondom a bujtárnak: ę Öcse, mondom mink alighanėm mögázunk.

A aszm. Pali bátyám nēm ązunk mög aszm.

Cak marattunk legētettünk.

Kérėm egyszer látom hogy villámlik, de akkor se indútam haza a jószágra. Kint vótam a legellőn. Fél kettő tájba jött Cserepes felől ęgy akkora fölhő, mint ęgy szűrű ponyva. Addig nēm vót semmi vész se. Măkor odaért annak a nagy fölhőnek a szélihő, ott mögát. Elkezdett esni az esső. Mire ęn a jószággal kiértem az utra, akkorra má térdig jártam a vizet. A gyerők mög, ęgy hibás gyerők vót. Hát má azt mondjuk, hogy nēm gyerők vót, hanem legén vót, mer má 25 éves vót. Csak a kany mögvágta a lábát ęs hát sántán mőnt. Nagyon hibásan mőnt. Montam nēki :

Öcsém mondom, el nē sodorgyon a viz! Nagyon vigyázz!

Mikor kiértünk a rėndes utra, má derékgig jártuk a vizet. Ollan viz fót, csak ugy hōmbölgött.

A kocsisok mög az istálló ajtóbu nézték könyökűve a vellára, hogyhát mit bajlódunk mink a jószággal. Mőg millen veszélbe vagyunk. Kérőm szépőn akkor mikorra beértünk, akkor az esső már mögát. De viz vót akkora, hogy az borzalom.

A gazdának mög akkor gyütt kő ęgy kis ősző borgyaja, 3 nappal mind ez mögtörtént. Kérőm szépőn az mög körösztü ugrott a sáncon. Az ut mellett vót ęgy rét. Körösztü ugrotta a sánct. Na most mit csinájak, hogyan gyün az vissza? Vagy ha visszagyün, beleesik a sáncba, az árokba. elvággya a viz asztán elviszi.

1
A1.

Hát kérömszépön köröszü küttem a kutyát. Mikor köröszü küttem a kutyát, mondom nekijje, ergye Sebajj, mondom, hajcsd áttu. A kutya átmönt mögijesztötte. Szöröncsére vissza az utra ugrott a borgyu. Beértem a pusztába.

Akkor monták az embörök?

Na ezt sē gondútuk vóna, hogy ijjen pásztoruk lögyön, aki így mög-
véggye a jószágot. Mer aszm. az a borgyu, ha beleugrik a sáncba,
azt nēm menti mög az isten, hogy el ne pusztujjon. Kérem asztán akkor
a gazda is azt mondta, hogyhát Botka aszm., ha valami ujan bajja
lősz, aszm mög ha azst láttya, hogy ujan csunya üdő gyüh, nē vérjon
sēmmit sē azonnal jöjjön haza.

Ezt az üdőt a garabonciás csináta, vagy valami ojanos féle. Mer,
hát addig még egy csöpp esső sem esött, még az a fölhö oda nēm ért.
Ammellé a nagyobb fölhö mellé. Azon vót a garabonciás. Az támasz-
totta a nagy vihart.

1 A1.

35. Okkor még hát kián vótam. Laktunk egy ház alatt hatá. Egy ház alatt. Kettőbe- kettőbe laktunk négy család.

Mink édsapámmal a másik felibe mög a parádés kocsis. Csak a konyha vót közös. Hát két családnak vót egy konyhája.

Hát má mindig lestátuk estefelé, hogy gyün a fölho. Csüngtünk mindénik gyerék az annya szoknyájján.

Égyik este felé mög Nikla felü gyütt a izé a garabonciás.

Nagy fekete fölho be vót egy embër. Am még avvā gyütt egy embër.

Am még szélvihart kavart mög dörgött, villámlott. Furcsa is vót télidőben ijent látni. Monták is az öregebbek, hogy ijent csak ez tud csináni, ez a garabonciás.

Na jó van, hát emént. Emént a Jézus nevibe! Ement.

A 6

36.

Vót itt a szomszéd kösségbe Polányba egy javós asszony. Együtt arattunk a mernyei papi birtokpn, részes aratóként. Ott aztán vótak lányok legényök, egyik jobb képü, a másik csunyább.

A lányok mind kérték tüle a tanácsot, hogy hogyan tunnák ezt, vagy azt a legént magukhó édösgetni. Azt tanácsúta nekik, hogy a pogácsába amit vasárnap otthun sütnék, gyurjanak bele a hajukbu egy pár szákat. Aztán avvá a pogácsáva, azt a legént kinájják mög, amölliket akargyák szeretőjjüknek.

A lányok mög ujjan bolondok vótak, hogy persz mögcsinyáták. Vót amölliknek tényleg az a legény udvarút.

Én nem hittem el a dógait. Mindig viccútem vele, hogyha énvelém összeboronyájja a lányát, / mer szép lánya vót ám neki nagyon Z akkor elismeröm a tudalmát. Mindig azt monta, hogy aki übenne nem hisz az nē kérégyön ü tüle sēmmi.

H
AA.

37.

Polányba vót egy javós asszony, asztá én ahol emöntem az én pajtásommal, mer anyám beteg volt aztén neköm monták, hogy ottan mög löhet tunnyi, hogy mi a bajja. Mer valaki oda vitte a lába nyomát.

Asztán hát már akkor monta az öregasszony, hogy:

- Má vártalak bennetöket lányom ! aszmongya. - Mer itt van ám má édösanyádnak a lába nyoma.

Majd ottam valamit össze ókusút- pókusút. Ottan egy nagy mécsös pislogott egy kászlinn. Asztán mi mög szinte fétünk ottan. Van kislányok vótunk. Asztá akkor, mikor aszmongya:

Maj csak mönnyetök szépön haza. Asztá maj mikor asztá odetta azt a lába nyomát aszt a kis földet.

Mink aszt ehosztuk. Asztá aszmongya:

- Majd akive talákoztok. Majd talákoztok egy asszonnyal az utcán. Az kérdözi felöletök hogyhát:

- Na hogyan van édösanyád?

Asztá asz. az vót akkor az az asszony aki ide hozta a lába nyomát.

Aszt efelejtöttem mondanyi, hogy anyámnak egy szennyes üngit vittünk e hozzá.

Ugy vagyok vele, hogy érdökös vót ez az asszony. Annak is segített, aki odavitte a lába nyomát anyámnak, mög nekünk is segített.

8

As.

38. Vótam én is javósná. Enneköm akkor a gyomrom fájt. Asztán a Róza náném ajánlotta neköm hogyhát mönnyek e.

Annak Búsübe lakott a lánya. Asztá itt vót Búsübü. Asztá én avvá emöntem Patalomba. Asztá, hogy ott is van egy asszony, aki mög tuggya kennji az embört. Asztá egyon kente a gyomromat, mög mindön, hogy majd asztán möggyógyulok. De bizony nēm hasznát.

Na hát asztán akkor csak ujra fájt az én gyomrom tovább.

Ez vót a Patalomi javósasszony. De bizony nēm vót nagy tudalma.

[Én mondom: / Hiszen a Hideg szüle is tudott gyógyittani. Szégény anyósom mikor megbetegedett, mindig azt hajtogatta, hogy a Hideg szüle, ha élne az majd meg tudná gyógyítani.]

- Aszt ehiszöm, mer a Katinak sárgasága vót és a szüle aszt tutta gyógyittani. De hát a tudományát nēm tanuta mög tüle sënki. Valami főzetöt csinyát avvá gyógyította, de csak a sárgaságot.

A8.

39.

Éj ! de eméntem én több javósasszonyhol is. Mikor a fijam háboruba vót. Ném vót itthun négy esztendeig. Ami ebbe a körzetbe vót javósasszony, mindönikhöl emöntem, hogy mit mondanak. Emöntem én Polánba, Patalomba, Segösdre, Lábodra. Egyiknen nagyobbvót a tudalma mind a másiknak. Akit ajátak mindhő emöntem. Mőghāgattam, hogy mit mondanak. Mindēnik aszonta:

- Él, és hazagyün!

Ez így igaz, ahogyan mondom! Ez igaz. Haza is gyütt a Jánosom.

AG

40 Vót egy koma, aki eccör a mezőn látta, hogy fővetötte magát valami izé, valami láng féle. Otthun elmesét. Aszonta neki a szüléjje, hogy hát ez pénz vót. Édös gyerököm ezx hét év mulva ha nagyon ügyes lö-
sző mögváthatod.

Nagyon várta a koma a hét esztendő elmúltát. Karácsony este vót. Ott
út má ali alkonyodott. Ném járt ára egyxterömtött lélok se.

Mindön ugy történődött ahogyan a szüle emonta. Éjféلكor föl is vetöt-
te magát a láng. Gyorsan rádobta a dómányát. Evvé haza mönt, mert a
kincsöt csak másnap vitte vóna haza.

A nagy izétu ali bóbiskut valamit, mikor bezörögtek az ablakon. Izé
a két komája gyütt haza a pincétü öléggé kapatossan. Aszongya nekijje
a két komájja. Te, itt mög itt a te pincéd dülejibe láttunk egy cso-
mó aranyat, gyere velünk és haza hozzuk.

E mög má tutta a helzetöt, aszonta, ha az isten akargya bedobgya az
az ablakon is a kincsöt. Ném mögyök sehá se.

Azok mög visszamöntek főszötték a tömérdök sok pénzt. Hát ahogyan
mustrájják, hogy millen, mög mennyi, láttyák ám, hogy az mind lószar
lött. Éj elkeritötte a két koma, egyik jobban mind a másik, hogy de
az isten így mög ugy, De má mindeggy vót. Má főszötték mindet. A két
kötény lószart évitték a baráttjukhol és nagy mérögge bedobáták az
ablakonn. Ott mög osztánnék kérömszépön ösmét kincs lött belüle.
mögszólat ere a koma bent a konyhábo az aki valójjába a kincset talá-
ta.

Na láttyátok, nem mögmondtam, hogy ha az isten akargya bedobgya az
ablakon is.

Évvel vége nincs tovább. /

41. Mi Inám pusztán laktunk. Izé az Gölléhöl tartozott. Ott meséte még ezt öregapám.

Vót ott a határba egy uan nagy darab uan izé uan kü kecske. Szóva, mive olan nehéz vót, ez állandójan kinn vót a mezőbe. Ezt aztán boronyálláskor nyomatéknak hasznáták. Hát ugy, hogy jó benyomta a földbe a boronyát. Mert nagyon nehéz is vót, azt majd felelejtöm.

Hát éccer asztán gyütt egy ujan urféle valaki. Asztán érdeklődött e felü a kü kecske felü.

Mondták neki, hogy itt még itt van. Mőgkérözte, hogy a falubéli embörök, hogyhát mennyibe annák át nekijje ezt a kecskét. 20 koronába mőgéggyeztek. Nagyon örütek, hogy ez az atyafi még a küer is pénzt ad. Hát jó van. Mőg is atta. Az embörök mőg örütek, hogy jó bótót csináták.

Kikisérték a mezőbe. Ottannék belenyút a köpönyegének a zsebgyibe, elüvött egy kujcsot és asztat bedugta a kecske fenekibe. Az mőg ki-nyillott, szabállossan ketté vát. Hát akkor amútak am e igazabu az embörök, mikor a tömérdök aranyat mőglátták. Mer az telli vót arannya. Az idegen ur e vitte a sok aranyat. Az embörök mőg bánkóttak, hogy uan ócsónn atták e nekijje a kü kecskét.

51
42. Kéripusztán történt:

Édesanyám sokat emeséte, hogy egy reggel édesapám korán fölket. Kiment etetni. Cselédházba laktak, és kikisért édesapámat, miko ement etetni. A szomszédasszonyával egy konyhán laktak.

Édesanyám odanézett a kemence elé. Láttá, hogy nagy csomó parázs van a kemence előtt. Bekiáltott a szomszédasszonyának:

- De korán főketé má kenyeret sütni! Má itt a nagy csomó parázs a kemence előtt.

Ő meg viisszaszót rá:

- Dehogysis, iszen még fő se ketem!

Kijött a szomszéd asszonya és nésték a nagy csomó parázsat a kemence előtt. A parázs egyszerrel csak eltönt. E meséték másoknak is, és azt monták nekijjük, hogyha eszt letakarták vóna valamivel, akkor ott nagyon sok arany lett vóna.

A 13

43 Az édesapám fuvaros embër vót. Régën, abba a huszas, tizënyóc-huszas éveke. Fuvaros embër vót.

Éjjel szokott szállítani borgyukat Balatonboglárra égy hentésnek fuvarba. Égyik éjjel is viszi a borgyukat, és nagy tüzet lát a rétën. Nëm tutta elgondolni, hogy mit csináljon. Közbe hát mënt a dolgára.

Mikor hazajött, a nõvére is átjött hozzánk. Annak mëg a családnak is mesélli az édesapám, hogy mit látott az éjjel. A nõvére azt monta neki:

- Hallod, jános, lë kellëtt vóna nekëd száni a kocsi! Rögtön odamënni a pokróccá és lëtakarni azt a tüzet. De égy szót nëm szabad lëtt vóna szónod. Mikor a tüz elalszik, ott égy témërdëk pénszt, aranyat talátá vóna.

Hát édesapám bänkódott rajta, persze, hogy ez nëm jutott eszibe, mëg nëm is hallott róla soha.

- Mikor történt ez?

- Ez égy karácsony esõ napyán éjszakán történt.

Akkor aztán beszélgettek róla, hogy hátha még ijjen történne, ha tüzet látna, bezzeg észalanna odájig. De aztán nëm vót szerëncséje többet ijjent látni.

A 15.

61
44. Ez pedig Jaba pusztán történt. Mönte az asszonyok kapáni. Elporosódott a lábuk, odamöntek è tóhó, hogy mægmosák. Egy igen nagyszakállu embèr ott ivott, ivogatott egy kulacsbu. Azt mongya az embèr az asszonyoknak:

- Tè, édes lányom, segiccsetèk énrajtam! Nézzetè, itt van egy mind egy kemence luk! Azon bujhatok be! ott van igen sok pénz, hozzátok ki, jó jártok!

Nagyon fétek az asszonyok, hogy rájjuk szakad a part. Hát hogyan mönnyenek ék be? Egy aztán mégis aszongya:

- Tè, én bemègyèk!

Aszonta az ember:

▼ Gyere, édes lányom, bujj be, de nagyon vigyázz, mert ott két ór áll bellül! Mindenikné kasza van. Ha lèjár az üdö, összevágna, akkor tè benn maradsz! Ha pedig ki tudod hozni, akkor nagyon jól jársz. Engèm akkor mögmentö, mr én odabe nagyon sok esztendözt sinylödök, mer sènki sè mert még oda bebujni.

Akkor az asszon fogta magát, hogy bebujik. De bizon mikor má a fejit tóta, möglátta a két embèrt. Visszavonyódott, és nem mert bemönni.

Akkor sirt az öregembèr:

- Jaj, végem van! Sènki sè vátt föl engömet.

A 5.

45. Mikor kislány vótam, äccär édäsanyámmal elméntünk Turba, ki ägy hëgyre, ott lakott édäsanyámmak ägy tesvérgye. Este késön értünk má oda. Ahogyan mëntünk ägy szőlön kërésztü, äccär ära lëtünk figyelmesek, hogy ujan három kékës láng vetödött fö elöttünk. Édäsanyámmal, miko odaértünk a tesvérgyihöl, édäsanyám mingyá monta nekijje:

- Të, mit láttunk! - aszongya-, három ujan kékës láng itt a pince elött vetödött fö elöttünk.

Édäsanyám aszonta, biztos, van itt valaki, tüzel.

Aszonta a tesvérgye édesanyámmak, hogy nincs itt sënki, mer má régen eméntek a szőlöbü.

Másnap eméntek oda édäsanyám és a tesvérgye, mëgnézték, de bizony nëm láttak sëmmit,

A nagynéném monta édäsanyámmak, hogy ez biztos, pénz vót.

A 13

46. Mikor Turba Fraktérékná vótam, tejet vittem átu. Aztán gyűttem má hazafelé. Aztán énnéköm szokásom vót, hogy ěre ě kicsit ugy nézěgělőttem. Aztán azoknak az ěső szoba ablaktyuk alatt abba a picě kis kerbe. Ott háromszor igy fővetette magát. De ěn něm tuttam, hogy mi az. Azt láttam, hogy fényős mög uan gömbölěk, de hogyhát pénz vót, ěra nem vót eszöm sě, hogy talán pénz vót.

Aztán soknak mesětem, hogy mit láttam. Aszonták, pénz vót, csak oda köllött vóna dobnom ěgy darab ruhámat, valamit, akkor fönn maratt vóna. Dehát ěra sě vót eszöm neköm sě. Něm vótam annyira kicsiszúva, hogyhát ujjannā mög löhet azt fogni.

A 14

47. A legények a hegybe a pincéné mulatoztak. Tél vót ráértek. Szép téli éjjjszaka vót. Sütött a hóvilág. Má hát ölég jó átak. Asztánnék pontossan éjféلكor kivágódott az ajtó és beröpűt rajta egy szép tulipányos láda. Hirtelen meghökkentek ám. Főnyitották a tetejét, akkor látták hogy az tele van színültig pénzzē.

Ēj az egyik legény, vagyhát má férfi meġ ráűt és azt mondta:

- Na ebbű lēssz a kurváknak cifra szoknya!

Ērre a láda embērestű eltűnt. Többet nēm is látták az embōrt.

Beszēték, hogy a régi kedvesinek az annya má meġhāt. Az lehetett. Mer ez a legény nēm vettle el a lányát.

A 13

48 A Dösödaji erdőné őrzött egy kanász. Itt Répás és Füred között. Aztán otténnék mindönnap elveszött egy südő. Egy szép südő mindönnap^é elveszött. Hát hogyan, miképp? Hun vesz ē, mög mindön? Hát nēm tuggya, hát ü nēm üti agyon?

Kérēm szépen egyszerű a csádéba láttya ám, hogy hát valami mozog. Hát onnajt gyütt ki egy nagy- nagy^k kigyó. Illeⁿ krokodilus forma sárkány kigyó.

Aztán csak elkapta a südőt és már vitte is. Össze izéta és már vitte be a csádéba. Hogy aztán hova vitte el, mit csinyát vele, vagy mēre vitte el, hát azt nēm tuggya sēnki sē.

Nēm tutták elfogni, mer aztán a kanász jelöntötte, hogy mi a hejzet, hová mōnnek a südők. De hát nēm mertek tájára sē mōnnyi nekijje. Mēr ujjan nagy álat vót, hogyhát szōmbe nēm mert vele száni sēnki sē. 1.

A 1

49.

Vót itten Segösdön egy kigyó.

Akár mikor hajtott a kanász, mindönkör egy südő a hidná, az árkon körösztü ami vót hid, ottannék elveszött egy südő. De vót ottannék egy nagy fa. Egy ijen száraz nagy vastag fa. Kéröm szépen, hát azt nem tutta sënki sè, hogy abba valami állatféle van. Kéröm az mindönkör ott vót, egy sárkány.

Na mikor a kanász hajtott, mögleste, hogy hát mi van vele. Hová vesznek el a südők. A kanász mögleste, hogy hová tűnnek el a südők mi által vesznek el? Jelentette a birónak. Katonaság mönt ki, satöbb. Oda möntek ahol a fáhol, és őrizték. De annyit mondott a kanász, hogy szömbe nem száhat vele sënki sè. Mer nagyon nagy, veszélés állat. Mikor odaértek egy 18 éves gyerekek az oda vetemődött. Ez a sárkány kinn fekütt a fánn. Alutt. Aszonta neki jük a gyerekek, majd én elbá-nok vele. Vót neki uan rézfokosa. Asztat kiköszörüte, de csak nagyon. Rá vót vágva a gyerekeknek a neve, ara a fokosra.

Aszt monta, csak annyit tegyenek még, hogy a fokosomat asztat hoz-zák vissza, vagy külgyék vissza.

Mikor odamönt a sárkány fekütt a fánn. Az a gyerekek ollan ovatosan oda mönt. Avval a fokossal belevágott a feje közepibe. Belevágott a feje közepibe. Mikor belevágott, akkor az föl vágódott, ~~de~~ uan fülhő szakadás volt, hogy uant nem értek.

A Drávába taláták mög azt a sárkánt, döggüvel, és benn vót a gyerekeknek a fokossa.

Kivették, aszt visszakütték neki jje.

A 1

50

Inám pusztán cserepeztek. Ott dógosztak ezök a munkások, a summások.
Onnajt Galicijábu, vagy hunnajt hoszták őket.

Nēm tudom mi a csősznek a neve. / Bemontam vóna aszt is./ Ott vót
a munkásokkã.

Mönt āra ēgy öreg néni. Asztã a csősz kutyája mög fokta erősen.
Aszongya nekijje, a csősznek.

Ēdős fijam aszm., hijja el aszm. a kutyáját addig, amig baj nēm
lősz!

Kērőm szépőn, rá se szót a kutyájára. Lehasította az öregasszonnak
a ruhájját. Az öregasszon mög belenyut a szájjába / A|sajátjába/
és valamennyi nyált odavágott a kutya szájjába.

Mikor visszamönt a kutya. Mer akkor rögtön lēát az öregasszontu.
visszamönt a kutya.

A csősz a saját gazdáját mögharapta. Akkor kapta a kutya magát,
ēmönt be Inamba, ott mög ax jószágot marta mög. Tehát, ugyhogy a
kutya éppen ugy viseködött mind a veszött állat. Mikor esztet csi-
náta vele az öregasszony.

Hát asztán mingyã monta amã amikor a gazdãja esztet észlete, hogy
az ű kutyája még ütet még nēm harapta mög soha se. Hát most hogyan
hogy mögharapta. Mikor asztán mögharapta, akkor asztán észalatt a
kutya Inamba. Mög amēre mönt mindőnhun akit ért kapott, mindönkit
mőgharapott. Akkor asztán elmönt a határba. Asztán nēm látták to-
vább. Eⁿnnyi vót, nincs tovább.

A 1

68 51

Vót nálunk egy ember. Szomszéd kösségbe vett egy puskát. Nagy rapsic vót. Sokat járt vadászni vele, de sosé tudott sémmit lüni.

Aszonták neki az öregek, hogy még van babonávā a puska. Hogyha a faluba lëssz egy halott, tögye a hid alá a puskát. S utánna fog vele lüni mindönt.

Hát mikó átvitték a halottat, ahogyan meséllik. A-z embér mingyá elvitte a puskát. És elmönt vadászni. És azut mindönt tudott lüni vele, avvā a puskávā.

A 10

52. Jugoszláviájába laktunk. Apám nagy rapsic vót. Asztá meséte, hogy nagypéntök, vagy nēm is tudom, mije nagy ünnepe vót.

Elmōnt vadászni. És ěgy nyul fölugrott elōtte. Rálūt háromszor, de nyul nēm esēt el. A nyul visszafordūt, és megfenyēgette.

A 10

53. Egy asszony a kislányává egy másik faluba elindútak estefelé. Nagyon csunya idő keletkezett. Bemétek a templomba. Ott még is víráttak. Éjjē az asszony nēm mert elalunni. A kislány az elalutt.

Asztán az asszony éccēr észrevette, hogy valami uan csunya embērēk, vagy mit tudom én, valamik körüáták. Az asszony körösz-töt vetett, és körüvétettē köröszte a kislánt is még ő saját magát is. Asztán az egyikā másikat bisztatta, hogy:

- Tē, huzd el! Tē, huzd el!

Asztán a másik aszonta, hogy:

- Nēm merēm, mer nagyon szentēs.

Másnap a papnak elmonta az asszony, hogyhát az éjjeā mi történt velük a templomba. Aszonta a pap:

• Szerēncsētēkre, édēs gyērēkēm, hogy imádkoztatok és körösz-töt vetēttetēk, mer máskēbb elvitte vóna. Mer azok valami rossz lēlkēk vótak.

A 13.

54.

Ahogy hazahajtott a kanász, este ugye. Kérém hazahajtott. Vacsorázott a komájával. A disznait még az állásbul kihajtották. Másik kanászok elhajtották a disznókat. Vót egy foka disznó kérém azok fogták aztán isten veled, már vitték is.

Aszongya neki a kanász, a komája - éj komám aszongya. Elhajtották a disznaimat!

Abba az időbe nagy fehér komondor kutyák szoktak lenni a pásztoroknak. Kérém elmént.

Kérém aszongya, ne busujj komám aszm. elmönünk utánuk. El is mentek. Beértek az erdőbe ugy éjfélt tájba. Kérém ottannék a disznók delelnek, fekszenek. A kutyák odamentek. De má akkor a két pasi nem tudott elmene-küni sehová se, mer a kutyák ott fogták. Kérém mikor a kutyák lefogták a két atyafit. A disznók ott vótak mind egy csomónn.

Odaér a két koma aszm. nekijjük, na fiaim aszm., hát ti ujan nagy legények vattok, hogy egy öregtü elhajtjátok a disznókat.

Na várjatok! Fogjátok aztán hajtsátok vissza, ahunnajd elhajtottátok! Visszahajtották. Aszt mondja a feleséginek a kanász.

Annyukom! Készits vacsorát, jó pörküttet!

Hát készített. Mikor má késszen vót a vacsora, odatáluta az asztalra. Akkor aszonta nekijjük, a tolvajoknak. Na fijajim egyeték! Ha észtek aszt is megbánnjátok, ha nem észtek aszt is megbánnjátok!

Na mikor asztán megvacsoráztatta őket, akkor elmöntek a komájával.

Mög persze a két tolvaj is velük mönt. Izé hát velük köllött mönni.

A feleséginek aszonta, hogyhát csereasznye paprikát, vagy a legerősebb paprikából késziccsenx el. Asztat kérém szépen magához vötte a kanász. Elmöntek ki az erdőbe.

Mögkeritette a tolvajok nyakát, vagyishát a nyakánál a bőrt. Lehuzta egy darabig, uan 3 ujjnyi szélössenx lefejtötte és bepaprikázta avval az erős paprikával. Mind a kettőt. Akkor mög a lábászárán is mögkeritötte a bőrt ott is lehuzta erü az inkásáru, ott is bepaprikázta.

Most aszm. elmöhöttük. A 1

74

28
55. Tizennégybe, mikor a világháboru vót, asztán Szőlősgyörökbe laktunk. Na oda is gyüttek ilyen fogjok, és hát dolgoztak ugye. Na most így Landori pusztán voltam én is mind bivalos, de ugyan akkor azok is hát ott voltak bivalosok. Sokfélék voltak szerbek meg románok is.

Aztán este hazaméntek a szálásra úgy éfél tájba gyüttek, este eméntek még Györökbe jó messzi. Éjfé tájba gyüttek vissza. Hát ahogyan gyünnek úgy ujan nagy hëgy vót, még nagy vógy.

Éccër csak mēgijennek, mer egy kerék, tüzes kerék vót. Ugy égött a kerékbe a tűz. Ékerűte űket. Ott úgy mēgijedtek, hogy egész Landorig futottak. Na de még mind nēm volt elég, mer még hát szegények nem is mertek szóhoz jutni. Vagyis hát alig tutták elmondani. Mert tudjuk azt jól hogyhát egy tüzes kereket meglátani és a jelenést végig élni....

Én gyerek vótam, lehet hogy én is mēgijettem volna. Így hát szegény fogjok annyira vótak, hogyhát alig mertek ott mēgmaranni.

A 9

56.

Velem is történt egy eset, de már, akkor nem Győrökbe, hanem Vadén laktunk. Gyűttem haza Kéri pusztáru Vadéra. Messzirü látok egy embert. Gyün velem szembe. Igaz hogy a sapkám megemelődött mert... Asztán összetalálkoztunk.

- Jó estét!

- Jó estét! -Köszöntünk egymásnak.

Hát mögismertem mingyá, hogy ki volt. Mondom, há vót duruszám? Mongya, hogy Kaposba vót. Az állomáson lészát a feleségivel. Kiméntek Ujhégybe. Amikor mēntek hazafelé ott Kisbabáná lépte körösztü az árkot ez a Somogyi Pali. Elveszött a zsebórájja. Asztán meséte, hogy visszamēnt érte és hát megtalálata a zsebóráát ugyan ott ahun vót.

Hát én is aszontam, hogyhát, akkor megemelődött az én sapkám is. Mer hát én is spekulátam, hogy ki lehet az. Abba a méj éccakába. Igy asztán elbucsuztunk.

Az elmēnt Jaszvinára, én meg emēntem Vadéra. A 9

57.

Ez nyáron történt a masinállásba. Éppen a Katinkná masinátak.

Asztánnék át a masina. Pihentető vót. Ott öttek, mög bolondoztak a masinások.

Vót egy Török nevű embör asztánn uan habókos vót. Posé vót ki az esze kereke mindig bolondozott.

Aszánn aszt meséte, hogy ü járt az andocsi templomba, asztánn azok a szentök mutogatnak mög beszélgetnek egymássá. Hát emondom, mit beszélnek. Uan Isten káromulló vót világ életibe.

Asztán mongya ám, hogy az egygyik szobor, má hát a nevüket hogy möllik szentrü beszét nem tudom. Hogy az egygyik szobor rámutat a másokra az aszt akargya mondani hogy:

- Të fingottá!

A másik emöllikre rámutat, annak mög alázatossan lë van hajtva a szöme. Az egygyik keze a mellin van a másik mög főfelé mutat. Esküre van emevé a keze. Az aszongya:

- Esküszöm nem én vótam, hanem ő!

Hát többekén montuk neki hogy:

- Të, të , nem fész, hogy mögver az Isten? Igy ki kő figurázni?

Aszongya: - Én bizon nem féllök! Nincs is.

Hát a pihenő utánn beindút a masina. Mindönki mönt a helire. De má alig mászott fő a Török a kazára, hogyan ,hogyanse leesött. De csak nagyon csunyánn etörte a kezit. A társa az mög aszonta, hogy eképzni se tuggya hogyan történt. Adogatók vótak. Éccer csak leesött,

- Hát beszétük, hogy ez az Isten verése vót vele.

A 11

54
58

77

Mikor lány vótam, sokan szoktunk együtt dógozni Balatonszemesén a magtárba. A falubu szokott odajárni egy Takács Tera nevü , ojan üdössebb lány vót, de tudóbajjos vót. Aztán én annyira sajnátom szégént mindig, hogy odaküttem mindig, ahun hát könnyebb munka vót. Ha valamellik odatette, hogy nehezebb vót, akkor szoktunk neki segíteni.

Hát èccër aztán nēm gyütt szégén lány dógozni. Hallottuk, hogy mëghat.

Én mëg~~mm~~ mentem Öszödre a misére. Hát am mëg ott üdögët a temetőkapuba. Pedig azt ugy láttam, mind, ahogy mast itt magát látom. Hogy az vót-ë, vagy csak a lölke, nēm tudom, de az ott üdögët. Így vót a keze ë, így ë! /Kezébe temeti az srcát. /

De én së szótam neki, as së szót, egyönk së szót. Pedig annyira szerettük ám egymást avval a lánnyā, hogy még. Engöm Nagyon szeretött. Hát én së szótam neki, as së szót. Emöntem. De mire gyüttem vissza, má nēm vót ott. Nēm vót ott.

A 14

TÖRTÉNETI MONDÁK

I. ALAPÍTÁSI MONDÁK

Birtokalapítás, falvak keletkezése, család eredete, nemzetség telepítése, vár - templom építése.

1. A kisbabai csárda , vagyis Bábodü csárda és Bábod története.
2. A német telepesek sorsa Mocsoládon és környékén.
3. Komáromi mező
4. Inkei mező. Még mindig látszik, valami építkezési nyom.
5. Zsidó birtokosok Felsőmocsoládon.
6. A Pusztaszentegyházá düllőben látszanak a régi porták, tégláégető.
7. Szép jegyző földje. Méheinek hozatott virág gyom lett.
8. Kisbaba puszta története. Hogyan lett Bábedből Kisbaba?
9. Kisbaba puszta valamikor Baba, Bábod volt. Koppány alvezéré volt. Róla nevezték el.

II. NÉV MAGYARÁZÓ MONDÁK

10. Király asztalának története.
11. Keleti szőlőhegy boronya pincéi. Régi erős tölgyfák. Ebből készült a református templomba az ur asztala.
12. Bánom düllő. Tragédiával végződik az eltulajdonított föld gazdájának élete.
13. Orci árok eredése a vizválasztó körtefánál.
14. Római sánc
15. Picis malom.

III. KIEMELKEDŐ HŐSÖK

16. Király asztala története. Nagy Lajos király erre vonult.

IV; BETYÁR TÖRTÉNET

17. Zsubri Jóska a szegény asszonyoknak elméri a gazdag kereskedő ruháját. A kocsirod volt a rőfje.
18. Juhász Andrászt üldözték a csendőrök. A somodori határban lelőt két csendőrt. Kersztjük még megvan.
19. Betyárpince
20. Bukó- Gáti dűllő.

21

V. HÁBORUS TÖRTÉNET

Török - tatár

21. Szigeti rét. Menekülés tatárok, törökök elől.
Világháboru
22. Nehéz a sommás élet, ugy a magyaroknak, mint a Galiciából jötteknek és a hadifoglyoknak.

EGYÉB

23. A pincében talált cserépfazékban pénz van. Ebből gazdagsodik meg egy család.
24. Funtusi réten pénzt találtak. Szóltak a muzeumnak. Jutalmat kaptak.
25. I. kategóriából kimaradt monda:
Mocsolád nemesi és kisenemesi birtokosai.

1. Kisbabán vót az a csárda. Kisbaba végeredményben az ősi település. Mocsolád ősi települése.

Mer iszen a régi krónikába benn vót, hogy mikor a törökök Écsényt lerombúták. Mer iszēn éjjel érkeztek oda. Mocsoládiak eszt megneszēték. Mögneszēték a mocsoládiak, szóvā eszrevötték, és akkor Bábodra menekútek.

Akkor nēm Kisbaba vót a neve, hanēm Bábod. Azér az a régi, a második legrégebbi település,

Azok az Ujhegyi házak amik ott vótak, azok vótak a legelsők. Hát a maguk rokonságuk is végig a Visnyeiék, Tóthék, Átóék, Habiék házuk az tulajdonképpen ott abbu az üdöbű maratt még ott, mikor még ott vót a falu. Annak idején, régen. Ott vót a templom, ott vannak a romjai. Innen elmenekútek Bábodra. Azért a Kisbaba is ősi település. Nēm Kisbaba vót mondom, hanēm Bábod,

S akkor ott a lapon vót az a csárda. Hát az, az még öreganyám szörint is forgalmas valami vót.

Mikor emöntek a bábodi rétre gyűjteni, akkor oda emöntek a csárdába ugye. És az az egész, hát mit mondjak a 30-as évekbe még az mögvót. Még fönn át.

Ugy hogy Bánfalvyéknál van egy gyönyörű kép.

Éccer gyütt egy öreg főstő, nēm tunnám, hogy ki az a Rippl- Rónay vagy más valaki. De az azonmód mögföstötte. Egy hónapig odajárt.

Akkor még az öreg Gavorának a kocsissa vitte ki mindönnap oda Kisbabára. Ott vót egy nagy ilyen hatalmas nyárfa. Fehér nyárfa, a csárdává szömbe. Vót ott egy gémöskut is, és eszt mögföstötte. Mi gyerökök e szoktunk mönni, nézni micsináll a főstő.

Szóval nagyon aprólékossan dógozott rajta. És én möglepödtem rajta mikor éccer jártam Gavoráéknál, hogy, hogy micsoda élethüen mögföstötte eszt a csárdát.

Jártunk is akkor benn, az egy nagy szoba vót. Persze abba az időben az vót ijjen nagy szobák vótak. A cselédék is ijjen nagy szobákban laktak. Ugy hogy 2-3 család is lakott egy szobában. Hát az még mögvót. Ez az Aspián János bácsi gyerekek korába még ott lakott. Hátv ugye az mög tunná mongani, e tunná mendani hogyha azt mög kérdöznék.

Ott vót az a cselédház, ahun most van az a kis mögálló, az a buszmögálló.

Utánna a törökök után má a mocsoládiak nem költöztek vissza oda Pusztaszentegyházhoz. Azért nevezik Pusztaszentegyháznak. Akkor gyűttek ide. Végeredményben Mocsoládnak ez a harmadik hele. Mert másodjára laktak Bábodon. Vagyishát Kisbabán. Régi időkben az öreg Kondrát Gyurka bácsi vót itt a pap, és az végig böngészte a pápai levéltár adatait. Hogy hogyan van ez. Nem tudott rágyünni az öreg sem. Az volt a levéltárban, hogy Babod Bábodra menekűtek, és nem tudott rágyünni, hogy hun van az. Mer má akkor Kisbaba vót a neve.

Az bábod vót régön bábodi rét, bábodi csárda. Öreganyám nem is mondta másképpen csak Bábod. Az bábod vót.

A/7

2

A török időben nagyon elnéptelenődtek a falvak, köztük Mocsolád is. A sváb Bajor medencéből telepítették be ide telepésüket. Azt hiszem ez Mária- Terézia apja valami Károly volt az. Az telepítette ide a telepésüket. Akkor gyűttek be az écsényi őslakók is. Akkor Mocsoládra is telepítették, és és Polányba is. De Mocsoládon elmagyarosodtak, mert itt még magyar családok vótak zömmel.

Az egyházi krónika szerint 1803-ban vót az utósó némöt nyelvü istentisztélet: Mocsoládon.

Tehát még annyi német ajku vót annak idején, hogy azt hiszem havonként ecčer még mindig némötü tartották az istentisztéletét. Mert akik itt laktak Mocsoládon a némöt ajkuak, azok rokonságba vótak a bonnyaiakkal azér vót a Bonnya mindig a Mocsoládiaknak fiók egyháza, régi üdötü kezdve.

Nyilván egy falubu gyűttek. Mer az écsényiek azok mások vótak, azok evangélikusok. Iszen vallás szerint is különbözök vótak.

A 7

3. Van a Komáromi mező. A Komáromi mező ára utal, hogy ott a Komáromi nevűek, hát olyan kishűsök laktak, annak idején.

Közép nemesek? Komáromiak vótak és azoknak vót ott az a határ-rész. Ott a falun kívül. Ott a templomkivü az vót az a határ. Komáromi mező. Az aztán lenyullott ára lefelé, Mernye felé.

A 7

4. Ugyan akkor a falun innen az Inkei mező. Az Inkei mező az Inkeieké volt. Ném az Inkei báróé akik Alsóbogáton voltak. Gondulom valamimásik Inkei család.

A Szapi mező ez mind, mind egy családra utal. Egy tulajdonosra. Ott az alsó részen egy településnek van a nyoma. Ott lènn a Kopasz domb alatt. Van aki azt állítja, hogy pusztá vót, van aki, azt állítja, hogy csak egy birka akó vót. A régi öregektü halottam.

De ott elügyün máig is a szántás közbe különböző épületeknek a nyoma. Ez ott jól látható.

A 7

5. Mikor asztán a kismemesiek elszegényettek, akkor ezökmek a he-
lükbe gyüttek a zsidók. A Möríc mög a Náci bácsi.
Ezék vötték mög ezéktü a nemeséktü a birtokot egybe. Akkor el-
kezdtek gazdákönni. De nem sikerült. Mer iszen az a Müller zsi-
dó is ugye gazdálkodott, de nem tuttak bánni a földde. De észné
vótak, mer rögtönn kiparcellázták ugye, nem adták el! Mer a
Kacskovics az mögvötte vóna, mer az vót a legerősebb. Annakköl-
lött vóna mindé, az mögvötte vóna.
A Náci bácsi annak ott vót a háza itt ahun most az Antli ház
van. Ezéké vót a fősső mező.
Mer ugye a jobbágy telkek mög itt vótak: a Téglaház, Tégláégető.
Ezék a Náci mög a Möríc ezék mind a ketten Boszkovics nevezetüek
vótak. Nem testvérek, csak valami rokonság.

A 7

6. A Pusztaszentegyházi dűlő, vagy az a határrész nagyon érdekes ijenkor ősszel vagy nyáron, mikor jó mál szántó ekével mögszántják.

Csak nézze mög! Tavasszal is mög löhet nézni, de nem annyira, mind nyáron, vagy ősszel, mikor jó méllen mög van szántva.

A portákat ki löhet vönniött a portákat, mert ott mindenhol ilyen sötétebb színű. Az ucca soron ellöhet mönni. Onnan a bakterháztu nézve nagyon érdekös, hogy ott megvan a falu képe. Hát még egész téglák is vannak.

Ott egy nagy hegy, vagyis hát domb, hogy ali löhe fömönni. Hát xx szántjuk, szántjuk, de nagyon sok értelme nincs, mer ott ujan me-szes téglá van. Nagyon nem teröm ott sēmmi. Ojan téglatörmelék az egész.

Oda kb. ojan 100 méterre egy ki dombon van egy egész sötét vörös rész. Vagy tégláégető, vagy valami ollasmi löhetött ott. Ez teljesen kiüt a környezetibü.

Amikor föl van szántva, akkor nagyon jó láccik. De mikor itt a hidná a vasutná átmögy és ott mögáll, mög löhet nézni, mög löhet látni az ucca sorokat.

A 7

7. Vót itt egy Szép Lajos nevezetű jegyző. Abba a házba lakott ahun most maguk.

Az asztán itt jó mőszötte magát- Az Alpároktu vött e jó darab földet. Emmög asztánnék aszonta e Móric zsidónak, hogy csak úgy vigye a nevre, ha felit neki aggya. Hát úgy is lött.

Fele lött a Móric föld, a másik fele mög a jegyző föld. Így van máig is.

Asztán mög vötte ezt a Nyugati szöllőt is, mög mindönt.

Hozatott valamiféle magot, hogy a méhei majd annak a virággyábu mézének a méhek. Asztánnék az a virág úgy elszaporodott, hogy valóságos gaz lött belüle. Azutántu fogva csak jegyző gaznak hítták. Ujan tāró virág féle vót. [kőbe szól a felesége]

Ez a jegyző öreg legén vót. Szinte vót neki két lántestvérgye is De sēn nēm házasodott, sē azok férhő nēm mōntek.

Aszt beszéték, hogy ez férfi is vót, mög nő is. Mind a kettő vót neki. [Itt asztán meg is mondja Eszti néni, hogy mi je.]

Vót, aki látta. Biztos ez hírösztete. Na hát vót is benne valami! Mer hát akkor mé nēm nőst mög?

Jóska bácsi: Aker hogyan vót, akár mijjen vót azér ez igaz, hogy e szál ümögbe mög gatyába gyütt ide, de jó mög szötte magát ittene nék.

A 2-3

7. Vót itt egy Szép Lajos nevezetű jegyző. Abba a házba lakott ahun most maguk.

Az asztán itt jó mög szötte magát- Az Alpároktu vött e jó darab földet. Emmög asztánnék aszonta a Móric zsidónak, hogy csak ugy vigye a neviere, ha felit neki aggya. Hát ugy is lött. Fele lött a Móric föld, a másik fele mög a jegyző föld. Igy van máig is.

Asztán mög vötte ezt a Nyugati szállót is, mög mindönt.

Hozatott valamiféle magot, hogy a méhei majd annak a virággyábu mézének a méhek. Asztánnék az a virág ugy elszaporodott, hogy valóságos gaz lött belüle. Azutántu fogva csak jegyző gaznak hítták. Ujan taró virág féle vót. [köbe szól a felesége]

Ez a jegyző öreg legén vót. Szinte vót neki két lánestvérgye is De sém nem házasodott, se azok férhő nem möntek.

Aszt beszéték, hogy ez férfi is vót, mög nő is. Mind a kettő vót neki. [Itt aztán meg is mondja Eszti néni, hogy mi je.]

Vót, aki látta. Biztos az hirösztete. Na hát vót is benne valami! Mer hát akkor mé nem nősüt mög?

[Jóska bácsi:] Akar hogyan vót, akár mijjen vót azér az igaz, hogy e szál ümögbe mög gatyába gyütt ide, de jó mög szötte magát itténék.

A 2-3

8. Kizsbaba puszta?

Hát az a Kacskovics feleségirü vót énevezve.

Hát iszen mindön családbelinek vót valami része a határba.

A Géza fenyves, Sándor puszta, Mihál major, Zoltán, ahun az apósáék laktak.

Ez a Kacskovics ész felesége, hát az igön-igön szép vót. Uan vót mind egy baba.

Asztán mikor ide kerüt mingyá ráiratták Bábodot, merhát ré-
gönte az vót a neve. Móg az öreggyeink ugy is híták.

Igy lött Kizsbaba. De hát asztán möggyüttek a bajjok, mer
észerették a feleségit.

Járt ide egy fiskális vagy miféle atyafi, az ügyeiket intézte.
Mer ez az uraság képviselő is vót. Ez az atyafi mindön hétön
möggyütt. Uan mostanság hát ügyvéd féle lönnö.

De má a Sándori istállóba a cselédök tutták, mikor érkezött.
Tutták hogy itt a Kaposi atyafi, mer akkor má korán berontott a
Kacskovics uraság. Asztán hát sēmmi nēm ugy át az istállóba, aho-
gyen annal lönni köllöt. Azokon boszúta mög.

Asztá addig- addig járogatott ide, mig emönt a szép asszony
vele. Itt hatta az uraságot. Összeházasottak avvā az ügyvéddē.

Asztá a Kacskovics is elmönt az esküvőjire. Mellette át egy
ismeretlen urféle. Asztá mikor gyüttek ki a templombu aszongya
az az ur:

Éj, asz., - hát ennek én is lönnék az ura. Én is évönném
eszt a szép asszont.

- Haggya barátom, ugy járna mind én! Magátu is észeretnék.
Mongya a Kacskovics neki.

Asztán mögérték visszaporúni, mög visszaváttani a Kizsbabát.
Má pusztát gondolom. Sok pénzibe kerüt ez az uraságnak.

9.

Kizsbaba pusztát valamikor régönn, hát még az öregyeink még Bábodnak Babának híták.

Aszt beszéte öregapám, hogy Koppány alvezérét Babának híták. Neki vót itt a birtoka. Azért vót Babod, Bábod.

A török időbü vót itt egy templom is. Annyi téglát szöttek ki, hogy abbu épút a zistálló

A Bábodi kut mellett vót egy csárda. Oda járt Juhász András ~~ám~~ Móg Tóth András, mög még Subri Jóska is járt ide.

Ott vót az a csárda ahun az a mögálló mozs van.

A 3

10 A főső mezőn ott a Királ asztala. Aszt is hát a katonák a sap-
kájukka horták össze aszt a dombot. Oda āra a hēre.

Az vót az, azér vót a királ asztala.

- [Melyik királynak kérdezem.]

Hát annak ak királnak, tuggya nyavala mölliknek. Nēmtudom.

Aszt tudom, hogy ott átak mög ebédüni.

A 8.

11. Itt a Keleti szőlőshögybe vót egy egész sor pince.
Azok vótak az ugynevezett boronyapincék. Nem tudom hollotta má
ezt a kifejezést? / Igen hallottam, feleltem./
Fábu vótak ezök, de hatalmasak ám! Ollan métér szélés tölgyfák
löhettek. Abbu vágták ki és aszt így főrakták. A tetejire raktak
egy, mögenn egy illen erős vastag pallót és akkor az vót a pin-
ce. Mikor ittvegy időbe csináták az ur asztalát a templomba, Mo-
csoládon ide a templomba. A Juhászék szötték széjjel abba az ü-
dőben ezt a pincét, és akkor egy ijjen szép darabot attak ére a
célra. Akkor a Deres Lajos bácsi az csinyáta ezt a gömbölü ur asz-
talát. Még most is mögvan a templomban.
Ez egybü, egy fábu van. Egybü kikerüt. De gyönyörü vót akkor is
egészségös, pedig hát sok száz éves löhetött má akkor is.
Hát iszen itt a Mózsék pincéjjük vót itt a mi szőlőnk végibe.
Mig mi nem épütünk, aszt hasznátuk egy pár évön. Ajis az vót.
Boronya pince.
Hát éképzéhető, hogy itt vótak azok a hatalmas erdők, azokbu ha-
sitották ki.
Alacsonnyak vótak ám ezök a pincék. Nem fűrészűték, nem vót fü-
rés. Kihásitották egy ijjen jó 10 centis vagy még vastagabb ga-
rabokra. De legalább mind ez az asztal illen széles vót egy- egy
darab. Ebbü vót a fala, mög a teteje is.

A 7

12. A Bánom dülő mög onnajt kapta a nevit, hogy az Alpároktu a Kacskovics el sinkófáta.

Mer ez a Kacskovics mögyei alispán vót, vagy mi fene. Őlég a hozzá, hogy vót hatalma a mögyébe. Így azé lött a föld. Asztá a Bárány Sándor mög eszt annyira a szivire vötte, bánta nagyon.

Abba az esztendőbe gyönyörű szép buza termött benne. Má mög vót érvé.

A Bárány Sándor mög belemönt a tábla közepibe és ott agyon lúte magát. A fujtástu mög möggyullatt a buza, és az egész tábla szénné égött.

Nem löhetött vele semmit csinányani. Elégött gazdástu, mindönöstü. Az egész elégött.

Így lött bánom dülő. A 3

13. Az Orszi árok, hát az mög Vadénn föllü, majnem, hogy má hát Jazvináná, van egy vadkörtefa. Ott van a vizválasztó. Onnajt főfelé Tur felé, mög lefelé ere mifelénk folik a viz.

Onnajt ered ez az árok. Asztánn ha vonattá mögy az embör, akkor a vonat átmögy rajta Somodar, mög Mernye között. Asztán Orszi alatt folik. Ott a Közvágóhidná folik bele a Kaposba.

Uan érvéntelen halak vótak is benne, mikor mélitötték a medrit. Van asztánnék ahun mellebb, mög néhu egéaz sekél.

A 2

14 Római sánc, Hát az ott van a Királ asztala mellett. Szömmē kivē -
hetően egy méledésős terület.

Nēm tudom Löllén járt-ē abba az uccába ott a Tanácsgházon
alu, ami temető felé mögy? Aszt mongyák āra vitt a Római ut.
Nagy fehér kövek vannak, vagyishát vótak abba a részbe.
Több falu határába van ijjen ahogyan az öregök beszéték. Hogy
ez a dülő is annak a része lönne!

Nēm tudom? Valami köze van egymáshol. Mer, ha gondulatba hu-
zunk egy vonalat a Balatontu. Egy mellefés huzódik végig.

Ujan sánc forma.

Hogy asztán mirü, vagy mér kapta ezt a nevet, hát konkrétan
nem tudom. A. 7

15. Picis malom

Itt Mocsoládoh má hát nem csak a Kacskovics féle nagy malom vót , hanem hát vot kissebb daráló is. A régi Bertalan féle házná, ahun most a Pulai lakik. Ott vót egy ujan darálló. Ugy hogy hát lisztöt nem is darát, csak kását mögy darát készítött. Ami, hát az álatoknak köllött.

Asztán ennek a darálónak a tulajdonosa igön alacsony picis ember vót. Ugy is hiták, hogy Picis mónár.

Persze hát, csak a háta mögött, mer szömibe jó lött vóna ezt mondani. Az igazi neviere nem is vélekszöm, pedig hát anyám sokszor emeséte.

Egy tisztöletös gyütt a faluba. Annak mög igön magos vót a felesége.

Hát régönbe a papok mög a tanittók is gazdálkodtak. Emönt a tisztöletös asszony is a mónárhó kását csinyátatni.

De má, hát ugy emlékszöm má mönz érte. Bemögy és köszön, hogy:

- Jónapok kívánok Picis ur! Késszen van a kása?

- Kész van bizon égimeszellő tisztöletös asszony! Késszen van!

De hát az a mónár tetőtü tapig csak ugy vörösögett a mérögtü. Igaz hát ölég köze vót a tapa a tetejihó.

A tisztöletös asszony is eszrevötte, hogy itt hát ü valami nem jól szót.

Asziszöm asztán hát tisztázódott a dolog. **A3**

40
 6. A Király asztala? Hát az, az köztudomásu. Végeredménybe egy szén-
 égető lehetett ott, mer annak a talaja elüt a környék talajátu.
 És az ott kiemelkedik, egy domb szerű halom. Valamikor az a
 Wilhelm Sándor bácsinak a főggye volt. Az öreg az nem szántotta,
 mer az ugy tisztéletbe tartotta azt a dombot.

Persze utánna, mikor a tszbe kerűt, akkor szántottuk és akkor,
 mos má ölég jó mögkopott.

Aszt e szokták meséni, hogyhát mikor Nagy Lajos ~~királ~~ királ ment
 Nápolyba, itt az erdőben, itt táberozott, és a katonái sapkába
 horták össze a dombot.

Az Örzse néni sokszor emeséte. Asztán ez ugy fönn^{is} maratt. Mer m
 mindenki ugy tutta, hogy ez a Királ asztala. Máig is.

• Az üdössebbek mind aszt mongyák. Móg ugy is van, az a neve annak
 a földnek. Királ asztala. Innen ereg az az elnevezés.

A7

17.

Amikor a Zsubri Jóska betyár volt és elmönt az erdőbe és találkozott az asszonyokkal. Azt kérdezte az asszonyoktól, hogy:

- Hova mennék asszonyok?

- Emönünk a vásárra.

Aztán közbe nem fének, hogyhát Zsubri Jóska ere van?

- Nemi - asszonya az egyik asszony.

- Nem félünk. asz. A jó Isten álgya mög asz. hogyhát ott ahol van!

Asztán jó van. Aszonta nekik a Zsubri Jóska hogyhát:

- Várgyanak asszonyok!

Mentek a zsidók a vásárra sok ruhával. Mer akkor a zsidók voltak a vásárocsók. Aztán ez a Zsubri Jóska megálitotta őket és mindenki-nek mért. A kocsi ruggyátul a háttujjáig a vót [a kezével mutatja] egy róf. Mer valamikor csak ekkora vót. [azt is mutatja] Jóba mutatom így nem láttyák ebbe a masinába!

Közbe asztánnék Zsubri Jóska kimérte minden asszonynak a ruhát és akkor aszonta nekik na mosmá emöhetnek, maguknak bántódásuk nem lehet!

Az asszonyok mög köszönték nagyon szépen. Zsubri Jóska is elmönt, még az asszonyok is. A zsidók még elmöntek vissza haza, mer hát nem vót portékájjuk amit áruljanak.

A 9.

18. Na mast Juhász Andrásru szeretnék beszányi!

Juhász András alsó Bogáton vót mind juhász a gazdasági rendszerbe. Má hát régén vót ais! És a birkái mind fölfujódtak, hát mit csinált

A juhász András fogta magát ott hatta a gazdaságot és elmént betyárnak. Asztán annyira üldözték, annyira üldözték, persze szerettek volna elfogni. Mivel hogy nem tudták elfogni.

Aztán Juhász András ̄ere a somodori környékre terelődött, szóval ide gyütt el, Asztánnék a csëndörök annyira hajtották, hogy két csëndört Juhász András agyon lút és ̄etemették a somodari temetőbe. És még magam is láttam nem ujan nagyon régén a két, szóva a két csëndörnek a fakörösztit.

Illel nagyon magas faköröszt vót. És két mintaköröszt vót a fán. Hogy asztán azután mi lött, én sē tudom.

A 9.

19. A Betyárpince mögött vót fönn az Antli pince mögött. Tuggya ott a Tarjánékonföllü.

Nëm is pince vót, hanëm uan mël barlang. ugy befelé mönt. Nëm vót kibótozva tégláva.

Oda nyullott be a högyódába. De az uan hosszi vót, hogy oda jártak a betyárok. Amit loptak ökröt azt ott dugták e.

Má nëm hasznájják, má benyúte a gaz, a bozót.

A 2.

20. A Római sánc és a Királ asztala nevezetű dűlő mellett mögy, vagyis hát vezet egy kocsiut āra a kisbári erdő felé. Ott az ut mellett láccik valami porta nyoma.

Aszt a helet Bukó- Gáti kutnak hijják, mög a dűleje is ott van aszt is annak hijják.

Az öreggyeink maséték, hogy ott lakott egy Gáti nevű egyém. Azé volt az a porta.

Hát ölég távol van midöntü. Ugy gondolom, hogy Mecsoládtu is mög Bári pusztátu is.

Asztán a betyárok sokszor möglátogatták. Mögfordút ott sok betyár. Hirös talákozó hel vót.

Ez a gáti nevű embör vót a betyárok orgazdájja. Sok pénz, mög mindönféle mögfordút annak a kezinn.

Asztá hát az vót az érdökös, hogy vót ujan portéka, hát legjobban álatféle, hogy ez által visszakerút az eredeti gazdájáhol. De azok, hát jó pénzér visszavötték. Nëm jelöntötték sehun, met fétek a betyároktu.

Igy asztán a Gátinak bántódása nëm esött, de annak mindig vót mindöne. Pedig, hát főggye, mög hát más vagyona nëm vót.

Nëm is dógozott mégis gazdag vót.

De háborgatni még a csöndérök sē igen háborgatták.

A 2.

79 21. A Szigeti rét, hát azt maga is tuggya, járnak ara, az uttu főfelé. Ara mönnek mindig kirándúni.

De lefelé mög asztán még mindig zsombékos, állandóan vize-nyős. Nem szárod mög soha.

A növényzet is uan berki. Füz mög berökfa van rajta, mög sásos. Régönte itt kaszáták az aratáshó a sást. Mer hát abbu csinyáták a kötelet.

A régi öregök azt meséték, hogy régönte az egész ujjan láposm mecsaras vót. Mög erdő is vót itt.

Asztánn a tatárok mög a törökök elü ide menekútek a falubu. Csak azok ismerték az utat a zsombékba.

Igy menekútek mög.

A 2.

22. Amikor még gyerek voltam, asztmondhatom, hogy tényleg hát uan kis felmött gyerek voltam, de nem voltam legény.
- Elhatároztuk, hogy sztrájkolunk. Keveset füzettek. Asztá összebeszétünk jó egy csomón. Körülbelü tizen, ha nem többen ijjen gyerekek, hogy elmönünk Magyaróvgybe munkára. De mire mennyi kölött, akkor csak ketten marattunk a Táscai Ferkóval, hogy maj mink azért elmönünk. Hogy maj mi ott mit fogunk csinítani a lányokkal, még satöbbi.
- Ennek örütünk mög, nem ám a munkának. Fenéket!! Na asztán, hogy odamentünk. Mink előbb ementünk, mint, hogy Galiciábu meghozták a izéket, a munkásokat. Mer Galiciábu gyüttek.
- Aztán gyüttek szép lányok, mink még örütünk nekijje, hogy mijen szép lányok gyünnek. Mög minden. Szóval örütünk a Ferkóval.
- Hát asztán vót egy két nap, de mindennap borsólevest kaptunk ebédre, mög lassus pogácsát. Lassus sós pogácsát. Mást nem.
- Hiszen ölég lett vóna, hogyha jó lött vóna, de mosléku nézött ki az az étel. Zsizsikös vót a leves. Egy koszon vótunk a summásokkal.
- Aztán csak vótam. Három nap dógosztam. Még betegédtem. Négy napot feküttem, mer tényleg így volt. Asztá mondom a gazdának:
- Én gazda ur emegyek haza, mer én nagyon beteg vagyok!
- Ászmongya a gazda:
- Jó van fiam, de gyere vissza, mer te, terád nagy szükség van! Ugye báres löttem volna.
- Asztá mikor nem volt pénzem, de azér vót egy napi kenyerem azt odattam 60 krajcárér egy másiknak, aki megvütte. Én aztán Somogyjátul Lengyeltótiig vonattal elméntem.
- Na mikor Lengyeltótiba kiszáltem, hazaindultam Györök felé.
- Hát legalább 10-szer le kellett ülnöm, mer uan gyöngé vótam.

Uan gyöngé vótam a kosztu. Hát nem vót jó, hát nem ettem meg.

A mikor mēntēm a faluba, mer végig kellōtt mēnnēm, mer fōnt laktunk egészen Szólōsnek a legēsleg-fōdō házába. S találkoztam, akivel laktunk ēgy ház alatt.

Aszongya nekōm:

- Bácsikám elveszti a tányért, a tálat!

Nem szótam én semmit, mer nem ismert meg. Én meg hát nem akartam úgy tenni, mutatni, hogy ki vagyok.

Hazamēgyek, szōvā, hazaérek, édēsanyám is rám néz. Ujan módon mind a kōdis, úgy mōntem be. "dēsanyám rám néz:

- Na minek gyüttē haza?

Aszontam neki:

- Mer beteg vótam!

Még othol két hétig nyomtam az ágyat, amire hát tuttam mēnni dōgozni.

Igy lett az én sorsom amikor Magyaróvōgybe elmentēm munkára.

Nagy mellēnyē, legénykēdve mēntem, asztán minē ēgy kōdis, úgy gyüttem haza.

A 9.

2B. Mienké má hát az a szöllő. Mienké mostanába csak. De úgy lőtt mögvéve. A Müller Zsidóé vót. Ott laktak ahun most a Balla Miskának van a háza, hát vagy má csak az telke. Ott vót egy ijjen ház, vén ház. Asztá a Müllerné még az mögvót. Sokáig ijen egy özvegy asszony. Asztán azé vót az a szöllő. Asztán ott vót rajta egy rossz pince. Az má össze vót dúve. Asztán annak a Müllernek a cseléggye bontotta el azt a pincét. Hát asztán ott vót egy fazék. Az taláta. Asztán mög , mögijett tüle, a fazéktu, hogy mi löhet az. Emönt a komájjáhol, hogyhát gyüjjön csak mit talát ü, de ü ahó nem mer hozzányuni. Hát asztán a mög lebeszéte, hogy né is nyujjon ám hozzá komám mer asztán az bajj lössz ha maga asztat mögmözdittya. Asztán az mög emönt haza. Nem mert hozzányuni. Emmög / a komájja/ kimönt suttyomba asztán az kivötte a fazekat. Benn vót a pénz. Eszt a Julcsa tagaggya, nem is hiszi el. Addig a faluba csak Büggös Nyulnak híták őket. Utóbb asztán gazdag Nyul lőtt. Akkor gazdagodott mög. Hogy asztán mennyibe igaz mennyibe nem , nem löhet tunni. Itt a faluba tartotta magát. Szokták mondani, hogyhát látták, tutták, hogy mikor szokták bevánni az aranpénzt cseréni. Szóva eképzéhető. Valami zörgött körülötte.

A 8.

24

A funtusba is mikor szántottak egy nagy csomó pénz kerűt efü.
Ez a süket Kiss Jóska taláta vóna. 1200-as felirattal.

Tudom hogyhát szöttek össze. A legnagyobbat az Aspián taláta
vóna mög. Mög a Tarr Jóska is.

A Kiss is mög a Tarr is kapott érte valamit, amiér bejelöntöt-
ték. Aszt beszéték, hogy fejenként 150⁰ ft-ot.

Mög kerűt elü még Kisbabán cserépedény is. Amikor ott valamiféle
silógödröt ástak. Asztis elvitték a muzeumnak.

Mikor itt egy atyafi előadást tartott, az monta, hogy az a cse-
rép edény micsoda értékes lelet. Valami embér fejét ábrázol az
a koró. Hogy mijjen vót azt nem tudom.

Még aszt tudom, hogy az urvecsoráztató kehel is egy régi értékes
darab. Aszt is má a muzeumosok le akarták, vagy talán lē is
fényképezték.

A 7

25. A Vázsonyiak mög az Erősök? Hiszen a történelöm is így hozza, és itt is így zajlott le. Mecsoládnak a népe protestáns lett. Mer iszen végeredményben a török hódoltság idején ugye, jártak ezek a hittérítők. A protestáns vallás tagjai.

A török az nem akadályozta ezeknek a mozgását. Itt is kisnemesek voltak, nem voltak nagy földbirtokosok. Mecsoládon is így volt. A ~~VÁZSONYI~~ Vázsonyiak ugye, akkor az Erősök, akkor ki volt még? A Bárányok, az Alpárok, akkor a Kaszások ott fölnt a főső mezőn. Ugye ezek kisnemesek vótak, ezeknek nem vót akkora befojásuk a falura mint tészem egy nagyobb földbirtokosnak. Hiszen a mernyeiek ugyan ugyan, ugyan az a népség, mint mi, a mecsoládiak. Mer a beszeggyük, mög minden ara utal,

- Csak ugye az egy papi birtok volt, és mikor vissza gyűttek a török hódoltság után, ugye a régi urak vissza gyűttek. Azok vissza térítették a régi vallásra az ott lakókat.

Ijjen helekönn midn Aszaló, mög Mecsoládon, mög ollan helekönn ahol református községök marattak, ott végeredményben azért marattak, mer ott csak kisnemesek vótak és azoknak nem vót ara hatalmuk, hogy mögváltoztassák a vallást.

Azok asztán mikor ugy elszegényedtek. Mer iszen a Szép Lajos a Szép szálló tulajdonos az is egy dzsentri volt. De később má az is elszegényedett. Még vásárút magának illen kisebb birtokot. Illen 50- 60 hódas részt. De má a közigazgatásba helézkedett. Ezek vótak a tekintetes vármegye, ugye. Végeredménybe a Gavora is ugy gyűtt lefelé.

Mer ezeknek minnek vót birtoka. De má nem tutták tartani. Saját maguk nem akartak dógozni. Cselédek mög nem mőntek hozzájuk, mer ollan keveset termött a föld. Kevés jövedelme lött, hogy eszegényedtek. Ez a fojamat itt is lejátszódott. Észrevéhetően.

A7

TRUFÁK

1. S kovács mester felesége szép asszony. Megbüntetik a papot, a kántort és a dékányt,amiér bűnös gondolatuk támad a szép asszony iránt.
2. A kádárnak szép felesége van. A zsidó Náci nagyon szeretne jóba lenni vele. Rá is áll az asszony a találkára, de az urával megbüntetik a Nácit.

A pap mög a kántor, mög a mestör ezök elmöntek. A kovácsnak a feleségit szerették vóna. Hát jó van. Mikor aztán kérdözték tüle mikor lesz találka, mög mindönféle, satöbb.

Aszmongya a kovácsnak a felesége, hogyhát ekkor és ekkor nem lössz ithun az uram, elmögy Kaposvára vásárunyi. - Hát aszm. majd akkor löhet, este.

Jó van. De aszm. a kéményen kö begyünni. Persze ezt mind az uráva mögbeszéte. Az ura éhatározta, hogy majd egy vasat mögtüzesitt. Asztán hármann ugy beszéték mög ottannék, hogy amellik esöbe lemén, ha aszmongya fittyfiritty, akkor huzzák ki a többiek. Hát jóvan.

Lémönt a pap, aszmongya rögvest, hogy fittyfiritty. Kihuzták. Utánna mönt a dékány ais mongya fittyfiritty. Aszt is kihuzták. Követközött a mestör. Az aszonta addig né huzzanak ki még 300-szor el nem mondom fittyfiritty, fittyfiritty. Hát jó van.

Persze mikor aztán leeresztették a kovács mög bökötte a tüzes vasal ugye. Aszongya fittyfiritty, fittyfiritty, háromszázszor fittyfiritty, aszm. Huzzatok ki! Akkor huzták ki. Na asztánnék ez emüt.

Hanem vasárnap mikor möntek a templomba. Mönt a kovácsné is.

Aszonta a pap mikor möglátta hogy mönt be a kovácsné. Amint kifordut az oltártu, akkor látta mög. Aszmongya:

Amott gyün egy hirös dáma!

A dékány a kórusba mög aszonta:

Az is a mi pénzünk ára!

Éjj a mestör möghajja fönna kórusba. Ammög az orgonáva ráízéta:

Mivel pézöm nem vót, seggöm gyertya tartó vót! Áleluja.

Á templomi szövegét énekelve mondta el az adatközlő. 7 1

Akkor vót egy kádár. Szép felesége vót a kádárnak. Két rongyos zsidó legény vót a faluba.

Aztán hát mēntek keresnyi a izét, szóva rongyot szőnnyi. Hát az egyiknek Náci vót a neve, a másiknak mög Maxi.

Hát a Maxi az nagyon szerette vóna a kádárnak a feleségét.

Na most kérémszépen, nem tudott rá alkalmat talányi. Mindig monta neki az asszonnak:

Mongya, nem találkozhathánk mi?

Aszongya neki a kádárnak a felesége. / Högmondta az urának, a kádárnak, hogy mit akar a rongy szedő Maxi.

Aszmongya, -Te mondd neki, hogy ekkor lössz vásár itt és itt. Én elmegyek, asztán gyűjjön. De ugy, hogy anyaszült mesztelennyen lögyön ám. Majd itt lössz egy befenekeletlen hordó, abba bujtasd bele mikor én kopogtatok. Ugy is lött.

Ódamén a izé, sipul nagyba, hajnaba, korán a Maxi. Na mikor sipút persze aztán az asszony kinn vót.

Aszongya a Maxi: Angyalom löhet?

Löhet, aszongya az asszony. Most nincs itthun az uram, emönt a vásárra!

Bemönt hozzájja.

De én mesztelennyen szeretöm ám a férfit! Hát jóvan.

Levetkőzött nagyhama a zsidó gyerök. Közbe kopogtak az ajtónn.

Aszongya az asszony: -Ki az?

Aszongya: -Én vagyok asszony aszm. Engeggy be!

Hát mi a fenét kereső aszm., má emönté, évitted a hordókat, hát möginn visszagyütté?

Té, van a kamurába egy hordó, ugy hallottam, hogy a 6 akós hordónak nagyon jó ára van. Befenekellöm hamarossan azt a hordót a kamurába és asztánn rögtönn főtöszöm a kocsira.

Kiforrázom és asztánnék éviszöm, érdömös, mer jó pénzt kapok érte.

Hát jóvan.

De a Maxi gyerök mög benn vót. E mög ugy tött, hogy nem is nézött oda hogyhát abba benn a zsidó gyerök.

Befenekēte.

Fuēt egy akona likat a tetejire. Aztán kigurította az udvarra.

Asszony aszm.! Melegács egy nagy fazék vizet. ~~Mingyá~~ Mingyá kifórázom és aztán ēviszöm.

Nem akarta ám igazábu kifórázni.

De a zsidó gyerök eszt mind hallotta.

Hát gyūna baráttya a Náci, siput. Ez mög azonn az akona likonn dugozta ki az ujját.

Náci ! Ide jē!

A Náci mög tekinget, hogyhát hunnan az istenbü kátoznak nekijje.

Náci! Ide jē!

Hát mögláttya valahogyan, hogy az ujját dugozta ki az akona likonn.

Hát jó van. Odamén. Mongya nekijje /a Maxinak /. Ugyan kérlek, a jóistenre, hogyan tuttá illen picli likonn bebujni? Nem gondúta aztat, hogy a kádár befenekēte.

Vödd mög eszt a hordót, ha 300 forint lössz is, mer mingyá melegöt kapok aszm!

Hát jól van. Bemén a kádárhol, mongya nekijje: - Mestöt ur nem eladó ez a hordó?

De eladó. Kiforrázom aztán aszm. ugy adom el.

Be vót a Maxi gyerök nagyon gyulladva, hogy kapja a vizet.

Vödd mög aszm. mer rögtönn melegöt kapok!

Aszongya neki a kádár: - 300 Forintér aszm. viheti.

Mögvötte. Elvitte, de nem tutta szét bontani. Annyi esze nem vót hogy az abréncsokat le köllött vóna vönni. Vissza vitte. Amikor visszavitte a kádár mög egy jó kötelet mögáztatott jó vizzē.

Mikor az abréncsot leszötte, a hordó fenekit kivötte, akkor a Maxi
gyerök akart kiugrani, az mög avva a vizes kötéllel jó hátba verte.
Elfenekete alaposan.

Hát így aztán a Maxi gyerök mögmenekűt, nem kapott főrót. De emönt
a kedve a mönyecskézéstü egy időre. 1